

Møte onsdag den 10. februar kl. 10 President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr. 50)

1. Spørretime
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime (nr. 10)
2. Referat

Presidenten: Representantene Jan Tore *Sanner*, Hans J. *Røsjarde*, Laila *Kaland*, Torstein *Rudihagen* og Oddbjørg *Ausdal Starrfelt*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Dag Terje *Andersen* fra og med onsdag 10. februar og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Karin *Lian* innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Karin *Lian* er til stede og vil ta sete.

Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev, datert 3. februar 1999:

«Til Stortinget.

Skifte av statssekretærer

I statsråd for H.M.Kongen holdt på Oslo slott 29. januar 1999 kl 1100 er bestemt:

1. Statssekretær Håkon *Giil* gis etter søknad avskjed i nåde fra embetet som statssekretær i Olje- og energidepartementet med virkning fra 1. februar 1999.
2. Statssekretær Rita *Hansen Roaldsen* gis etter søknad avskjed i nåde fra embetet som statssekretær i Sosial- og helsedepartementet (sosialsaker) med virkning fra 1. februar 1999.
3. Politisk rådgiver Erlend *Grimstad* utnevnes til statssekretær i Olje- og energidepartementet med tiltredelse 1. februar 1999.
4. Politisk rådgiver Steinulf *Tungesvik* utnevnes til statssekretær i Sosial- og helsedepartementet (sosialsaker) med tiltredelse 1. februar 1999. »

Presidenten foreslår at det refererte brevet vedlegges protokollen – og anser det som vedtatt.

Valg av settpresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settpresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settpresidenter.

Thorbjørn Jagland (A): Jeg foreslår Asmund *Kristoffersen* og Oddbjørg *Ausdal Starrfelt*.

Presidenten: Asmund *Kristoffersen* og Oddbjørg *Ausdal Starrfelt* er foreslått som settpresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Asmund *Kristoffersen* og Odd-

bjørg *Ausdal Starrfelt* anses enstemmig valgt som settpresidenter for dagens møte.

S a k n r . 1*Spørretime*

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Anne *Enger Lahnstein*
- statsråd Valgerd *Svarstad Haugland*
- statsråd Kåre *Gjønnnes*
- statsråd Dagfinn *Høybråten*

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

En del representanter har meldt seg på forhånd med ønske om å få stille spørsmål. De representanter som i tillegg til disse er interessert i å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. – Takk.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten John I. *Alvheim*.

John I. Alvheim (Frp): Jeg har et spørsmål til helseministeren.

Importen av legespesialister og allmennleger er blitt mer en tredoblet de seneste to år. Dette er imidlertid ikke uten problemer. Det rapporteres om betydelige språkproblemer i allmennlegetjenesten i mange kommuner. Særlig er dette tilfellet hvor allmennlegetjenesten stort sett består av utenlandske leger som er rekruttert fra land utenfor Skandinavia.

Hva kan helseministeren gjøre i forhold til kommunene for å bedre norskkunnskapene til de utenlandske legene før de starter sin praksis?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Vi har både en knapphet på leger i Norge og en skjev fordeling av de legeårsverkene vi har. Regjeringen angriper dette langs flere dimensjoner, først og fremst ved å øke utdanningskapasiteten, dernest ved å sørge for at vi får en bedre styring med fordelingen av nye legeårsverk. Men vi må fortsatt regne med et behov for å rekruttere leger fra utlandet. Det som da er viktig, er at rekrutteringen skjer slik at vi gir søkere mulighet til en forberedelse, både når det gjelder norsk språk og når det gjelder norske samfunnsforhold. Verken norsk språk eller – kanskje i langt mindre grad – norsk trykdevesen, som jeg har et visst kjennskap til, lar seg lære på 14 dager. Opplegget som vi nå samarbeider med arbeidsmarkedsmyndighetene om, består derfor i å gi en skikkelig opplæring før disse utenlandske legene kommer inn i det norske helsevesenet.

Vi er også opptatt av et samarbeid med fylkeslegene i de mest aktuelle fylkene om hvordan en kan følge opp legene også når de er i Norge.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

De fleste av de importerte utenlandske spesialistene går til norske sykehus, som synes å ha et umettelig behov for spesialister, noe som vel skyldes den økende grenspesialiseringen. Vil helseministeren i forbindelse med godkjenning av de regionale helseplanene vurdere om det kanskje er en overdekning av spesialister i norske sykehus, særlig i Sør-Norge, som igjen går på bekostning av spesialisttilgangen i Nord-Norge?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Svaret på representanten Alvheims spørsmål er at vi faktisk har fått mulighet til en bedre styring med dette nå, fra 1. januar, når den nye loven om legefordeling er trådt i kraft, og det nye nasjonale rådet for spesialistutdanning av leger er trådt i funksjon. Dette rådet skal nettopp bidra til en sterkere nasjonal styring med hva slags spesialiteter vi skal ha, og det skal også bidra til en bedre fordeling av de spesialister som sykehusene trenger. Jeg mener derfor at vi nå har skaffet oss verktøy, og så blir det opp til myndighetene å bruke dette verktøyet på en klok måte.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Olav Gunnar Ballo.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg vil gjerne i forlengelsen av John Alvheims spørsmål spørre helseministeren om han i forbindelse med utenlandske leger, kan si noe om den forskjellsbehandling vi ser når det gjelder leger som kommer fra EØS-området, og leger som kommer fra land utenfor EØS-området. Det man ser, er jo at leger fra et EØS-land får umiddelbar godkjenning, og at det blir stilt små krav f.eks. til språkkunnskaper. Det kan derfor bli til dels betydelige problemer knyttet til disse legene. Leger fra land utenfor EØS-området, som kan være like godt eller bedre kvalifisert, må derimot tilfredsstillende betydelige krav for å få sin godkjenning. Skranken kan ofte bli så høy at de ikke klarer å oppfylle kravene, bl.a. kan det være problemer knyttet til oppholdstillatelse.

Vil helseministeren ta initiativ til å utligne de forskjellene som fins når det gjelder mulighetene for leger fra EØS-området og leger fra land utenfor EØS-området til å få arbeid i Norge?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg har allerede tatt et initiativ til å se nærmere på dette problemet. Vi skal følge EØS-avtalen, men vi har også muligheten til å forhånds-godkjenne utdanningssteder utenfor EØS-området. Jeg har tatt et initiativ til en vurdering av om vi i større grad bør gjøre det, nettopp for å møte det problemet som representanten Ballo her peker på.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Asmund Kristoffersen (A): Spørsmålet går til helseministeren.

Det politiske flertallet i Oslo er i ferd med å gjøre sykehusene Ullevål og Aker til aksjeselskaper. En over-

gang til aksjeselskap for Norges største og tredje største sykehus vil få betydning for hele Helse-Norge ved at dette sender sterke signaler om slik organisering også ved andre sykehus.

Aksjeselskapsformen er laget for å operere i et konkurransemarked, og det synes som om vår helse skal ut på en form for børs. Det som nå er i ferd med å skje, står i sterk motstrid til det Stortinget vedtok for ca. et halvt år siden i forbindelse med helseregioninndelingen, der samarbeid og fordeling av oppgaver innad i og mellom fylkene stod sentralt.

Hva akter helseministeren å foreta seg etter det som nå synes å skje?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er mitt syn at sykehusene bør få en friere stilling for å håndtere de nye og mer krevende virkemidler som helsepolitikken nå baseres på, bl.a. innsattsstyrt finansiering og etter hvert et fritt sykehusvalg. Men det er ikke likegyldig hva slags organisasjonsform, hva slags tilknytningsform, sykehusene har til sin eier. Fordi dette er et stort og viktig helsepolitisk spørsmål, har Regjeringen nedsatt et utvalg – Sørensen-utvalget – som innen 15. mars skal avgi en rapport om alternative tilknytningsformer for sykehus. Blant de alternativene som vil bli vurdert, er aksjeselskapsformen, men også en form for sykehusforetak som ligner den statsforetaksmodellen som er vedtatt når det gjelder statlige virksomheter. Mitt mål er å få en bred helsepolitisk debatt på grunnlag av Sørensen-utvalgets innstilling, og jeg forstår det slik at den innstilling som foreligger til Oslo bystyre, har tatt høyde for at man faktisk vil vurdere også de alternativer som Sørensen-utvalget presenterer, før de tar endelig standpunkt i Oslo. Det vil være mitt bestemte råd til Oslo kommune.

Jeg vil også peke på at en eventuell endring av tilknytningsform kan bety en så omfattende endring av sykehuse-sets organisering at det kan utløse krav om ny godkjenning etter sykehusloven. Det vil i så fall bli vurdert hvis et slikt endelig vedtak skulle bli fattet.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg synes det er oppsiktsvekkende at helseministerens eget parti, Kristelig Folkeparti, i Oslo er sammen med Høyre og Fremskrittspartiet i iveren etter å kommersialisere helsevesenet. Det bryter med overordnede nasjonale politiske målsettinger. Det er også påfallende at arbeidet med å gjøre sykehusene om til aksjeselskap skjer i forkant av det utvalget som helseministeren nå nevnte at han selv har satt ned, og som jeg synes er et veldig viktig arbeid. Det er jo bare en måned til dette utvalget skal komme med sin innstilling, og jeg synes det er en provokasjon både mot helseministeren og andre medlemmer i Regjeringen at Oslo kommune går så langt i forkant av dette utvalgets innstilling. Fra et slikt markedsstyrt og lite politisk styrt sykehusaksjeselskap er det ganske kort vei til at norske eller utenlandske private investorer kan bli trukket inn, også forsikringsselskaper med en slik interesse. Hvilken kommentar har helseministeren til en slik utvikling?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Den kritikk som representanten Kristoffersen nå reiser, føler jeg først og fremst rettes mot byrådet i Oslo, og det ønsker ikke jeg å svare for. Jeg vil svare for hvordan jeg har håndtert denne saken. Det er å sørge for at det blir lagt til rette for en bred helsepolitisk debatt, der ulike alternativer for tilknytningsform blir vurdert. Så langt jeg kjenner den innstillingen som representanten Kristoffersen viser til, tar Oslo kommune høyde for at man faktisk vil vurdere resultatet av Sørensen-utvalgets innstilling før man tar endelig standpunkt til tilknytningsform i Oslo kommune. I så fall synes jeg ikke det er grunnlag for de karakteristiker som representanten Kristoffersen bruker.

For min del er jeg klart skeptisk til AS-modellen, fordi jeg mener at sykehus er samfunnsinstitusjoner som krever en større grad av samfunnsmessig styring.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Britt Hildeng.

Britt Hildeng (A): Du lyver, sa Valgerd Svarstad Haugland til Thorbjørn Jagland i partilederdebatte da han advarte Kristelig Folkeparti mot å gå sammen med Høyre og Fremskrittspartiet i deres privatiseringsfremstøt. I dag har Kristelig Folkeparti i Oslo gitt sin tilslutning til AS-ificering av sykehusene i Oslo, til å gjøre den kommunale pensjonskassen om til et aksjeselskap, og det synes som om de er i ferd med å gi sin tilslutning til å sette hele kommunens eldreomsorg ut på anbud.

Ser statsråden noen betenkeligheter med hensyn til disse sterke privatiseringstendensene innen helse- og sosialomsorgen i Oslo, og vil han gjøre noe konkret med det?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Spørsmålet om tilknytningsform mellom én offentlig sykehuseier og sykehuset er i utgangspunktet ikke et spørsmål om privatisering, men det kan være et spørsmål om grad av politisk styring. Derfor mener jeg at det er et viktig helsepolitisk spørsmål hva slags tilknytningsform det skal være mellom sykehusene og deres eiere.

Jeg synes det spørsmålet er for stort til bare å avgjøres i ett kommunestyre i landet, selv om det er vår største kommune og vår største sykehuseier. Derfor har jeg tatt initiativet til Sørensen-utvalget. Jeg forventer at alle parter, inklusiv Oslo kommune, som er invitert til å være med i Sørensen-utvalget, forholder seg til utvalgets resultater og til behandlingen av dem før de tar endelig stilling til tilknytningsmodell.

Presidenten: Det blir et oppfølgingsspørsmål til – Annelise Høegh.

Annelise Høegh (H): Jeg er glad for at helseministeren ikke lar seg lure av Arbeiderpartiet til å trekke konklusjonene før utvalgsarbeidet er lagt på bordet. Det har vært en viss tvil om dette før, så det er jeg glad for.

Jeg er også glad for å kunne konstatere at den frykt Arbeiderpartiet nå møter sykehusreformer med, ikke de-

les av helseministeren. Det er vitterlig Høyre og ikke minst Byrådet i Oslo som har drevet mange av disse reformene fremover.

Jeg vil spørre helseministeren om han ikke synes at det kan være fornuftig med en prøveperiode når vi skal prøve ut nye modeller, og at man ikke, selv etter Sørensen-utvalgets fremlegg, skal utelukke noen former, men at vi får anledning til å prøve ut både AS-formen og andre former, for det er jo vitterlig slik at det er den overstyrte sykehusmodellen som vi har i vårt land i dag, hvor den politiske styringen har tatt overhånd, som har skaffet oss alle helsekøene, og det er det som gjør at pasienter ikke får behandling så raskt som de ellers kunne ha fått.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg takker representanten Høegh for at hun berømmer meg for ikke å ta standpunkt på forhånd til spørsmål som jeg har bedt et utvalg om å utrede. Men i neste øyeblikk spør representanten Høegh meg om å gjøre det. Jeg vil fortsatt avstå fra å ta standpunkt til spørsmål som utvalget skal utrede, nemlig om det skal være én lovlig tilknytningsform mellom sykehus og eier, eller om det skal være flere mulige tilknytningsformer. Det er spørsmål som jeg synes det er naturlig å vurdere i kjølvannet av en slik utredning. AS-formen prøves allerede ut. Lovisenberg Diakonale Sykehus er et aksjeselskap. Så også i Norge har man faktisk en slik modell under utprøving.

Presidenten: Siste oppfølgingsspørsmål er fra Olav Gunnar Ballo.

Olav Gunnar Ballo (SV): I forbindelse med diskusjonen omkring fristilling av sykehusene i Oslo har spørsmålet kommet om man ved en eventuell fristilling ville selge behandlingsplasser, f.eks. i forbindelse med helseforsikring, slik at de som hadde tegnet helseforsikring, skulle være sikret et tilbud ved sykehus. Så langt jeg registrerte, uttalte helsebyråden i Oslo at en slik løsning absolutt ville være aktuell ved en fristilling. Det synliggjør at en fristilling vil gi sykehusdrift på andre premisser, der det offentlige tilbudet kanskje må reduseres som en konsekvens av at markedet i større grad vil styre det.

Ser helseministeren det betenkelige ved en fristillingsmodell, nettopp fordi man ikke får en offentlig styring ut fra likeverdsbetraktninger, men at det økonomiske incitamentet i så fall kan være styrende for driften av sykehuset?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg tror det er viktig å ha to tanker i hodet samtidig. Det er nødvendig å gi sykehusene en friere stilling. De er av de mest komplekse og største virksomhetene vi har å lede i landet. Ledelsen ved sykehusene trenger en mer solid og friere plattform til å styre disse komplekse virksomhetene. Derfor trenger vi en friere stilling. Så er spørsmålet: Hva slags fristilling? Det er det Sørensen-utvalget utreder, og de skal avgi rapport om en måneds tid.

Jeg vil si at vi følger to spor i helsepolitikken. Det ene er å åpne for en sterkere grad av incitament og etterspør-

selsstyring gjennom innsatsstyrt finansiering, gjennom et friere sykehusvalg og gjennom en friere stilling av sykehusene. Men det andre sporet er også viktig. Det er styringen gjennom regionale helseplaner og gjennom eierstyringen for øvrig. Jeg vil stå for en helsepolitikk som tar ut effektivitetsgevinsten ved å åpne for etterspørselsmekanismer, men som samtidig har en overordnet politisk styring.

Presidenten: Da går vi over til neste hovedspørsmål.

Trond Helleland (H): Jeg ønsker å stille et spørsmål til barne- og familieministeren.

Fra 1. august 1999 utvides valgfriheten i kontantstøtten ved at det innføres et nytt trinn. Dette er i tråd med den avtalen kontantstøttepartiene inngikk i fjor. Tilskuddssatsene til barnehager tilsvarer noenlunde kontantstøttesatsene. Departementet har i rundskriv om stats-tilskudd til drift av barnehager i 1999 innarbeidet dette. Jeg vil spørre statsråden hvorfor Regjeringen i det nye rundskrivet bryter med sitt uttalte mål i budsjettet om en generell økning av tilskuddssatsene og bedre økonomi både for kommunale og private barnehager.

Barnehagene får høy støtte for barn under tre år, 36 000 kr, og lav støtte for barn over tre år, 19 000 kr, men i rundskrivet blir det opplyst at bare barn født etter 1. januar 1997 vil få høy støtte etter 1. august i år. Det betyr altså at barn født i 1996, men som ikke er fylt tre år 1. august, vil få lav støtte. Hvorfor endrer departementet reglene uten noe forvarsel? Dette betyr en redusert støtte for barn på opptil 6 000 kr fra 1. august til 31. desember. Hvorfor har ikke statsråden drøftet dette med Stortinget?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg må svara at dette må eg gå tilbake og undersøka grundigare. Eg trudde det var dei same satsane som ein hadde førre året, som blei førte vidare. Difor kan eg ikkje svara noko meir utfyllande enn at dette må eg undersøka og eventuelt koma tilbake til Stortinget med meir informasjon om der- som det er nødvendig.

Trond Helleland (H): Jeg takker for det, men det er altså ikke satsene som er endret, det er innslagspunktet for beregning av alder på barna. Det betyr at barnehagene vil få 19 000 kr i støtte for barn som er to år og syv måneder 1. august, mens barn opp til tre år skulle fått 36 000 kr. Her er det altså 14 000 kr i forskjell på disse barna som følge av den regelendringen som nå står i rundskrivet på side 2 og 3. Det er mulig statsråden ikke er klar over dette, men da burde hun i så fall sjekke det opp, for dette er ganske alvorlig. Det betyr f.eks. at private barnehager kanskje må belaste foreldrene med 1 000 kr mer i måneden i foreldrebetaling i perioden fra august til desember.

Det er mulig at dette har foregått i departementet uten statsrådets viten, men det vil i så fall overraske meg stort. Og jeg spør om ikke dette også er i strid med den avtalen regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet har inngått om å bedre vilkårene for de private barnehagene.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Når det gjeld å betra vilkåra for dei private barnehagane, kjem Regjerin- ga tilbake til Stortinget med ei stortingsmelding om akku- rat dette, og den skal leggest fram for Stortinget til våren.

Når det gjeld akkurat dette punktet som representan- ten spør om, kan eg faktisk ikkje svara noko anna enn at slik eg har oppfatta det – dette må eg undersøka grundig- are, for eg føler meg på litt tynn is – har ein ført vidare den praksisen som har vore før i forhold til støtte når det gjeld aldersdifferensiering mellom to og tre år. Dette punktet har vore tatt opp av bl.a. organisasjonane, og både den førre regjeringa og denne regjeringa har nok blitt kritiserte for at ein ikkje har følgt grensa på tre år heile året. Men som sagt: Eg må gå tilbake til departe- mentet og få meir informasjon og skal eventuelt koma tilbake til Stortinget dersom det er nødvendig.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Grete Knudsen (A): Jeg vil stille statsråd og partile- der Lahnstein følgende spørsmål:

Kirkeminister Lilletun har beklaget biskop Köhns av- gjørelse om å la kapellan Siri Sunde fortsette i den job- ben hun har utført på en samvittighetsfull måte. Er stats- råd Lilletuns beklagelse også Regjeringens og dermed Lahnsteins syn?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg vil i denne sa- ken vise til Lilletuns uttalelse og også til at dette er et spørsmål som Kirkens indre organer vil følge opp, slik jeg har forstått det.

Ellers er jo dette en sak som det er vel kjent at det er noe ulike vurderinger av i forhold til håndteringen. Men statsråd Lilletun uttaler seg på vegne av Regjeringen i spørsmålet.

Grete Knudsen (A): Jeg synes det svaret statsråd Lahnstein nå gir, er trist, for den som ifølge kirkeloven er satt til å gjøre jobben på vegne av Kirken, er biskop Köhn, og kirkeministeren har på vegne av Regjeringen beklaget hennes avgjørelse. Han har ikke latt de indre or- ganene selv ordne opp. Biskop Köhn var den som skulle ordne opp, det har hun gjort, og han har beklaget det. Jeg synes det er trist, for en videreutvikling av folkekirken må nettopp skje ved både Arbeiderpartiets og Senterpar- tiets innsats. Men samtidig sementerer også Regjeringen nå en oppfatning av en meget utsatt gruppe, og mitt spørsmål til Lahnstein blir: Hvordan skal Regjeringen, Verdikommisjonen til tross, arbeide for å øke toleransen og likeverdet spesielt?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg blir litt over- rasket over denne reaksjonen, for så vidt jeg husker, var statsråd Lilletuns beklagelse knyttet til det som ble opp- fattet som et løftebrudd. For øvrig viste Lilletun til det som er prosessen som er i Kirkens egne organer. Det er det viktig for meg å presisere.

Ellers er jeg enig i at når det gjelder utviklingen av folkekirken, er det viktig med takhøyde. Det er viktig at

vi får en utpekelse av lederskap i Kirken som ivaretar den romslighet som man ønsker for en folkekirke knyttet til staten. Det er det som er vårt mål, og jeg ønsker å videreføre det. I denne konkrete saken er det klart at statsråd Lilletun uttaler seg på vegne av Regjeringen. Han har beklaget det ene elementet. Han har videre vist til prosessen innad i Kirken, og det er etter min mening helt riktig at han her viser til det indre selvstyret som Kirken har i trosspørsmål.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Ågot Valle (SV): Jeg har et spørsmål til barne- og familieministeren.

Det er nå avdekket at det bare i Oslo er 1 000–1 300 barn med krigserfaring som er asylsøkere og flyktninger. Enten har de vært soldater sjøl, eller så har foreldrene krigserfaring. Og de finnes også i andre deler av landet. Jeg er ganske sikker på at vi er enige om at traumene som de har, er så store at vi vanskelig kan forestille oss det marerittet de lever med. Men det vi vet, er at barna har vansker med å takle sin egen hverdag og vansker med å fungere i samfunnet. Flere av dem ender også opp i gjenger. I dag får ikke disse barna skikkelig og god nok hjelp. Jeg er ganske sikker på at vi er enige om at de må fanges opp tidlig, med en gang de kommer til landet.

Hva vil barne- og familieministeren gjøre for å gi barna hjelp, og for å gi foreldrene hjelp til å være foreldre og gjøre sin foreldregjerning?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er alvorlige tal vi blir serverte i forhold til born og ungdom som har problem på dette feltet, og eg er einig med representanten i at det ikkje er blitt gjort nok for desse borna. No har vi vedtatt ei psykiatrireform som òg skal hjelpa born og ungdom, og eg trur at også dei vi snakkar om her, vil kunna få hjelp gjennom den psykiatrireforma som er vedtatt, og som er i ferd med å bli sett ut i livet i dei ulike kommunane.

Eg har òg lyst til å visa til andre tiltak som Regjeringa har sett i gang, m.a. spesielle hjelpetiltak der ein ynskjer å gi borna hjelp i familien. Det er eit professorat ved Universitetet i Oslo, eit femårsprosjekt, som er sett i gang. Ein har fått ein del erfaringar med veldig gode resultat frå USA, der ein har hjelpt akkurat ungdom som kjem m.a. frå framandkulturar, og der ein har gått inn og hjelpt både borna og foreldra i samarbeid og sett på det som eit betre verkemiddel enn å senda ein del av desse, dei såkalla verstingane, på institusjon. Eg har stor tru på at dette vil hjelpa denne gruppa ungdomar òg her i landet.

Så har eg òg lyst til å nemna at vi i førre veka nedsette eit NOU-utval som skal ta for seg barnevernet og fosterheimsproblematikken i Noreg. Eg har stor tru på at det òg vil kunna koma med forslag og tiltak som skal kunna hjelpa akkurat denne gruppa. Det er òg snakk om mange andre prosjekt, der ungdom vil prøva å hjelpa ungdom. Eg trur òg at barnevernet og psykiatrien og ein del av desse tilboda som vi ynskjer å gi ungdomar, spesielt i storbyane, vil vera med og hjelpa denne gruppa til å kun-

na fungera godt i samfunnet. Det er det vi ynskjer, og det er det vi har ei målsetting om.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Vi er vel enige om at her må det gis hjelp på veldig mange områder, både til foreldrene og til barna.

Statsråden nevnte psykiatrireformen. Det er ganske oppsiktsvekkende å høre at de barna som søker psykologhjelp i dag, må betale den sjøl. Dette er slett ikke godt nok. Vi er av den formening at barne- og ungdomspsykiatrien må rustes opp for å ta imot disse barna langt bedre enn det den er i stand til i dag. Det er nå 8 000 asylsøkere rundt omkring i landet. Mange av dem er barn, og mange av dem er familier med barn. De må få hjelp her og nå, straks. I prinsippet er det barnevernet som skal fange dem opp med en gang, men det gjøres heller ikke. Hva vil familieministeren gjøre med det?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Familieministeren vil understreke det ansvaret som barne- og ungdomspsykiatrien har. No har eg lyst til å minna om at denne reforma akkurat er sett ut i livet, og eg reknar med at den skal gi eit godt resultat òg for denne gruppa.

Det er tatt krafttak frå Stortinget si side på bakgrunn av forslag frå Regjeringa, og det reknar eg med blir følgt opp i kommunane. Som representanten seier, er det mange som sit i asyl rundt omkring i kommunane. Både barnevernet og barne- og ungdomspsykiatrien vil vera med og leggja til rette for at desse skal få hjelp. Dette reknar eg med vil skje. Det er klart at dei burde helst fått hjelp i går, som representanten nesten påstår, og det å sjå på dei ulike tiltaka og prøva å styrkja dei, er noko som vi støttar. Det er akkurat derfor vi m.a. har sett ned eit utval som skal sjå på barnevernet, og har hatt ei satsing på barne- og ungdomspsykiatrien og psykiatrien generelt, som Stortinget òg har støtta. Så eg håpar desse borna får hjelp.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per Sandberg (Frp): Jeg vil gjerne stille barne- og familieministeren et spørsmål.

I Aftenposten den 7. februar lover statsråden at bidragspliktige skal få bedre råd. Det er Fremskrittspartiet glad for. En av årsakene til at statsråden nå ønsker å se på bidragsordningen, er, som hun sier i Aftenposten, at «dagens bidragssystem ikke tar høyde for at den som betaler bidrag også tilbringer tid sammen med barna». De argumentene som fremmes her, er helt i tråd med det som Fremskrittspartiet og representanten Øystein Hedstrøm har fremmet gjennom forslag tidligere.

Men mitt spørsmål går mer i retning av om denne utredningen eller forslaget fra Regjeringen vil bli fremmet våren 1999, eller som det har vært antydning i en artikkel tidligere fra statsråden, høsten 1999. Ønsker statsråden eventuelt å forsinke fremdriften ved å sende dette nye forslaget ut på en ny høring?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: No er det ikkje berre representanten Hedstrøm og Framstegspartiet som har vore opptatt av denne problemstillinga. Det er ganske mange i Stortinget og i departementet hos meg som har vore opptatt av denne problemstillinga i lengre tid. Som ein sikkert er kjend med, var det statsråd Grete Berget som sende ut eit forslag på høyring, som fekk både ros og ris. Så har saka blitt liggande, og eg greip fatt i ho då eg vart statsråd.

Når det gjeld framdrifta, kan eg lova representanten at det blir sendt ut eit høyringsnotat i løpet av våren, men saka kjem nok ikkje til å bli fremma i Stortinget før til hausten, slik som arbeidsprogrammet ser ut for oss no. Det er òg opplagt for meg at denne saka må ut på ei ny høyring fordi vi har sett kva slag høyringssvar som kom inn på det førre forslaget som vart sendt ut. Dei vil vi tilpassa til det nye forslaget som vi sender ut saman med dei prioriteringar som denne regjeringa ynskjer å gjera i denne saka. Då er det opplagt at saka må ut på ny høyring før vi eventuelt kan utforma eit forslag som blir sendt til Stortinget. Dette fører til at det nok ikkje kjem før til hausten. Det er ikkje snakk om å forseinka prosessen; det er snakk om å ta den tida vi treng for å få til eit forslag som så mange som mogleg kan vera einige om.

Per Sandberg (Frp): Jeg takker for svaret. Jeg er fullstendig klar over at dagens familieminister er den fjerde statsråden i rekken nå som har snakket om, vurdert og lagt fram nye regler for bidragsordningen. Det er nettopp derfor Fremskrittspartiet har engasjert seg så sterkt i saken, for nå er det ikke flere barn å tape i denne sammenheng. Når vi vet at det i dag er nesten 60 000 barn som kun har omgang med den ene biologiske forelderen, er det klart at dette må fremskyndes og prioriteres skikkelig.

I en undersøkelse foretatt av Institutt for sosialøkonomi ved Universitetet i Bergen, blir alle de argumentene som Fremskrittspartiet nå har brukt i snart 10 år, bekreftet, og jeg syns at når foregående familieminister Grete Berget i en artikkel, sammen med statsråden her på samme tid, bekreftet at de allerede på det tidspunktet kjente problematikken, var det ikke nødvendig å forlenge prosessen.

Men en annen ting i forbindelse med dette ...

Presidenten: Taletiden er omme.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg trur ikkje eg har fått noko nytt spørsmål.

Saka kjem til Stortinget, og eg reknar med at den blir handsama fort når den kjem hit, slik at vi kan få sett regelverket ut i livet.

Presidenten: Vi går vidare til neste hovudsprøsmål.

Jon Olav Alstad (A): Jeg har lyst til å stille et spørsmål til kulturministeren.

Vi har de siste årene prøvd å sette et sterkere søkelys på kulturtilbudets betydning bl.a. for å motvirke fraflytting fra distriktene. Ett av de få tilbudene som er virkelig

godt utbygd også i distriktene, er kinotilbudet. Det har skjedd de siste tiårene gjennom et solidarisk system, bygd opp gjennom kommunale kinematografer og filmleieavtalen. Nå ser vi at store kommuner privatiserer sine kinoer, og at det står strid om filmleieavtalen. Hva akter kulturministeren å gjøre for at vi kan få til å opprettholde kinotilbudet på små plasser i distriktskommunene, slik at de også får beholde det tilbudet?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg er helt enig med Alstad i at kinotilbudet er svært viktig og godt utbygd i Norge. Det er faktisk en ganske enestående modell, hvor vi har bygd opp et tilbud og også har en bransjeavtale som innebærer at man får en god spredning på film i Norge, og hvor bortimot 90 pst. av kinoene, tror jeg, er i offentlig eie. Nå ser vi at det er fremstøt fra ulike sider for å komme inn på dette markedet. Det er kommunene som har konsesjonsmyndighet til kinodrift, og derfor vil jeg vurdere om det er riktig å gå ut til kommunene og peke på betydningen av kinotilbudet, slik vi har det, og kanskje be om at kommunene tenker seg nøye om før de går inn på en privatisering, som kan ligge i kjølvannet nå.

Ellers er det svært viktig også å opprettholde denne solidariske avtalen som Alstad peker på, og det kan nok ses i sammenheng. Filmpolitikk, eller kinopolitikk, framover vil være et viktig politikkområde for meg.

Jon Olav Alstad (A): Jeg takker for svaret. I motsetning til i Sverige og Danmark og de fleste av de øvrige nabolandene våre har ikke vi den vertikale strukturen med privatisert kinodrift og filmproduksjon gjennom hele linjen. Vi har valgt å bygge det opp ut fra den politiske målsettingen om desentralisering. Jeg tror, slik som statsråden var inne på, at det blir viktig at vi klarer å opprettholde dette for at de små kommunene i det minste skal ha det minimum av kulturtilbud som vi har bygd opp de siste årene.

Jeg er glad for at statsråden varsler at hun vurderer å ta initiativ, og hun skal få full støtte dersom hun velger å gjøre det. Det tror jeg er et vesentlig poeng, som ikke bare må gjøres til en kommunal sak, men en sak som vi også har et nasjonalt ansvar for. Vi har også et ansvar for at den norske filmen som blir produsert, har et marked å vises for, for det er jo ikke noe vi lager for eksportmarkedene eller for egen fornøyelse, det er fordi vi ønsker å gi befolkningen vår et tilbud. Og da må vi ha apparatet og strukturen på plass for å kunne gi dem dette.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg er helt enig med Alstad i beskrivelsen av tilbudet vårt og betydningen av det. Det er klart at en kommersialisering eller en privatisering vil kunne føre til at man får et smalere filmtilbud rundt omkring i landet.

Jeg er også glad for at jeg på dette området kanskje kan regne med at vi kan få en samhandling med Arbeiderpartiet for å få til en offensiv som innebærer at det viktige kulturtilbudet som kinodrift er i hele landet, kan opprettholdes og videreutvikles.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Annelise Høegh (H): Jeg har et spørsmål til barne- og familieministeren. Det er et spørsmål i føljetongen om den såkalte Brustad-bua. Jeg har forstått det slik at den bærende idé, eller selve verdigrunnlaget, i denne loven er at søndagen ikke ødelegges dersom vi handler i butikker som er mindre enn 100 m². Jeg har sagt det før, og jeg sier det igjen: Jeg kan ikke forstå at det blir mer søndag av å handle i små enn i store butikker. Den hittil siste episode i denne søndagsfarsen er visstnok nå at statsråden også vil fjerne unntaksbestemmelsen om trafikknutepunkter, der butikkene kan ha åpent uansett størrelse. Det får jo som konsekvens at taxfree-butikkene og de andre butikkene på flyplassene eventuelt også må stenges eller presses inn i dette Brustad-bua-konseptet. Er det virkelig statsrådets hensikt å stenge taxfree-salget på søndager og dermed gi nok et bidrag til økt hjemmebrenning eller smugling?

Nå er jeg spent på svaret.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg fekk meg ei litt sjokkarta oppleving då eg gjekk om bord i flyet i New York sist fredag. Eg var avbilda på fyrstesida i VG, og der stod det at om eg fekk det som eg ville, skulle butikkane på flyplassane stengast på søndagen. VG har ikkje vore i kontakt med meg. Eg har inntrykk av at måten dei jobbar på, er at ei god sak ikkje skal undersøkast så veldig grundig.

Det har aldri vore min intensjon å stenga korkje taxfree-butikkar eller andre butikkar på Gardermoen. Men det er viktig for meg å streka under at eg ynskjer å ha ei lov som skal bli respektert, som eit fleirtal på Stortinget ynskjer, og som bevarer søndagen som ein annleis dag, samtidig som ein kan ta vare på dei tilsette i varehandelen. Det går det godt an å gjera.

Når det gjeld korleis vi skal rydda opp i desse uklarheitene som enkelte innafor handelsnæringa påstår er i det lovverket som er vedtatt, har ikkje Regjeringa behandla det enno, men det kjem vi tilbake til. Eg vil berre ha gjort det klart at det aldri har vore min intensjon å stenga tax-free-butikkar eller andre butikkar på flyplassane.

Tidlegare var det slik at det var mange butikkar som hadde ope ulovleg, og det ynskte ein å regulera. Veldig mange av desse kan no – gjennom ein langvarig sedvane – føra vidare den opningstida dei hadde før, som dei tok seg til rette for. No skal ikkje eg kommentera kva som var ulovleg eller lovleg av det som skjedde før 1. januar 1999. Men det eg kan seia, er at vi ynskjer å gjera dei endringane som eventuelt må til, på den mest kurante måten, for at lova sin intensjon skal bli fylgt opp òg av dei som i dag ikkje ser ut til å gjera det.

Annelise Høegh (H): Jeg takker for dette forhåpentligvis avklarende svaret. Men jeg håper jo at statsråden ser at dette er en så håpløs lov at den beste måten å få den til å bli respektert på, faktisk er å oppheve hele loven og stole på at folk selv er i stand til å finne ut hva det er for-

nuftig å gjøre på søndagen – at det kanskje går an å kombinere både handling og å gå i kirken, hvis man er opptatt av det, gå på tur eller hva det måtte være.

Men har statsråden tenkt over at det nettopp er slik som hun nå sa, at den loven vi i dag har, som Arbeiderpartiet og Regjeringen ønsker å fortsette med, faktisk har belønnet dem som i alle år har brutt loven om forbud mot søndagsåpne dagligvarebutikker? Jeg sier takk og pris for 7-Eleven, for de har gjennom sin ulovlige virksomhet presset Regjeringen og Arbeiderpartiet til å innse at iallfall noen butikker skal få lov til å holde åpent på søndager. Men det har de altså gjort ved å trosse forbudet. Det Regjeringen nå gjør, er å belønne dem som har brutt loven, og straffe dem som har holdt seg loven etterrettelig.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er heilt klart: Det som representanten her peikar på, er eit tankekors, og det skal eg ikkje legga skjul på. Samtidig ynskjer korkje eg eller Regjeringa – heller ikkje Arbeiderpartiet, trur eg – å skjerpa inn det som har vore ein sedvane. Vi ynskjer faktisk å ha ei lov som skal rydda opp i det som har vore ulovleg.

Folk kan tenka sjølve – ja, men problemet er at dersom representanten Høegh sin fridom til å gjera kva ho vil på søndagen, skal bli respektert fullt ut, må nokon arbeida i desse butikkane. Eg ynskjer faktisk å ta omsyn til dei som eventuelt skal tena representanten Høegh eller andre i butikkane dersom dei skal vera opne. For at også dei som jobbar innafor varehandelen, stort sett skal kunna ha fri på ein søndag, må ein faktisk ha ei lovregulering. Eg ynskjer ikkje ein søndag der både sportsbutikkar, møbelbutikkar og matbutikkar skal vera opne. Då legg vi faktisk eit ganske stort press på dei som jobbar innafor varehandelen. Det er det òg viktig for meg å streka under, samtidig som vi ynskjer å behalda søndagen som ein annleis dag.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Torstein Rudihagen (A): Spørsmålet mitt går til landbruksministeren.

I store delar av Utkant-Noreg er skogbruket svært viktig. Moglegheitene i skogbruket burde ha vore utnytta enda betre. Men det ein nå faktisk opplever frå nyttår, er at prisen på massevirke og sagflis for skogbruket og trelastbedriftene ute i Distrikts-Noreg er så sterkt redusert at store delar av skogen ikkje er lønsam å drive ut. Det kjem av at treforedlingsbedriftene har innført eit såkalla transportfrådrag som fører til sterkt reduserte prisar for skogbruket ute i distrikta. Eg er klar over at det er marknadskreftene som styrer dette. Spørsmålet mitt blir likevel: Synest landbruksministeren dette er i tråd med ein god distriktspolitikk og ein god skogbrukspolitikk? Dersom ikkje: Ser landbruksministeren for seg tiltak og verkemiddel for å motverke dette?

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg vil aller først vise til den skogmeldingen som Regjeringen har fremmet, som nå ligger til behandling i Stortinget, der en kommer inn

på en generell drøfting av rammevilkår for norsk skogbruk i tiden framover, og der Stortinget får anledning til å gå inn på en del av de spørsmål Rudihagen reiser.

Når det gjelder prissetting på trevirke, er jo ikke det noe som departementet eller statsråden har noe med. De prissettinger som skjer, skjer ut fra vanlige markedsmessige vurderinger og forhandlinger. Derfor finner ikke statsråden å kunne gå inn og ha meninger om hvorvidt disse prisene er for lave eller for høye. Det er klart at lønnsomheten i norsk skogbruk vil være best når prisene er høyest.

Det er derfor en oppgave for skogeierne å sørge for å ha en avvirkning som gjør at en utnytter de ressursene en totalt har. Hvis norsk virke ikke finnes, vil en få større import fra andre land, og det er ikke med på å fremme den type avvirkning som vi trenger også i norske skoger.

Torstein Rudihagen (A): Eg takkar for svaret.

Eg er, som eg sa, klar over dei marknadskreftene som er med og styrer prisinga. Men norsk treforedlingsindustri er i dag i stor grad dominert av nokre få bedrifter. For å illustrere kva dette har ført til, kan eg nemne at det m.a. i ei skogeigarforeining som Mjøsen har vorte pressa fram slike prisar av Norske Skog Supply også når det gjeld soneprising av massevirke. Dette er eit brot på tidlegare prinsipp om lik pris ved levering ved bilveg.

Norske Skog vart i si tid starta av skogeigarar. I lokaliseringdiskusjonen var det uinteressant for skogeigarane kvar bedrifta skulle ligge, for prinsippet var lik pris same kvar ein leverte trevirket. Har landbruksministeren noko han kunne tenkje seg å seie til Norske Skog på bakgrunn av ein slik handlemåte som dette?

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg føler at her beveger statsråden seg eventuelt ut på et område som han ikke bør mene altfor mye om. Generelt er det slik at i en sterkere konkurranse på et internasjonalt marked går dette inn i strukturdebatten og strukturvurderingene innenfor næringslivet i Norge, og det gjør at vi får større enheter. Det finner vi igjen også på andre områder, ikke bare innenfor skogbruket. Det spørsmålet som representanten stilte om min vurdering av Norske Skogs handlemønster, synes jeg ikke det er riktig at jeg mener noe om her i dag.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til landbruksministeren.

Norge og norske bønder dumper store deler av sitt kjøttoverskudd til spottpriser i utlandet for å kunne bidra til at Kari og Ola skal betale noen av Europas høyeste matvarepriser. I 1997 ble det dumpet over 7 000 tonn norske matvarer på verdensmarkedet. Det var hovedsakelig svinekjøtt, men også meieriprodukter. Nå går vi inn i WTO-forhandlinger, og man skal nå få eliminert muligheten for de norske bøndene til å avskaffe disse problemene ved å dumpe matvarer på verdensmarkedet.

Vi har en over 60 år gammel lov, omsetningsloven, som regulerer disse forholdene og gjør dette mulig – alt

så en 60 år gammel lov! Vil statsråden under de nye og fremtidige forhold gå inn for å liberalisere eller fjerne omsetningsloven, slik at vi kan få fri konkurranse i omsetningsleddet også i Norge?

Statsråd Kåre Gjønnes: Dette kan jo bli en generell landbrukspolitisk debatt. Jeg vil vise til at det å selge varer på verdensmarkedet skjer med eksportsubsidier i flere land enn i Norge. Det skjer i EU, og det skjer i andre land, for å tilpasse seg verdensmarkedets priser. Slik sett er ikke Norge spesielt i denne sammenhengen. Det som kanskje er spesielt i Norge, er at eksportvolumet er lite. I den generelle norske landbrukspolitikken er det ikke et mål i seg selv å ha eksport. Det er et mål å ha en produksjon som dekker det norske markedet. Men så får man den situasjonen at man ikke treffer denne produksjonen på millimeteren, og da må man regulere markedet. Vi må også vurdere det lovverket som fungerer i dag. Faktisk er det slik at det er de norske bøndene som i dag må betale det denne overproduksjonen vi har, koster, i motsetning til i andre land, der de offentlige myndigheter også tar den kostnaden.

Jeg vil bare avslutte med å si at for min del vil jeg legge vekt på å finne virkemidler i landbrukspolitikken der vi kan tilpasse produksjonen til den etterspørselen vi har i eget land.

Øystein Hedstrøm (Frp): Dette kan ordnes meget lett. Ved å slippe markedet mer fritt vil markedets usynlige hånd tilpasse tilbudet etter etterspørselen. Dessuten vil prisene gå ned, slik at vi vil slippe å oppleve at Kari og Ola valfarter til Sverige, Danmark og Finland. I fjor var grensehandelslekkasjen totalt sett 11 000 mill. kr til disse landene, og 30-40 pst. av det man kjøpte, var matvarer – kylling, svinekjøtt og meieriprodukter. Ja, svinekjøtt er nå blitt så billig i Sverige at folk bruker det til å mate bikkja med.

Nå må noe gjøres, og jeg spør mer konkret: Hva vil departementet bidra med for å gjøre norske matvareprodukter mer konkurransedyktige?

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg har i hvert fall ikke som mål for min eller Regjeringens politikk at vi skal komme ned i matvarepriser som vil tilfredsstillende de behovene som representanten Hedstrøm viste til – hvem mat eventuelt primært skal være et tilbud til.

Når det gjelder det generelle prisenivået i Norge, har jeg svart på det tidligere her i Stortinget og sagt at det ikke er noe mål i seg selv å ha dyre matvarer, men at vi må finne en balanse der de som arbeider med denne produksjonen, har en inntekt tilnærmet lik andre i samfunnet. I denne politikken tas en del av inntekten gjennom ordinære priser i markedet, og en del tas over bevilgninger på statsbudsjettet. I det siste jordbruksoppgjøret var det avtalte tillegget som ble tatt ut gjennom pris i markedet, historisk lavt. Det hadde en virkning i konsumprisindeksen på 0,1 pst. Slik sett har Regjeringen lagt vekt på å få prisene på matvarer ned.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få stille et spørsmål til barne- og familieministeren.

Volden starter i hjemmet, påstod Per Isdal på en volds-konferanse i regi av Røde Kors i går. I budsjettet for 1999 la Arbeiderpartiet fram en voldspakke som inneholdt styrking av tiltak som barnevern, krisesentre, Ungdom mot vold og mer penger til frivillige organisasjoner. På konferansen som Røde Kors hadde i går, ble også viktigheten av tiltak nettopp innenfor disse områdene understreket.

I mange sammenhenger har jeg hørt statsministeren og statsråden snakke varmt om å gjøre noe, nettopp på voldsområdet. Har man nå, tre måneder etter at man behandlet budsjettet i Stortinget, skjønt alvoret i voldssituasjonen, og er man villig til å bevilge ekstra midler til nettopp disse områdene, noe som vil hindre vold, bl.a. i hjemmene?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg var sjølv til stades og hørde foredraget til Per Isdal i går. Det var eit veldig interessant foredrag. Han peikte på, som representanten også seier, at vald i heimane er eit stort problem.

Det er noko vi har gripe fatt i i Regjeringa, og på måndag skal vi ha ein idédugnad med dei som kjenner dette området best – dei som tek seg av kvinner og born som blir utsette for vald osv. – for å koma med ideer til kva vi kan gjera. Privat vald er vanskelegare å takla enn den valden som skjer i gatene. Valden som skjer i gatene, får langt meir medieomtale. Privat vald er absolutt det største området, men vi kan ikkje setta opp overvakingskamera eller ha politi i stovene til folk, vi må ha andre tiltak. Eg håpar at den idédugnaden vi skal ha på måndag, vil føra til at vi får ein del forslag som vi kan setta i verk, i tillegg til alle dei andre tiltaka som faktisk er sette i verk – tiltak som denne regjeringa har sett i gang, og tiltak som er førte vidare frå tidlegare regjeringar sine satsingar. Dette er eit av dei områda som ikkje fekk nedskjeringar då vi la fram budsjettet vårt i haust. Trass i at vi måtte ha eit budsjett som var veldig stramt, skjerma vi dei tiltaka som gjekk direkte på å hjelpa ungdom m.a. gjennom utviklingsprogrammet, pilotprosjekt i to kommunar, og ulike tiltak og støtteinngangar som vi har i dei store byane.

Eg synest det er kjekt å få tilbakemelding på at ein del av desse tiltaka som vi har hatt, m.a. i Oslo, har vore målretta og viser gode resultat. Så håpar eg at denne idédugnaden på måndag kan føra med seg ein del gode tiltak. Regjeringa vil å leggja fram ein handlingsplan mot vald i heimane i løpet av våren. Vi håpar vi på den måten kan gjera noko konkret – meir enn det vi allereie gjer i dag.

Grethe G. Fossum (A): Jeg merker meg at statsråden omgår spørsmålet. Mitt spørsmål var: Vil det bli bevilget mer penger til dette? Svaret jeg får, er: idédugnad. Jeg tror ikke det holder lenger. Jeg merket meg at statsministeren i den muntlige spørretimen den 27. januar sa at man ville omprioritere innenfor barnevernet. Er det slik at denne regjeringen, som hadde råd til 2,8 milliarder kr til kontantstøtte, ikke har råd til å støtte voldstiltakene med en eneste krone mer enn det som ligger i budsjettet? Og i

tilfelle man vil omprioritere, slik statsministeren sa, hva har man da tenkt å nedprioritere i det barnevernet og på de krisesentrene vi har?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Vi hadde budsjettdebatten i haust, og eg har ikkje tenkt å ta den opp på nytt. Eg trudde representanten Fossum visste korleis ting fungerer frå Regjeringa si side. Vi legg fram budsjettet om hausten, og der har vi våre prioriteringar. Vi skal leggje fram eit revidert nasjonalbudsjett i vår, og det er heilt klart at eg i dag ikkje kan gå ut og seia kva vi kjem til å prioritera ved behandlinga av revidert nasjonalbudsjett til våren. Det ville ha vore oppsiktsvekkande om eg i dag stod her og sa at eg kan lova mange fleire millionar til eit spesielt område. Vi veit korleis ting fungerer både frå Regjeringa si side og her i Stortinget. Og Stortinget får til behandling vårt reviderte budsjett med dei prioriteringane vi har, når tida er inne for det.

Presidenten: Det blir et oppfølgingsspørsmål fra Gunnar Breimo.

Gunnar Breimo (A): Det er ikke mangel på gode ideer og tiltak verken fra Kristelig Folkepartis side eller fra statsråden, men det er spørsmål om penger til forebyggende tiltak. Politiet alene kan aldri løse disse problemene. Det har mange ganger undret meg hvor forferdelig vanskelig det er å finne penger til forebygging. Når skaden har skjedd, er det alltid penger til reparasjon, til fengsel og straff. Det var forstemmende å oppleve at Regjeringen i budsjettbehandlingen i høst foreslo og fikk Høyre og Fremskrittspartiet med på kutt på bevilgningene til barne- og ungdomsarbeid. For eksempel kuttet man utviklingsprogrammet for styrking av oppvekstmiljøet fra 4 mill. kr til skarve 100 000 kr. Mitt spørsmål blir: Syns statsråden dette er fremtidsrettet politikk i dagens situasjon, og kan vi vente liknende kutt i framtiden? Jeg håper at statsråden ikke bare skylder på Arbeiderpartiets påståtte mangel på samarbeidsvilje. Regjeringen foreslo kutte i det opprinnelige budsjettforslaget.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: No vil eg minna representanten om at ein kan ha ei rett framstilling av fakta i saka. For representanten Breimo, som sit i den komiteen som òg skal behandla tilleggsmeldinga til frivilligheitsmeldinga, veit svært godt at der ligg det òg ein tanke om at dei 4 mill. kr som skal gå til desse pilotprosjekta, skal takast frå den summen som eventuelt skal gå over tilleggsmeldinga. Det ligg store grep der i forhold til det frivillige arbeidet, som ein ønskjer å føra ned på lokalnivået, og det ligg òg føringar i forhold til desse midlane. Det veit representanten godt. Så når Stortinget får behandla den meldinga, reknar eg med at dei midlane er på plass og kan brukast til det dei var tenkte til.

Presidenten: Da går vi til siste hovedspørsmål.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille kulturministeren følgende spørsmål:

Kulturministerens forslag om å lovhjemle forbudet mot politisk TV-reklame har fått en del politikere til å reagere på selve forslaget. Man reagerer også på den hastigheten dette forslaget har, og mener at Regjeringen heller bør avvente bl.a. Ytringsfrihetskommisjonens utredning, som etter planen vil være klar til 1. juli i år. Jeg registrerer at Kulturdepartementet har et annet syn enn Fremskrittspartiet og hevder at et forbud mot politisk reklame i TV ikke strider mot ytringsfriheten, og at en derfor ikke trenger å vente på denne utredningen. Det samme gjelder reklame for livssyn. Hvordan stiller statsråden seg til dette?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Det er riktig som representanten Bredvold peker på, at Senterpartiet og Fremskrittspartiet har ulikt syn i denne saken. Det som har skjedd, er at et flertall i Stortinget har bedt om at man skal få en bedre lovhjemmel for forbud mot politisk reklame i TV. Det har vi fulgt opp ved å sende ut et høringsnotat. Høringsfristen er nå utløpt. Vi har i den sammenheng selvfølgelig vurdert det som går på forholdet til ytringsfrihet, og kommet til at man etter en vurdering, som jeg ikke er helt ferdig med, vil fremme et forslag for Stortinget som sikrer et forbud mot politisk reklame i TV. Det kan selvfølgelig være ulike syn på det, men en av hovedbegrunnelsene, slik jeg oppfattet stortingsflertallet den gangen det var oppe her, var nettopp knyttet til at man ønsker noenlunde like muligheter for de politiske partiene, i tillegg til at politisk reklame på TV kan bli svært sterkt, og at en ikke ønsker amerikanske tilstander på dette området. Jeg kan for øvrig også tilføye at det er svært mange land som det er naturlig å sammenlikne seg med, som har et slikt forbud. Så vidt jeg vet, har Sverige, Tyskland, Frankrike og Sveits et slikt forbud. Jeg oppfatter det som et oppdrag fra stortingsflertallet, og det er helt i tråd med det programmet som jeg også er valgt på.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Ser ikke statsråden at forskjellen på f.eks. et 10 sekunders reklameinnslag på TV og en helsides annonse i en riksdekkende avis ikke er stor, og at det kan ha den samme effekten på godt og vondt? Og hvor stor er egentlig forskjellen på om vi ser en reklamesnutt på riks-TV framfor f.eks. lokal-TV eller hører den på radio? I tillegg er det mulighet for å få denne type reklame på Internett. Vurderer statsråden også å stenge disse mulighetene?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Det forslaget som jeg regner med å fremme, vil på basis av høringsutkastet og høringsuttalelsene dreie seg om reklame på fjernsyn. Man kan altså ha ulike oppfatninger om det. Jeg registrerer at Fremskrittspartiet har et annet syn enn meg, men jeg mener det er ganske viktig å få en bedre lovhjemmel enn vi har i dag for forbud mot politisk reklame på TV.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretime er omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: På grunn av det høye antall spørsmål som skal besvares, finner presidenten å måtte meddele at hun med hjemmel i forretningsordenens § 53 nr. 3 siste ledd har bestemt at det kun vil bli gitt anledning til ett tilleggsspørsmål etter at hovedspørsmålet er besvart. Dette anses nødvendig for at dagens kart kan ferdigbehandles innenfor den reglementsmessige tiden for formiddagens møte.

Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 9, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til barne- og familieministeren, vil bli tatt opp av representanten Britt Hildeng.

Spørsmål 19, fra representanten Kristin Halvorsen til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Rolf Reikvam.

Spørsmålene 22-27, fra henholdsvis representantene Astrid Marie Nistad, Vidar Bjørnstad, Petter Løvik, Jan Petter Rasmussen og Ågot Valle til justisministeren, vil bli besvart av kirke-, utdannings- og forskningsministeren på vegne av justisministeren, som har sykdomsfall.

Spørsmål 32, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til helseministeren, vil bli tatt opp av representanten Asmund Kristoffersen.

Spørsmål 38, fra representanten Ottar Kaldhol til miljøvernministeren, vil bli tatt opp av representanten Laila Kaland.*

S p ø r s m å l 1

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«I Romerikes Blad 22. januar 1999 fremkommer det i et intervju med tidligere prosjektleder for Rikspolitisk historisk senter på Eidsvoll fra 1988 til 1992 at merkostnaden ved å sikre de vanskelige grunnforholdene i verste fall vil bli 6-7 mill. kroner. Statsbygg opererer med en merkostnad på 25 mill. kroner.

Er statsråden kjent med opplysningene fra den tidligere prosjektledelsen, og hva mener statsråden om en differanse på bortimot 20 mill. kroner for sikring av grunnforholdene?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Kulturdepartementet har i denne saken basert seg på de faglige vurderinger Statsbygg har kommet med. Kulturdepartementet har derfor anmodet Statsbygg om å gi en uttalelse om det spørsmål som her reises.

* Dessuten ble spørsmål 11, fra representanten Kenneth Svendsen til nærings- og handelsministeren, besvart av kommunal- og regionalministeren som rette vedkommende.

Statsbygg har i brev av 9. februar gitt følgende uttalelse:

«Den tidligere prosjektleder mener vurderingene av meromkostningene på grunn av de vanskelige grunnforholdene, er betydelig overvurdert. Selv mener han at meromkostningene betyr 6-7 mill. kr. og ikke ca 25 mill. kr som Statsbygg har beregnet.

Vi antar at Svenbys» – det vil si den tidligere prosjektlederens – «overslag bygger på vanlige erfaringstall, og at han ikke har hatt tilgang på de data som grunnundersøkelsene har gjort tilgjengelige. Det er utført et grundig arbeid som dessverre resulterer i så høye tall for totalkostnadene.

Statsbygg har på nytt gjennomgått kalkulasjonene, og bekrefter at disse beregningene ikke gir grunnlag for å redusere overslaget. Dette skyldes at

- hele bygget må pelefunderes,
- spuntvegger må settes ned i stort omfang,
- massebalanse i tomten blir ikke mulig, leirmasser i stort omfang må bortkjøres og deponeres med ekstra omkostninger,
- eksisterende ledninger må omlegges, gang- og kjøreveier fordyres.»

Statsbygg gir i brevet en detaljert oppstilling av de komponenter som ligger i de foranstaltninger som må treffes. I forhold til den opprinnelige kostnadsrammen på 56 mill. kr vil et nedgravd bygg på den valgte tomten ifølge Statsbyggs beregninger kreve 24,7 mill. kr i tilleggskostnader i prisnivå oktober 1998.

Jeg viser til denne uttalelsen og må for min del ta til etterretning at statens fagorgan på området har kommet frem til dette resultatet når det gjelder merkostnader for det planlagte bygget på grunn av de vanskelige grunnforholdene.

Statsbygg har fått i oppdrag å utrede forskjellige alternativer. De har startet grunnboringen på en alternativ tomt. I tillegg vil de utrede bruk av eksisterende bygninger. Disse utredningene vil være ferdige i midten av april. Kulturdepartementet vil som tidligere meddelt komme tilbake til Stortinget med saken senere i vår.

A s m u n d K r i s t o f f e r s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg takker statsråden for svaret, selv om hun ikke svarte på spørsmålet mitt. Det er mange ting som avhenger av og henger sammen med de vanskelige grunnforholdene og trafikkløsningen, men det er ikke noe nytt. Det som forundrer meg, er at det er en differanse på 20 mill. kr når det gjelder sikring av grunnforholdene; de kan umulig ha forandret seg så mye på få år. De som har jobbet med dette prosjektet i fire år, seriøse, anerkjente fagfolk, kan da ikke være helt på jordet, for å si det slik. Det jeg også har undret meg sterkt over, er hvorfor ikke Statsbygg har vist interesse for den kunnskapen som ligger i prosjektet fra før. De er faktisk ikke interessert, til tross for at de er tilbudt denne kunnskapen. Statsbygg bare «antar», ifølge det statsråden fremførte, at den ikke holder mål. Jeg er bekymret fordi dette vil ha konsekvenser for det videre veivalg og for fremdriften av prosjektet. Jeg prøver meg igjen: Er ikke statsråden i

likhet med meg, forundret over at de to faginstansene har så ulik oppfatning når det gjelder sikring av grunnforholdene på tomten?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Det er ikke noe problem for meg å være enig i at man kan være forundret over de tingene som har kommet fram i forbindelse med Rikspolitisk senter på Eidsvoll. Det har blitt kjent at det er en stor uoverensstemmelse i denne forbindelse, og jeg forholder meg, som jeg sa i mitt svar, til statens eget fagorgan. Det er det beste jeg kan gjøre. Jeg er dessuten av den oppfatning at man må være maksimalt årvåken i forhold til problemet med grunnforholdene når en skal sette opp et nytt bygg, slik at vi ikke opplever at vi får overraskelser i ettertid. Jeg synes ellers det er viktig at alle gode krefter nå kan forenes i denne saken, slik at vi kommer videre. Som jeg nevnte i mitt svar, kommer vi tilbake med saken til Stortinget til våren. Statsbygg utreder nå flere alternativer, en alternativ tomt, som det også kan være beheftet problemer med, i tillegg til at man også ser på eksisterende bygninger. Så mitt håp er at alle gode krefter kan forenes, slik at vi kan finne en god løsning.

S p ø r s m å l 2

Terje Johansen (V): Jeg har følgende spørsmål til kulturministeren:

«Det ligger en betydelig verdi i konsesjoner som gis til medieselskaper, og som blant annet gjenspeiles i børsverdien av selskaper som TV2, P4 og NetCom.

Vil statsråden i forbindelse med ny behandling av TV2s konsesjon vurdere et system for betaling/kjøp av konsesjoner?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg er enig med representanten Terje Johansen i at konsesjonene til TV2 og P4 har en betydelig verdi for de respektive selskaper.

TV2 har konsesjon til å sende riksdekkende reklamefinansiert fjernsyn fram til 31. desember 2002. Etter konsesjonsvilkårene skal konsesjonen normalt fornyes. Staten skal ha tatt stilling til dette spørsmålet senest ni måneder før konsesjonen utløper.

Det er derfor nå for tidlig å antyde hvilke konklusjoner som vil bli trukket etter denne prosessen.

Terje Johansen (V): Jeg takker for svaret.

Det er altså etablert en felles forståelse for at dette har betydelig verdi, og det er da en verdi som fellesskapet tilfører disse selskapene. Jeg er, som kulturministeren vet, kombinert talsmann for finans og kultur i partiet Venstre, og vi vet begge hvilke problemer vi har med å skaffe bevilgninger nok til kultursektoren. Så det jeg nå forsøker, er å peke på inntektsmulighetene som ligger i at konsesjonærene betaler for de privilegier de blir tildelt. Jeg tolker svaret til kulturministeren dit hen at hun iallfall ikke sier nei til å vurdere dette, og da holder det for meg i denne omgang. Så for ikke å kaste bort tiden, holder det nå med et lite smil som en bekreftelse på at vi er enige om det.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg vil vise til det jeg sa i mitt svar til representanten Terje Johansen. Her er man i en situasjon hvor det dreier seg om verdifulle konsesjoner, og det ville være helt galt av meg som konsesjonsmyndighet å gjøre noe som helst eller si noe som helst her om denne saken. Og derfor skal heller ikke mitt smil nå til Terje Johansen tolkes på noen måte.

S p ø r s m å l 3

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få stille kulturministeren følgende spørsmål:

«Ett av ansvarsområdene for selskapet Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS er markering av tusenårsskiftet. I budsjettet for 1999 ble det bevilget 55 mill. kroner til dette formål.

Hvor mye har selskapet til nå brukt til driftsutgifter, hvor mye gjenstår til fordeling til kommunene og hvordan tenkes summen fordelt?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg kan opplyse at inneværende års bevilgning til selskapet Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS er tenkt fordelt slik på de tre hovedområdene:

- Tusenårshelgen 30 mill. kr
- Tusenårsprosjekter 20 mill. kr
- Kirkens markering 5 mill. kr

For perioden 2000-2005 er selskapet gitt tilsagn om statsstøtte på til sammen 215 mill. kr.

Påløpte kostnader for selskapet fra det ble etablert 12. februar 1998 til 1. februar i år utgjør om lag 17 mill. kr, hvorav 10 mill. kr finansiert av 1998-bevilgningen. Av dette utgjør driftsutgifter – lønn, kontorutgifter m.v. – om lag 7 mill. kr. Det er videre påløpt utgifter til aktiviteter som informasjon og markedsføring. Det er også utviklet et eget designprogram til bruk for selskapet, kommuner, sponsorer m.v., og som jeg håper vil skape grunnlag for inntekter til formålene selskapet skal tilgodese.

Av de 30 mill. kr som er avsatt til tusenårshelgen, tar selskapet sikte på at et beløp i størrelsesorden 14 mill. kr skal fordeles til tusenårskomiteene i kommunene. Av tilskuddet til tusenårsprosjekter vil bare en mindre andel gå til kommunene, da hovedtyngden av søknadene kommer fra institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner. Kommunene vil likevel indirekte nyte godt av tilskudd til tusenårsprosjekter gjennom bl.a. lokale aktiviteter som de frivillige organisasjonene står bak. Det er ikke mulig på det nåværende tidspunkt å spesifisere størrelsen på det samlede tilskuddet til kommunene.

Grethe G. Fossum (A): La meg først få lov til å takke statsråden for svaret. Så har jeg lyst til å be statsråden om å informere informasjonssjefen i selskapet Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS om at det faktisk ikke er spesielt naturlig å orientere Stortinget gjennom telefonsamtaler. Ja, det kan faktisk gå så galt som da Arbeiderpartiets gruppe selv ringte til statsrådens kontor og spurte hvor mye det skulle brukes på tusenårsfeiringen – da fikk man

svaret 55 mill. kr. Så når jeg er blitt kritisert for å komme med feil tall, er det også andre som må ta ansvaret.

Det som fremkommer av statsrådens svar her, er at det nå gjenstår 14 mill. kr til fordeling til kommuner og institusjoner. Det betyr at over 50 pst. er blitt brukt av selskapet til drift, lønn osv., og det gjenstående er vel ikke mye å slå i bordet med når det gjelder feiring av tusenårshelgen.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Den siste konklusjonen som representanten Fossum trakk, er det overhodet ikke dekning for.

Når det gjelder det som ble sagt om informasjonssjefen i Tusenårsselskapets kommentarer til pressen – tipper jeg det må være – vil jeg si at det er viktig at vi forholder oss til dette på en ryddig måte. Tusenårsselskapet er etablert som et statlig aksjeselskap, det er oppnevnt et eget styre og det er ansatt en egen administrasjon. I et statlig aksjeselskap, som dette er, vil statsråden være generalforsamling, og vi har selvfølgelig i forbindelse med at vi har bevilget penger også kommet med et tilsagnsbrev, som vi selvfølgelig vil følge opp. Selskapet forholder seg til de signalene det får fra Stortinget og i forbindelse med tilsagnsbrevet, og det er ikke dekning for å antyde at man her bruker pengene på en gal måte. Tvert imot er mitt inntrykk at Tusenårsselskapet har kommet veldig godt i gang med å få til aktivitet og skaffe et verdig løft i forbindelse med tusenårsskiftet, slik vi hadde forhåpninger om.

S p ø r s m å l 4

Gunnar Breimo (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«Selskapet Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS har aktivt skapt store forventninger om statlig støtte til tusenårsprosjekter. I 1999 er det bevilget 20 mill. kroner til dette. I tillegg kommer eventuelle sponsormidler til selskapet. Hvor stor er den samlede søknadssummen samt summen av sponsormidler, og hvordan vil statsråden følge opp forventningene kommunene har?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Selskapet Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS' aktiviteter skal gå over seks år. Selskapet er gitt en bevilgning på 55 mill. kr for 1999 og en tilsagnsramme på til sammen 215 mill. kr for perioden 2000-2005, som skal gå til de tre hovedformålene: Tusenårshelgen, tusenårsprosjekter og Kirkens markering. Jeg viser i denne forbindelse til mitt svar til representanten Fossum.

Deler av midlene avsatt til formålene vil gå til kommunene. Det redegjorde jeg for i mitt forrige svar. Det er likevel slik at hovedtyngden av selskapets virksomhet for perioden 1999-2005 vil være knyttet til de såkalte tusenårsprosjektene, hvor kommunene har en mindre sentral rolle.

Selskapet har mottatt søknader for mer enn 900 mill. kr, og dette understreker på en gledelig måte den store interessen for tusenårsjubileet. Bak søknadene står enkeltpersoner, organisasjoner, stiftelser, skoler mv.

Jeg er veldig fornøyd med at det har kommet inn så mange gode prosjektsøknader. Dette vitner om at tusenårsmarkeringen 2000-2005 har utløst en verdifull kreativitet rundt omkring i lokalsamfunnene. Selskapets styre må foreta en hard prioritering. Jeg er likevel sikker på at dette skal føre til mange gode prosjekter for tusenårsjubileet og derved bidra til det kulturløftet jeg mener tusenårsmarkeringen skal representere.

Det er fortsatt mitt og selskapets mål at det skal skaffes betydelige beløp til veie i sponsorinntekter, slik at disse midlene sammen med tilskuddene fra staten kan bidra til å finansiere nevnte hovedformål. Forhandlingene med potensielle sponsorer pågår, dog slik at det ennå ikke er inngått bindende sponsoravtaler.

Gunnar Breimo (A): Arbeiderpartiet har hele tiden vært opptatt av at tusenårsmarkeringen ikke må gå på bekostning av deler av kulturbudsjettet. Også vi ønsker en verdig markering, som kan bli det kulturpolitiske løft som ikke minst kulturministeren har snakket så varmt om, men da må pengene til feiringen komme i tillegg til dagens kulturbudsjett.

Vi er imidlertid bekymret for at de store forventningene om statlig tilskudd som er skapt ute i lokalsamfunnene, også av departementet selv, skal slå tilbake på departementet som et press, som nettopp vil resultere i at midler må omdisponeres innenfor departementets ramme.

Jeg føler meg dessverre ikke beroliget av statsrådens svar når det gjelder hvordan man skal takle forventningene, og jeg har følgende tilleggsspørsmål: Føler statsråden seg sikker på, med den oversikt hun har i dag, at hun ikke vil bli nødt til å komme tilbake til Stortinget med forslag om slike omdisponeringer?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Det er også min forutsetning at markeringen av tusenårsskiftet er en helt spesiell anledning, og at den derfor ikke skal skje på bekostning av kulturbudsjettet for øvrig. Det var også bakgrunnen for at jeg da jeg før jul fikk et kutt i Kulturdepartementets budsjett, som kjent valgte å ta det på pressestøtten. Nå skal vi ikke åpne den debatten igjen, men det var bakgrunnen, mens Arbeiderpartiet altså valgte å kutte på tusenårsmarkeringen.

Jeg er oppmerksom på det Gunnar Breimo tar opp, nemlig at det kan være noe store forventninger ute i lokalsamfunnene til statlig medfinansiering. Og jeg kan gjerne bruke denne anledningen til å si at min intensjon er å følge opp dette, at det skal komme i tillegg til kulturbudsjettet, men jeg skulle ønske vi kunne bestemme oss for å prøve å være konstruktive i forhold til hvordan vi skal greie å få dette til, og at man har tillit til at også tusenårsselskapet håndterer situasjonen på en konstruktiv måte i samråd med politiske myndigheter.

S p ø r s m å l 5

Jon Olav Alstad (A): Jeg skal få lov til å stille kulturministeren følgende spørsmål:

«I forbindelse med tusenårsskiftet har fylkene satt i gang et arbeid for å utpeke et tusenårssted i hvert fylke. Dette skal blant annet realiseres gjennom deltagelse fra statens side. Det vil kreve ekstra ressurser fra staten for at dette ikke skal gå ut over den øvrige kulturaktiviteten.

Hvordan er fremdriften på dette arbeidet i fylkene og fra departementets side?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: I St.prp. nr. 55 for 1997-98, Om markeringen av tusenårsskiftet 2000-2005, ble det opplyst at tilskuddsmidler til tusenårssteder i fylkene vil bli fordelt etter søknad fra fylkeskommunene og etter nærmere retningslinjer. Forslag om hvilke prosjekter som skal få status som tusenårssted i fylkene, vil bli lagt fram for Stortinget gjennom statsbudsjettet for det enkelte år i perioden 1999-2005 sammen med tilhørende bevilgningsforslag.

I St. prp. nr. 1 for 1998-99 opplyste departementet at det statlige tilskuddet til tusenårsstedene i fylkene vil variere fra prosjekt til prosjekt og må ses i sammenheng med finansieringsordningen som er etablert under kap. 320 post 73 Nasjonale kulturbygg. Mens det for enkelte prosjekter vil være aktuelt å yte et tilskudd som innebærer en større statlig andel av prosjektkostnadene enn normalt under ordningen, vil den statlige tilskuddsandelen for andre prosjekter forbli uendret, men slik at realiseringen av prosjektene framskyves i tid til perioden 2000-2005. Det er intensjonen.

I budsjettproposisjonen for 1999 er det presisert at det samlet sett vil være begrensede midler til disposisjon for formålet. Dette vil ha konsekvenser for hvilket økonomisk omfang de enkelte prosjekter kan få og for den regionale andel.

Det er forutsatt at tusenårsstedene skal velges ut i dialog mellom fylkeskommunene og Kulturdepartementet, og at Stortinget vil ta den endelige avgjørelsen gjennom bevilgningsvedtak.

Ved behandlingen av St.prp. nr. 55 for 1997-98 ble Eidsvoll 1814 – Rikspolitisk senter vedtatt som tusenårssted for Akershus. Da budsjettet for 1999 ble lagt fram, var det kommet forslag om tusenårssteder for følgende fylkeskommuner: Troms: nytt bygg for Hålogaland Teater, Nord-Trøndelag: Norge senter for kystkultur og kystnæring, Møre og Romsdal: Jugendsenteret og Buskerud: Veien Kulturminnepark. Utrednings- og planarbeid for disse prosjektene var ikke kommet langt nok til at de kunne fremmes i budsjettet for 1999, og dessuten hadde vi ikke mer penger. Departementet opplyste i proposisjonen at en tar sikte på å fremme flere tusenårssteder i fylkene i budsjettforslaget for 2000.

Det er senere også kommet forslag fra Telemark om Telemarkskanalen og Hedmark om Domkirkeodden og vernebygget med Domkirkeruinene.

I tiden fram til budsjettforslaget for 2000 legges fram, vil departementet drøfte tusenårsstedene med de fylkeskommunene som har foreslått disse. Viktige spørsmål som må avklares, er tusenårsstedets omfang, investeringsramme og kostnadsfordeling mellom de regionale parter og departementet, driftsutgiftene og ansvaret for

finansieringen av disse, fremdriftsplan samt tilskuddsbehov i 2000 og eventuelt senere år. Departementet ønsker på denne måten at planer, rammer og ansvarsforhold er klarert for de forslagene som departementet fremmer i budsjettet for 2000.

Gunnar Breimo hadde her overtatt presidentplassen

Jon Olav Alstad (A): Jeg takker for svaret. Det var godt å høre en statsråd og ikke en informasjonssjef opplyse oss om at selskapet har kommet veldig godt i gang med arbeidet.

Jeg la merke til at statsråden understreket at intensjonen er at disse bevilgningene skal komme i tillegg til de tradisjonelle bevilgningene på kulturbudsjettet. Jeg vil si det så sterkt at det nesten må være en forutsetning, i hvert fall fra vår side, at så skjer.

Nå er jeg klar over at det i budsjettproposisjonen er opplyst hva det er som er lagt til grunn i budsjettet om framdriften, og at dette skal opp i hvert eneste budsjett framover. Det var faktisk sånn at det var Arbeiderpartiet som eneste parti som støttet Regjeringens forslag til bevilgninger til tusenårssteder i fylkene, mens det borgerlige flertallet kuttet i den bevilgningen nå sist. Det jeg er noe forundret over, er hvordan i all verden fylkene skal klare å forholde seg til dette, ikke minst i årene framover, når det nå skapes ganske store forventninger og loves penger som man ikke får noen avklaring på om vil komme, og når de vil komme.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: La meg først ta opp det Alstad pekte på, nemlig at Arbeiderpartiet var eneste parti som støttet dette med tusenårssteder, og bare si, når Alstad finner grunn til å understreke det, at jeg håper det er uttrykk for at man nå ønsker å være sammen om å føre fram det opplegget som er både for tusenårsprosjektene, tusenårsselskapet og også tusenårsstedene.

Det er klart at vi har lagt lista ganske høyt og skapt forventninger. En del av disse stedene er jo byggeprosjekter som uansett ville blitt realisert, så vi prøver å sette det inn i en slik sammenheng, og vil altså bruke anledningen som et tusenårsskifte er, til å forsøke å få til disse kulturbyggene rundt omkring i hele landet. Det vil selvfølgelig være opp til departementet å legge fram et budsjettforslag som ivaretar dette i samråd med fylkene, og det vil også være slik at det er Stortinget som til slutt avgjør hvordan vi skal få realisert dette.

La meg også bruke denne anledningen til å peke på at vi i fjor høst fikk se usikkerheten i økonomien, og at det var noe som for så vidt kom etter at stortingsproposisjonen var fremmet, men det er min intensjon å følge det opp, som jeg har sagt.

S p ø r s m å l 6

Inger Lise Husøy (A): Jeg stiller følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Kriminalstatistikken viser at 29 pst. av den registrerte Oslo-volden begås i hjemmene. Mørketallene er store. Krisesentrene er overfylte. Innvandrerkvinner er særlig utsatt. Mange barn blir rammet. Rettsapparatet er en belastning for voldsofre. Familie- og likestillingspolitikken bør forebygge familievold. Voksenåserklæringen lovet en forbedret familiepolitikk.

Hva er Regjeringas politikk for å bekjempe og forebygge familievold?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Vald i familien er eit problemområde som langt sjeldnare blir trekt fram enn problemet med gatevald. Det å leva utan vald eller frykt for vald er ein menneskerett, og denne retten skal gjelda både på gata og i heimen.

Å veksa opp med vald gir ikkje berre ein vond barndom, det aukar òg sjansen for å få eit vaksenliv som er prega av vald. Derfor må vi arbeida meir for å bryta valdsspiralen og ta fatt i borna sin situasjon så tidleg som mogleg, i familien, på helsestasjonane, i barnehagar, i skule og i fritidstilbod.

Vi veit enno lite om omfanget av vald i heimen, men av politiet og krisesentra sine statistikkar går det tydeleg fram at valden særleg rammar kvinner og born.

Politiet i Oslo har gjort ei undersøking av åstader for registrert vald i 1997 og fann at privat bustad var den gjerningsstaden som var mest nemnd. Halvparten av desse sakene gjaldt vald i parforhold. Valdsutøvarane i heimen – som på gata – er oftast menn, mens offera er kvinner i alle aldrar. Vi må derfor sjå nærare på samanhengen mellom vald og kjønn. Samanhengen mellom vald og alkohol er òg dokumentert, og eg skulle ynskt at fleire politikarar tok konsekvensen av også denne kunnskapen.

Krisesentra er eit av dei viktigaste tiltaka for valdsramma kvinner og born. Nær 2 500 kvinner og 1 900 born søkte tilflukt til krisesentra i 1997. I dei største byane har ein stadig større del av kvinnene annan etnisk bakgrunn enn den norske. Truleg er det slik at kvinner med utanlandsk bakgrunn har færre alternativ enn norske kvinner når det gjeld å koma seg vekk frå ein valdsmann. Vanskar med språk og bustadmarknaden kan vera stikkord for å forstå desse kvinnene sin situasjon.

Krisesentra er eit tilbod av kvinner for kvinner, men nesten halvparten av dei som bur på sentra, er born. Departementet arbeider med eit utkast til ein handlingsplan for born i krise – som også dreier seg om born på krisesentra. Offentlege styresmakter, og særleg barnevernet, har eit stort ansvar for å følgja opp oppmodingar frå krisesentra slik at borna får den hjelpa dei treng. Barne- og familiedepartementet vil i 1999 starta eit modellforsøk, der ein m.a. skal sjå på samarbeidsformer mellom krisesentra og barnevernet om born på krisesentra.

Vi må òg auka kunnskapen om og tiltak for menn som slår. Mykje tyder på at ein del av dei som slår, har hatt ein oppvekst der dei sjølve vart utsette for vald eller såg mor si bli mishandla. Tiltak som Alternativ til Vold er sentrale i denne samanhengen.

Det er òg viktig å ha eit politi- og rettsvesen som fungerer og gir rettferd for offera – og for tiltalte. For å av-

dekka familievoldskriminalitet er politiet som oftast avhengig av anmeldingar. Og dette kan i mange tilfelle oppfattast som ei stor påkjenning for valdsoffer. Politiet må leggja tilhøva til rette for at anmeldingar av slike lovbrøt skal skje med minst mogleg påkjenning for offera. Samstundes må vi sjå på den strafferettslege oppfølginga av slike saker. Slik det er no, fell det dom i berre 7 pst. av dei melde sakene.

Eit viktig førebyggjande verkemiddel er valdsalarm. Justisdepartementet gjennomfører no eit prosjekt der personar som er utsette for trugsmål om vald, kan få heimealarm som kan brukast til å varsle politiet i trugande situasjonar. I dag er det over 160 alarmer i aktiv bruk, og 90 pst. av dei som har fått alarm, er kvinner.

Eg er einig med representanten Husøy i at familie- og likestillingspolitikken bør vera med på å førebygga familievalden. Men eg vil òg understreka at for å få best mogleg verkemiddel mot valden i heimane, er det avgjerande å få eit godt samarbeid mellom ulike faggrupper innfor familie- og likestillingspolitikk, sosial- og helsepolitikk og kriminalpolitikk. Derfor er det oppretta ei arbeidsgruppe med politisk deltaking frå Justisdepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Barne- og familiedepartementet som skal greia ut og koma med forslag til tiltak mot vald og overgrep mot kvinner. Utvalet ser på problemkomplekset i vid forstand, men vil fokusera på den valden som skjer i heimen. Som eit ledd i kunnskapsinnhentinga vil vi den 15. februar – altså måndag – halda ein idédugnad der ulike aktørar på feltet vil delta. Utvalet sitt arbeid skal resultera i ein handlingsplan i juni i år.

Inger Lise Husøy (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Når det gjelder beskrivelsen av situasjonen, er det jo allmenn enighet om det. Men jeg var ikke fornøyd med den delen som gjaldt tiltak og hva statsråden egentlig gjør. Jeg oppfattet det slik at Regjeringen faktisk ikke har noen ordentlig politikk på dette området. Jeg har også lyst til å benytte anledningen til å si at jeg ble sjokkert tidligere i dag over det jeg oppfattet som en ganske fleipete måte å svare representanten Grethe G. Fossum på – at man ikke kan overvåke familievold gjennom videokamera hjemme hos folk.

Dette er et veldig alvorlig tema, og det er vanskelig. Men det er ikke nytt at det har et stort omfang, og at det er grov vold som foregår i hjemmene. Saken er at Regjeringen ikke har økt innsatsen, den har faktisk vært med på å skjære ned på bevilgningen til forskning og utvikling av tiltak på dette området, og setter oss altså tilbake når det gjelder å ha en offensiv overfor familievolden.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Dersom mitt svar til representanten Grethe G. Fossum i stad vart oppfatta som fleipet, seier eg meg sjølvsagt lei for det, for slik var det ikkje meint. Men eg reiste ei problemstilling. Det er lettare å gjera ting direkte på gata enn å gå inn i heimane. Det har noko med privatlivets fred å gjera og er eit vanskelegare problemområde. Dette er heller ikkje

noko nytt problem. Tidlegare regjeringar har òg vore klar over dette, men det er ikkje like lett å finna ut kva vi skal gjera. Det er akkurat derfor denne regjeringa faktisk no gjer noko, vi har sett ned eit utval med representantar frå desse tre departementa som eg nemnde. Vi skal ha ein idedugnad måndag der vi kallar inn dei i samfunnet som har best greie på dette, og som kanskje òg har dei beste ideane om kva tiltak vi skal setta ut i livet for å kjempa mot den private valden. Eg er veldig glad for at vi har fått litt meir fokusering på dette, for det er så lett å ropa meir politi, strengare straffar og ned med den kriminelle lågalderen, når vi har så mange oppslag om vald i samfunnet. Og eg håpar faktisk at den handlingsplanen skal føra til at vi får sett i gang tiltak. Eg vil imøtegå påstanden om at vi ikkje gjer noko, og at vi set ting tilbake. Vi set ting i gang, og vi skal òg følgje opp dei tiltaka som kjem fram måndag.

S p ø r s m å l 7

Ågot Valle (SV): Jeg har følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«En undersøkelse fra forskningsstiftelsen Fafo viser at innvandrerfamilier gjerne vil ha barnehageplass til barna sine. Men ofte får de ikke plass, eller plassen er for dyr. Når vi vet at barnehagen er en viktig arena for integrering i det norske samfunnet, er dette bekymringsfullt.

Hva vil statsråden gjøre for at flere barn med flerkulturell bakgrunn kan få barnehageplass til en overkommelig pris?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Integrering av born frå etniske minoritetsgrupper er ei høgt prioritert oppgåve for Regjeringa. I den samanhengen er barnehage eit sentralt verkemiddel. Regjeringa si målsetting om full barnehagedekning til alle som ynskjer det, står fast. Dette gjeld sjølvsagt alle born – uavhengig av etnisk bakgrunn.

Barne- og familiedepartementet har i lang tid arbeidd med ulike tiltak for å betre integreringa av born med innvandrarbakgrunn i barnehagane. Fafo-undersøkinga som spørsmålet refererer til, er ei undersøking departementet sjølv har tatt initiativ til for å kartlegga innvandrarforeldre sitt syn på og haldningar til bruk av barnehage. Undersøkinga gir departementet viktig kunnskap for å vurdere nye tiltak som kan auke bruken av barnehagar i desse gruppene. Det er fyrste gongen ei slik undersøking er gjennomført blant etniske minoritetar.

Konklusjonane i undersøkinga tyder m.a. på at avslag på søknad og høg pris er årsaker til at innvandrarforeldre ikkje brukar barnehage i like stor grad som dei etnisk norske.

Barnehageplass til alle kan ein berre oppnå ved auka etablering av barnehageplassar – og barnehageplassar som i større grad er tilpassa brukarane sine behov. Hausten 1998 sette departementet i gang eit treårig prosjekt i bydel Gamle Oslo med gratis korttids plass i barnehagar for alle 5-åringar. Formålet med prosjektet er m.a. å sjå om gratis barnehagetilbod vil føra til auka deltaking

blant innvandrarbarn, og om dette i sin tur vil betre språkopplæringa deira.

Det er eit mål å gi etniske minoritetar god informasjon om kva slags tenester kommunar og bydelar kan gi tilbod om. Fafo-undersøkinga tyder på at dei etniske minoritetane saknar betre tilrettelagd informasjon om kva eit barnehagetilbod inneber og kva slags tilbod som eksisterer. Her har både sentrale og lokale styresmakter ei utfordring.

Undersøkinga frå Fafo syner at den viktigaste årsaka til at innvandrarforeldre ynskjer barnehageplass, er at borna deira skal lære norsk. Behovet for tilsyn er ikkje den utslagsgjevande faktoren for bruk av barnehage hos innvandrarfamiliar, slik det er hos mange av dei etnisk norske familiane. Det blir difor viktig å tilpassa barnehagetilbodet til innvandrarfamiliar sine behov. Ulike typar korttidsbarnehage og open barnehage er gode løysingar og blir ofte nytta av innvandrarfamiliar. Desse tilboda har òg ein lågare pris.

Prosjektet i bydel Gamle Oslo er ei viktig satsing for Barne- og familiedepartementet dei neste tre åra med omsyn til etniske minoritetar og bruk av barnehage. Prosjektet vil gi erfaringar som andre kommunar kan dra nytte av. Samstundes vil sentrale og lokale styresmakter få kunnskap om kva for verkemiddel som må til for å auke andelen av born med innvandrarbakgrunn i barnehagane.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Jeg oppfatter det sånn at vi er enige om at barnehagene er en veldig viktig arena for integrering av unger med flerkulturell bakgrunn, for at de skal lære norsk, lære om det norske samfunnet, og det er også foreldrene veldig opptatt av.

Nå er det sånn at for å sikre alle barn tilgang til barnehage – og jeg går ut fra at statsråden er enig i at her må vi ikke bare skape særordninger, men sikre plass til alle barn – er det nødvendig med to ting: økt barnehageutbygging og lavere pris. Og da vil jeg gjerne spørre om statsråden kan tenke seg å vurdere en ordning med gratis kjernetid på f.eks. fire timer, slik at barnehagene kan være et reelt alternativ også for foreldre som har dårlig økonomi. Det er jo noe av dette denne ordninga i Oslo øst handler om.

Mitt neste spørsmål: Barnehageutbygginga har stoppa opp – det er et faktum. Hva vil statsråden gjøre for å få fortgang i barnehageutbyggingen?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Fyrst vil eg gripa fatt i den siste påstanden frå representanten om at barnehageutbygginga har stoppa opp. Det er ikkje sant. Eg skal òg svara på eit anna spørsmål om dette seinare i dag. Barnehageutbygginga har ikkje stoppa opp. Vi klarer ikkje i fjor å bygga så mange plassar som vi hadde håpt, men det er absolutt ikkje snakk om nokon stopp når det gjeld å bygga nye. Det håper eg heller ikkje det vil vera i framtida, for vi treng framleis ein del nye barnehageplassar.

Når det gjeld spørsmålet om eg kan tenkja meg å vurdere gratis kjernetid, er jo det i aller høgste grad snakk

om økonomi, kor mykje det vil kosta. Vi skal frå Regjeringa si side leggja fram ei stortingsmelding om barnehagane i vår, der vi vil ta opp mange ulike sider ved barnehageproblematikken både i forhold til private og offentlege barnehagar, i forhold til prisnivå osv. Eg kan sjølv sagt ikkje i dag lova representanten at vi der vil gå inn for gratis kjernetid, men eg er enig i at barnehagar er eit godt verkemiddel òg for integrering, og eg trur at prosjektet i Oslo, der dei har gratis tilbod, vil gi oss nyttig informasjon, i forhold til kva vi skal gjera for å få betre integrering av born frå andre etniske minoritetar.

S p ø r s m å l 8

Per Sandberg (Frp): Jeg ønsker å stille barne- og familieministeren følgende spørsmål:

«Stadig flere norske barn og ungdommer rammes av alvorlige depresjoner. For mange av disse gir tradisjonelle behandlingsmetoder med psykoterapi nesten ingen resultater. Nå vil mange leger øke bruken av de såkalte lykkepillene til barn og unge.

Mener statsråden dette kan ha sammenheng med eller være et resultat av de siste 15 års familiepolitikk?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Fyrst vil eg opplysa at det ikkje er grunnlag for å hevda at talet på alvorlege depresjonar aukar blant norske born og ungdommar. Vi har ingen undersøkingar eller statistikk som støttar ein slik påstand. Det vi veit frå internasjonal forskning, er at det er funne ein viss auke når det gjeld lettare depresjonar blant born og unge, medan førekomsten av alvorlege depresjonar i barne- og ungdomsbefolkninga har halde seg stabil gjennom mange år.

Ved alvorlege depresjonar blant born og ungdom ligg det oftast føre ein disposisjon for å utvikla ein depresjon, det vil seia at den unge ber på noko sårbart som kan utvikla seg til alvorleg depressiv tilstand. I slike tilfelle kan medisinar ha ein gunstig effekt dersom den unge også får anna støtte og oppfølging. Alvorlege depressive tilstandar bør alltid allmennhelsetenesta eller spesialisthelsetenesta behandla og følgja opp innanfor barne- og ungdomspsykiatrien. Det kan verka uheldig å omtala verkemiddel som er ordinert frå lege, som ei lykkepille. Denne typen medisin blir brukt med god effekt som fyrstehandsmiddel ved alvorlege depresjonar.

Lettare depresjonar går som oftast over og har som regel samanheng med livskriser der den depressive reaksjonen kan vera ein normal reaksjon på ein stressande situasjon eller uventa tapsoppleving som barnet eller den unge ikkje utan vidare meistarar. Med rett hjelp frå dei nærmaste omgivnadene eller frå hjelpeapparatet vil slike symptom til vanleg avta eller forsvinna heilt etter ei tid. Men vi skal likevel ikkje bagatellisera at born kan utvikla lettare depresjonar m. a. i samband med samlivsbrot hos foreldra. I høve til situasjonsutløyste depressive reaksjonar vil ikkje medisinerer vera det beste, men at dei nærmaste er til stades, følgjer opp og støttar oppunder borna eller dei unge.

(Statsråd Svarstad Haugland)

Vi har ikkje presise nok data til å slå fast under kva samanhengar vedvarande og alvorleg depresjon hos born og ungdom oppstår og blir halden ved like. Det vi veit, er at slike tilstandar som regel har samansette årsaker, der både biologi- og miljøfaktorar spelar inn. Vi veit òg at born og unge som lever isolert utan eit stabilt sosialt nettverk, generelt sett har ein større risiko for å utvikla vedvarande psykiske og sosiale vanskar enn andre born.

Familiepolitikken dei siste 15 åra har primært vore tiltak for å sikra barnefamiliane best mogeleg rammevilkår. Det gjeld både økonomisk ved barnetrygda og ved å utvida omsorgspermisjonen i tilknytning til fødselar. I tillegg har vi innført kontantstøtta til småbarnsfamiliane for å dempa presset på familiane medan borna er små. Når kvinner tek meir del i lønna arbeid, har det også ført til ei stor satsing på å byggja ut fleire og varierte barnehagetilbod. I tillegg er det etablert andre tilsynsordningar for skuleborn. Gjennom foreldrerettleiingsprogram og samlivstiltak har statlege styresmakter hjelpt til med å støtta og styrkja foreldrerolla i barnefamiliane. Siktemålet med dei tiltaka eg nemnde til sist, er m. a. å førebyggja psykososiale vanskar hos born og unge.

Etter mi vurdering verkar det høgst usannsynleg at nokon av desse nemnde familiepolitiske ordningane har ført til alvorlege depresjonar hos den oppveksande slekt. Tvert imot syner undersøkingar at foreldre stadig bruker meir tid til samvær med borna sine. Det er heller ikkje dokumentert at born og unge med utarbeidande mødrer har dårlegare psykisk helse enn andre born. Hovudutfordringa er, slik eg ser det, å gjera foreldre, andre vaksne og hjelpeapparatet i stand til å støtta og hjelpa born gjennom ulike typar kriser. Det skjer t.d. gjennom ein aktiv familiepolitikk der ein m.a. legg til rette for at born og foreldre kan bruka meir tid saman.

Per Sandberg (Frp): Jeg takker for et godt og utdypende svar. Jeg syns imidlertid det er beklagelig at statsråden ikke ser – slik vi i Fremskrittspartiet gjør – at den politikken som er ført, er en årsak til de problemer noen barn har i dag.

Videre vil jeg utdype spørsmålet mitt, og det gjelder omsorgsproblematikken. For å finne essensen her, vil jeg vise til at Joan Kelly, i et foredrag på Oslo-konferansen «Children and Divorce» sa at det er ironisk og ikke uten interesse at vi har underkastet felles omsorg en langt mer nitid granskning enn vi noensinne foretok med hensyn til de tradisjonelle samværløsninger, eksempelvis enesvar og hovedomsorg.

Spørsmålet til statsråden er da: Vurderer også statsråden å gjøre noe med barneloven på området delt omsorg og hovedomsorg?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: No stiller representanten tilleggsspørsmål om noko heilt anna enn det det vart stilt spørsmål om i fyrste omgang. Eg kan la vera å svara på det, men eg skal iallfall prøva å svara noko.

Når det gjeld delt omsorg for born ved samlivsbrot, er problemstillinga ganske vanskeleg. Det kan fungera for

enkelte. For andre vil det absolutt ikkje fungera. Det kan òg vera ganske traumatisk for born ikkje å ha ein heim som dei kallar for sin heim, men stadig vekk ha to ulike heimar. Her har ein mange problemstillingar som eg nok måtte hatt eit eige innlegg om for skikkeleg å kunna underbyggja og gje eit fyldig svar på. Problemstillingane er velkjende. Eg har ingen planar om å endra barneloven på det punktet som representanten spør om. Men som han òg veit, har eg akkurat fått tilsendt ein NOU som bl.a. handlar om denne problemstillinga. Den skal sendast ut på høyring, og i neste omgang skal vi koma tilbake til Stortinget, og så får vi ha ein full gjennomgang av problemstillingane når den tida kjem.

S p ø r s m å l 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til barne- og familieministeren, vil bli tatt opp av representanten Britt Hildeng.

Britt Hildeng (A): «Statsråden har tidligere uttalt at ingen skulle tape på Regjeringens prioriteringer i barne- og familiepolitikken. I Oslo er den kommunale og private barnehageutbyggingen stoppet helt opp, og det står 4 500 barn i kø for å få barnehageplass. Byrådet begrunner manglende bevilgninger og satsing på barnehager med usikkerheten rundt kontantstøtten.

Hva vil statsråden gjøre for å oppklare denne eventuelle usikkerhet slik at de barna som ønsker det, skal få et barnehagetilbud?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Representanten Britt Hildeng gir i spørsmålet sitt uttrykk for bekymring over at barnehageutbygginga skulle vera stoppa opp. Oslo kommune er brukt som døme på at mange born ikkje får barnehageplass.

Før eg går inn på dei meir generelle problemstillingane som dette spørsmålet reiser, vil eg knytta nokre kommentarar til situasjonen i Oslo, som eg trur representanten kjenner svært godt. Eg er kjend med at det står 4 500 born på ventelister for å få barnehageplass i Oslo. Men mange av desse borna har alt plass i barnehage, t.d. i familiebarnehage eller i privat barnehage. Dermed er ikkje tala eit reelt bilde på kor mange familiar som ikkje får dekt sine behov for tilsyn. Eg kan heller ikkje sjå at det er grunnlag for å påstå at barnehageutbygginga i Oslo har stoppa heilt opp. Departementet fører oversikt over utbetaling av tilskot til nye barnehageplassar, og desse tala viser at det er etablert fleire hundre plassar i bydelane i Oslo i løpet av 1998. Heller ikkje på landsplan har, som enkelte hevdar, barnehageutbygginga stoppa opp. Men at veksten i nye plassar minkar når stadig fleire kommunar har full behovsdekking, må ikkje overraska nokon. Vi må heller ikkje gløyma at vi nyleg tok ut eit heilt årskull, 6-åringane, frå barnehagen.

Då Regjeringa innførte kontantstøtta, erkjende vi at ordninga ville føra til endringar i etterspurnaden etter barnehageplassar. Vi ventar dei største endringane i plassane for born under tre år, men vi reknar òg med

noko lågare etterspurnad etter plassar for born over tre år. I budsjettframlegget gjer vi greie for dette og viser til at vi vil ta initiativ til ny behovsundersøking i løpet av 1999. Vi har ikkje gløymt dette, og i desse dagar får vi m.a. utført ei undersøking i eit utval av kommunane våre. Ved denne undersøkinga vil vi få meir kunnskap om om behovet for barnehageplassar er endra etter innføringa av kontantstøtta, og om kommunane har endra sine planar om utbygging av sektoren.

Det er vanskeleg å slå fast noko eintydig tal over behovet for barnehageplassar. Dette er eit problem som både vi og tidlegare regjeringar har streva med. Eksemplet frå Oslo kommune viser etter mi meining at ein ikkje får eit realistisk anslag over behovet berre ved å sjå på ventelister som kommunane lagar. Den viktigaste kjelda til informasjon om behovet vil til kvar tid vera foreldra. I undersøkinga til Statistisk sentralbyrå «Barnefamiliers tilsynsordningar, yrkesdeltakelse og økonomi før innføring av kontantstøtte» vart foreldra spurde om kva for tilsynsordningar dei ynskjer dersom dei kan velja uavhengig av pris og tilgang. Resultata frå undersøkinga tyder på at svært mange ynskjer at borna deira skal ha plass i barnehage. Mange ynskjer òg å kunna kombinera plass i barnehage med andre former for tilsynsordningar, særleg at foreldra sjølve passar borna sine nokre dagar i veka.

Vi treng å sjå nærare på tala til SSB, m.a. for å finna ut om kontantstøtta t.d. har vore med på å synleggjera eit auka behov for deltidsplassar framfor behovet for heiltidsplassar. Vi planlegg òg å gjennomføra same type undersøking denne vinteren. Då vil vi kunna sjå betre korleis kontantstøtta har påverka barnehagesektoren.

Som representanten er kjend med, skal Regjeringa leggja fram ei melding om barnehagesektoren. Meldinga skal etter planen fram til Stortinget i løpet av dette halvåret. Meldinga skal drøfta dei framtidige rammevilkåra for barnehagesektoren. Ein diskusjon om behovet for barnehageplassar vil gå inn som ein del av meldinga. Behovet kan variera sterkt frå kommune til kommune, og derfor er det vanskeleg – om ikkje umogleg – å fastsette eit nasjonalt måltal for behovet for barnehageplassar.

Eg vil tru at dette spørsmålet er fremma ut frå ei bekymring over at barnehageutbygginga har stoppa opp mange stader. Som eg sa i innleiinga mi, var det venta at kontantstøtta villa påverka etterspurnaden etter barnehageplassar. Men dei førebelse tala vi har, som viser at det vart etablert i overkant av 5 000 nye barnehageplassar i 1998, tyder ikkje på at det er stopp i utbygginga. Eg ser at det enno er eit stykke å gå før målet om barnehageplass til alle som ynskjer det, er oppnådd. Og det er m.a. derfor departementet no arbeider med ei melding til Stortinget. Den vil vonleg løfta diskusjonen om korleis vi skal kunna koma heilt i mål med denne felles målsettinga.

Britt Hildeng (A): Jeg takker for svaret. Jeg er i og for seg glad for at ministeren gir uttrykk for ambisjoner om full barnehagedekning. Men vi må forholde oss til realitetene, og det er et ganske stort gap mellom etterspørsel og faktisk dekning. Regjeringen hadde som am-

bisjon at det skulle bygges over 13 000 nye barnehageplasser. Etter det jeg får opplyst, er det bygget 3 500. Ministeren sa over 5 000 – jeg vet ikke hva som er riktig.

En undersøkelse som Norsk Lærerlag har gjort, viser at 1/5 av landets kommuner foreslår å legge ned til sammen 150 barnehager, noe som representerer 5 000 – 6 000 barnehageplasser. Det skulle ikke være nødvendig med lange utredninger om behovsdekning før en kan se at vi står overfor et umiddelbart behov for flere barnehager.

Jeg vil spørre statsråden om hun ikke finner den utviklingen vi har sett, betenkelig, og om vi ikke trenger ikke bare en langsiktig utredning av behov, men også straks-tiltak slik at barnehageutbyggingen kan komme på skinner igjen.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg sukkar litt tungt over måten ein presenterer spørsmålet på: For det fyrste har barnehageutbygginga «stoppet helt opp», for det andre må den «komme på skinner igjen». No har eg i svaret mitt prøvt å fortelja representanten at barnehageutbygginga ikkje har stoppa opp, og vi har tal i departementet som er høgare enn det som representanten opplyste.

Eg skal vera den fyrste til å innrømma at vi ikkje klarer å bygga så mange plassar i fjor som det vi hadde som målsetting. Eg har ei viss forståing for at ein del kommunar ynskjer å ha eit betre grunnlag for å vurdera kor mange plassar dei treng når kontantstøtta er innført. Vi har òg gjort klart i budsjettforslaget frå Regjeringa si side kvifor vi har eit forholdsvis lågt måltal for inneverande år. Grunnen er sjølv sagt at når vi får ei ordning som kontantstøtta, vil behovet bli annleis enn det var før og utan. Derfor er det viktig at kommunane ikkje bygger fleire plassar enn dei treng, men at dei bygger så mange plassar som dei treng. Og så får vi ein full diskusjonsrunde om dette når vi legg fram stortingsmeldinga om barnehagane, og vonleg òg eit betre grunnlag for å seia kor mange nye vi treng.

S p ø r s m å l 1 0

Jon Olav Alstad (A): Jeg skal over på likestilling – og da gikk pressefolkene!

Jeg skal få lov til å stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Det er fremkommet massiv kritikk av departementets FN-rapport om likestilling. Den er mangelfull og ufullstendig, hevder Likestillingsombudet.

Vil statsråden ta initiativ for å lage en bedre og mer utfyllende rapport om likestilling i Norge?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Noreg ratifiserte FNs kvinnekonvensjon i 1981. Som part i konvensjonen er Noreg forplikta til å rapportera til FN's Committee on Elimination of Discrimination Against Women, den såkalla CEDAW-komiteen, kvart fjerde år om kva vi gjer for å oppfylla dei krava konvensjonen set. Noreg skal no levere sin femte rapport.

CEDAW-komiteen har utarbeidd særskilde retningslinjer for kva rapportane skal omtala. Mellom anna gjeld dette endringar i regelverket og faktiske endringar i samfunnet som påverkar kvinners liv, og eventuelle vanskar med å fylla krava i konvensjonen. Det går òg fram av desse retningslinjene at rapport nr. 2 og dei påfylgjande rapportane skal fokusera på perioden *etter* at den førre rapporten vart levert. For Noregs del vil det seia perioden frå 1994 og framover.

Barne- og familiedepartementet har vore ansvarleg for å koordinera arbeidet med rapporten, men alle departementa og Likestillingsombodet og Kompetansesenter for likestilling vart inviterte til å koma med innspel til rapporten på sine respektive fagfelt. Dette har dei ulike fagmiljøa i stor grad gjort. Eg meiner at vi på dette viset sikrar tilstrekkeleg oppdaterte innspel om utviklinga i Noreg i den aktuelle perioden. Eg har merka meg at Likestillingsombodet kritiserer ein rapport der ho sjølv har hatt høve til å påverka innhaldet – og har òg gjort det. Sjølv meiner eg at rapporten oppfyller dei krava retningslinjene pålegg oss. Han er heller ikkje mindre omfangsrik eller detaljert enn dei fire tidlegare rapportane frå Noreg. Desse har blitt godt mottatt i FN-systemet.

I den grad rapporten på enkelte temaområde ikkje er særleg omfangsrik, har det si årsak i at det ikkje har skjedd større legale eller faktiske endringar på desse områda i tida sidan 1994. Tilhøvet på desse områda vil då gå fram av dei tidlegare rapportane frå Noreg som finst hjå CEDAW-komiteen. Dette gjeld t.d. artikkel 15 i konvensjonen, som set krav til likskap for loven for menn og kvinner og til like høve til å nytta juridiske rettar.

Utkastet til rapport vart sendt til eit utval kvinne- og likestillingspolitiske organisasjonar og til Likestillingsombodet og Kompetansesenter for likestilling. Dei vart alle inviterte til å kommentera og supplera rapporten på engelsk, slik at kommentarar frå dei kan supplera innhaldet i rapporten og/eller leggest ved rapporten når han blir sendt til CEDAW-komiteen. Eg meiner at vi har gitt likestillingsapparatet og organisasjonane høve til å bli høyrde i FN om kva dei tykkjer om tilhøva for kvinner i Noreg i dag. Eg understrekar at dei kritiske kommentarane til ombodet er omsette og vil bli lagde ved rapporten. Eg vil òg understreka at dette ikkje er noko vi er forplikta til å gjera, men vi gjer det likevel for å gi CEDAW-komiteen eit breiare bilete av norsk røyndom og ulike politiske syn enn det ein statleg rapport åleine vil kunna gi.

Eg har så langt berre registrert to kommentarbrev frå organisasjonane i tillegg til kommentarane frå ombodet og Likestillingsseksjonen. Eg noterer òg at det har vore ei viss interesse frå organisasjonane også etter at rapporten vart omtalt i media. LO og NHO har på førespurnad fått rapporten og gitt sine kommentarar.

Rapporten vil bli supplert på enkelte punkt på bakgrunn av dei kommentarane vi har mottatt. Elles vil, som nemnt, dei skriftlege innspela frå kommentarrunden bli lagde ved rapporten slik dei er, men eg ser det ikkje som føremålstenleg å senda rapporten ut på ein ny kommentarrunde, då rapporten alt er forseinka.

Når dette er sagt, vil eg òg seia at eg har merka meg kritikken frå Likestillingsombodet om deltakinga frå dei frivillige organisasjonane i arbeidet med rapporten. Eg vil sjå til at departementet går gjennom rutinane for utarbeiding av rapporten til CEDAW-komiteen, og at vi vurderer korleis vi på eit tidleg tidspunkt i arbeidet med komande rapportar kan trekka inn frivillige organisasjonar og andre ikkje-offentlege instansar som arbeider med likestillingspolitiske problemstillingar. Eg kan òg opplysa at Regjeringa vil vurdere å laga felles retningslinjer for rapportering om dei ulike menneskerettskonvensjonane Noreg er bunde av.

Jon Olav Alstad (A): Jeg er glad for at barne- og familieministeren signaliserer at hun tar med seg de innspillene som har kommet, i hvert fall i etterkant av utarbeidelsen. Jeg synes det er påfallende når det opplyses gjennom media at det har vært manglende innspill fra sentrale organisasjoner som f.eks. Forum for kvinner og utviklingsspørsmål og Senter for kvinneforskning, og at man lager en rapport som f.eks. ikke omtaler kontantstøtten i forhold til et likestillings- og kvinneperspektiv, noe jeg oppfatter som en vesentlig del av den norske likestillingsdebatten de siste årene. Det mangler også en del andre ting, bl.a. informasjon om oppfølging av Beijingkonferansen.

Så vidt jeg har forstått det, er bakgrunnen for at CEDAW-komiteen gjerne vil ha rapporten, at man ønsker at den i økende grad skal sette likestilling i fokus, bidra til å styrke myndighetenes oppmerksomhet på likestilling innenfor det enkelte land, og ikke minst styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner. Etter det svaret jeg nå har fått fra statsråden, regner jeg med at det i hvert fall i kommende år i større grad vil bli fokusert på den siste biten av det arbeidet.

Jeg har av og til spekulert på om årsaken kan være at likestillingsministeren har dårlig samvittighet for manglende innsats på likestillingsområdet, men jeg skal avslutte spekulasjonene der foreløpig.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Nei, statsråden har ikkje dårleg samvit på likestillingsområdet. Og eg kan opplysa representanten om at då den siste rapporten vart sendt inn, i 1994, var han ikkje til høyring i det heile. Vi har trass i alt sendt han til ein god del organisasjonar. Ein av dei organisasjonane som har gått ut og kritisert oss offentleg, har ikkje sendt nokon kommentarar tilbake til departementet endå dei fekk moglegheit til å vere med på å påverke innhaldet i rapporten. Det meiner eg faktisk er eit spel for galleriet i høve til det arbeidet vi har gjort. Men som eg òg nemnte i svaret mitt, ynskjer vi i neste omgang å syta for at alle dei ulike organisasjonane som det er naturleg å spørja om innspel, skal få høve til det på eit tidlegare tidspunkt.

Når eg ser på dei fire rapportane som er sende inn før, har dei nokre gonger blitt sende til alle, andre gonger har dei ikkje blitt sende ut i det heile. I 1994 – då det ikkje var eg som var minister, men ein representant frå eit heilt anna parti – var det ingen som fekk rapporten til høyring,

så det har vore litt ulik praksis på det området. Men som sagt, eg har ikkje dårleg samvit på dette området. Og eg trur rapporten blir god til slutt, når vi no skal senda han over til CEDAW-komiteen.

S p ø r s m å l 11

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kenneth Svendsen til nærings- og handelsministeren, vil bli besvart av kommunal- og regionalministeren som rette vedkommende.

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg har et spørsmål til kommunalministeren:

«Nettverk for kvinner i Nordland» er et fylkeskommunalt prosjekt i Nordland. Prosjektet har som formål å øke kvinners engasjement i samfunnet. Ved siste kommunevalg arbeidet en slik gruppe i Beiarn kommune aktivt for å stryke personer ved kommunevalget. I år har en gruppe i Vågan kommune startet arbeidet med å etablere en egen kvinneliste.

Mener statsråden det er riktig å bruke offentlige midler fra Kommunaldepartementets budsjett til å organisere strykninger i kommunevalg, og til å opprette valglistene?»

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Nettverk for kvinner i Nordland, også kalt NettNo, har som målsetting å få flere kvinner med som aktive bidragsytere og premissleverandører i utviklingen av arbeidsplasser og lokalsamfunn. Nettverket jobber med en rekke prosjekter og tiltak. Tilrettelegging av nye arbeidsplasser, trafikk-sikring, tiltak for barn, nærmiljøopprusting og nettverk for småbarnsforeldre står sentralt i deres arbeid. Jeg oppfatter dette arbeidet som svært positivt og viktig, ikke minst med tanke på å gjøre distriktskommunene i Nordland til attraktive bosteder for kvinnene.

At deler av kvinnenettverket også har engasjert seg for å rekruttere flere kvinner inn i lokalpolitikken, synes jeg er positivt. Jeg tror de aller fleste er enige om at det er svært uheldig dersom kvinnene ikke blir eller i svært liten grad er representert i kommunestyrene.

Ved kommune- og fylkestingsvalg har alle velgerne ubegrenset rett til å rette på stemmesedlene ved å stryke kandidater på listene. De har likeledes adgang til å gi kandidater en ekstra stemme ved å kumulere dem. Valgloven er ikke til hinder for at grupper av velgere på forhånd blir enige om å foreta rettinger på sine stemmesedler. Det er også fri adgang til å være med på velgeraksjoner med det formål å svekke eller styrke enkeltkandidater eller grupper av kandidater på listene.

Ifølge opplysninger jeg har fått fra Nordland fylkeskommune, har ikke kvinnene i Beiarn og Vågan kommuner brukt offentlige midler, men sin egen innsats i arbeidet med å få flere kvinner inn i lokalpolitikken. Selv om arbeidet skjer i regi av et nettverk som mottar offentlige midler, anser jeg dette som uproblematisk.

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg takker for svaret, som ikke var det svaret jeg hadde ønsket å få.

Jeg skal ikke gi meg inn i en prinsipiell debatt om behovet for å bruke offentlige midler for å dra kvinner inn i politikk og næringsliv. Etter mitt syn er det kvinnens eget ansvar å delta i det offentlige liv, både når det gjelder politikk og næringsliv. Denne saken er veldig spesiell. Det ministeren ikke svarte på, gjelder det at de holder på å starte et eget parti, som også er belyst i NettNo-avisen. Vi vet at på Stortinget er det flertall for at man skal ha en kvoteringsordning, og at man ønsker en fordeling mellom kjønnene med minimum 40 pst. kvinner. Da lurer jeg på om ministeren ser at det kan være i strid med Stortingets ønske om likestilling å bruke av skattebetalernes penger for å starte et politisk parti bestående av medlemmer av ett kjønn.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: For det første: Ifølge de opplysninger jeg har fått, er det ikke brukt av offentlige midler i dette arbeidet. Vi kan i et demokrati ikke hindre enkeltkvinner, også de som er tilsluttet kvinnenettverk, å jobbe for saker de er opptatt av på sin egen fritid.

Når det gjelder spørsmålet om hva jeg synes om arbeidet med eventuelt å starte et eget parti, er det fullt lovlig i Norge. De har å følge de spilleregler og lover som gjelder, uansett om det skulle være en egen kvinneliste eller et eget kvinneparti. At jeg har valgt å tilhøre et av de vanlige partiene, er noe annet, men det er fullt lovlig å etablere nye partier i Norge hvis man ellers følger de retningslinjene som gjelder.

S p ø r s m å l 12

Inger Lise Husøy (A): Jeg har følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Det er behov for å finne mer effektive tiltak mot Irak slik at Saddam Hussein oppfyller kravene fra FN. Boikotten rammer ikke Saddams fryktregime, men sivilbefolkningen hardt og brutalt.

Mener Regjeringen det er mulig å finne fram til effektive tiltak som også kan inkludere en endring eller opphevelse av boikotten som rammer sivilbefolkningen?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg vil minne om at jeg besvarte spørsmål om Irak i spontanspørretimen den 27. januar i år.

Som jeg flere ganger tidligere har gitt uttrykk for, deler Regjeringen bekymringen for den humanitære situasjonen for sivilbefolkningen i Irak, slik den kommer til uttrykk i representanten Husøys spørsmål. Jeg vil benytte også denne anledningen til å understreke at det ikke er og ikke har vært noen boikott når det gjelder mat og medisiner til sivilbefolkningen i Irak, verken når det gjelder innkjøp eller bistand. Sikkerhetsrådets relevante resolusjoner inneholder en ubegrenset adgang for Irak til å importere matvarer og medisiner til sivilbefolkningen.

Allerede noen måneder etter at de økonomiske sanksjonene for de andre varegrupper var vedtatt, vedtok FN's sikkerhetsråd også å la Irak selge en viss mengde olje for å finansiere innkjøp av nødvendige humanitære leveran-

ser. Regjeringen i Irak valgte imidlertid ikke å benytte seg av denne finansieringsmuligheten og støttet seg i stedet utelukkende på innenlandsk produksjon. Samtidig ble det iverksatt tiltak som reduserte den innenlandske evnen til å produsere mat.

Det var kun etter flere år med denne katastrofale politikken fra Iraks side at landets regjering motstrebende gikk med på å benytte seg av muligheten for et begrenset salg av olje og import av mat under Sikkerhetsrådets overoppsyn.

Etter Saddam Husseins angrep på egen sivilbefolkning i 1991 vedtok FNs sikkerhetsråd en resolusjon som henstilte til den irakiske regjeringen å gi internasjonale bistandsorganisasjoner adgang til alle som har behov for humanitær bistand. Denne resolusjonen har heller ikke vært fulgt opp på tilfredsstillende måte fra Iraks side. Vi kan ikke se bort fra at Irak bevisst har latt situasjonen for sivilbefolkningen forverre seg, for å bruke den som et pressmiddel for å få opphevet sanksjonene.

Til tross for at ansvaret for denne vanskelige situasjonen for sivilbefolkningen må tillegges Iraks regjering, ønsker det internasjonale samfunnet å bidra til at situasjonen forbedres. Mange land har gitt humanitær bistand. Norge har økt sin bistand til Irak fra 30 mill. kr i 1997 til 51,5 mill. kr i 1998. Vi står i nær kontakt med FN og med norske frivillige organisasjoner med henblikk på ytterligere innsats.

FNs sikkerhetsråd vedtok den 20. februar i fjor å øke rammen for den mengden olje Irak kan selge under det såkalte olje-for-mat-programmet. Norge støttet dette. Den tillatte salgsmengden ligger nå meget nær opp til det Irak eksporterte før landet gikk til invasjonen av Kuwait.

FNs talsmenn sier at økningen av rammen har ført til en stabilisering av den humanitære situasjonen i Irak. Dette er positivt. Samtidig er det blitt kjent at den irakiske regjeringen har unnlatt å bestille varer av vital betydning for utsatte befolkningsgrupper, til tross for at midler til dette har vært tilgjengelige, og til tross for at disse varene er klarert for levering.

FNs sikkerhetsråd har på nyåret tatt initiativet til en ny gjennomgang av hvordan FN best skal forholde seg til Irak-problematikken. Det er nå snakk om at tre ekspertpaneler skal vurdere situasjonen for henholdsvis masseødeleggelsesvåpen, den humanitære situasjonen og for utestående spørsmål om krigsfanger og eiendom.

Jeg har tidligere gitt uttrykk for betydningen av Sikkerhetsrådets sentrale rolle i denne saken. Fra norsk side har vi gitt vår fulle støtte til det arbeidet som nå gjøres i Sikkerhetsrådet, og sagt at vi er villige til å bidra til dette arbeidet dersom det er ønskelig. Norge har stilt eksperter til rådighet for UNSCOMs arbeid, og vi har gitt signaler om at vi er positive til fortsatt norsk innsats på nedrustningssiden.

Når det gjelder panelet som etter alt å dømme vil bli gitt i oppdrag å drøfte den humanitære situasjonen, har vi fra norsk side sagt at det er viktig å komme frem til løsninger som kan bidra til at sivilbefolkningen får forbedret sin situasjon, slik representanten Husøy nevner.

I denne sammenhengen er det også viktig at den irakiske regjeringen ikke gis mulighet til å skyve sivilbefolkningen foran seg i sine forsøk på å omgå landets forpliktelser når det gjelder masseødeleggelsesvåpen. For å finne en tilfredsstillende løsning på den humanitære situasjonen, samtidig som man sørger for at Irak ikke får anledning til å utvikle masseødeleggelsesvåpen, er man imidlertid avhengig av at den irakiske regjeringen viser et minimum av vilje til samarbeid med FN.

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her teke over presidentplassen.

Inger Lise Husøy (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er klar over at saken har vært tatt opp tidligere, og er også klar over svarene. Men jeg synes det skjer såpass mye at det er på tide å stille spørsmålet igjen, bl.a. fordi det er en del andre land som reagerer negativt på boikotten og mener at den har utspilt sin rolle.

Etter min mening er boikotten inhuman, umoralsk og et brudd på menneskerettighetene. UNICEF anslår at 5 000 – 6 000 barn under fem år dør månedlig som følge av straffetiltakene. Kampen mot en skruppelløs diktator og tyrann forsvare ikke dette.

Når de økonomiske sanksjonene ikke har fungert, synes jeg man må se etter nye metoder. Jeg håper at utenriksministeren vil øve påtrykk slik at FN og Sikkerhetsrådet forsøker andre veier enn det de har gjort til nå.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Som jeg nevnte i mitt svar til representanten Husøy, har Sikkerhetsrådet satt ned tre ekspertpaneler som skal se på situasjonen, og det er etter min mening nettopp å gjøre noe nytt. For å oppsummere mitt svar, er det slik at Norge ønsker å se Sikkerhetsrådet aktivt engasjert i denne saken. Vi støtter at den humanitære situasjonen skal tas opp i sin fulle bredde i likhet med de andre spørsmålene, og vi vil gjøre vårt til at Sikkerhetsrådet kan komme frem til en helhetlig holdning om hvordan Irak-spørsmålet bør håndteres.

S p ø r s m å l 1 3

Erik Solheim (SV): Jeg skal få stille dette spørsmålet til utenriksministeren:

«En israelsk ubåt som kan ta atomvåpen, øver for øyeblikket i norsk farvann. Ytterligere tester er planlagt.

Hvem har gitt tillatelse til slike øvelser og mener utenriksministeren det er klokt av Norge å importere sikkerhetspolitiske problemer på denne måten?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Utenriksdepartementet fikk seg for ca. et år siden forelagt en forespørsel fra Forsvarsdepartementet om å vurdere en anmodning om anledning til å utprøve en israelsk undervannsbåt i norsk farvann, og i den sammenheng benytte marinens orlogsstasjon i Marvika. Det dreide seg om en undervannsbåt av Dolphin-klassen. Israel har hatt tre undervannsbåter av denne typen til bygging ved tysk verft.

Forespørselen ble gjenstand for vurdering i Utenriksdepartementet, herunder i forhold til regelverket for eksport av forsvarsmateriell og tjenester. Det ble funnet riktig å vurdere anmodningen som tjeneste i henhold til dette regelverket og konkludert med at det var grunnlag for å gi tillatelse.

På bakgrunn av en bred vurdering gav Utenriksdepartementet i brev til Forsvarsdepartementet klarsignal for bruk av testfasiliteter ved Marvika orlogsstasjon.

La meg få presisere at norske myndigheter har lagt til grunn at undervannsbåtene er av konvensjonell type. Vi har også lagt til grunn at en slik tillatelse ikke innebærer noen særordning for Israel.

La meg få opplyse at det også foreligger til behandling anmodning om anløp av to av de nevnte israelske ubåtene av Dolphin-klassen. Regjeringen er innstilt på å imøtekomme denne søknaden i henhold til det tidligere nevnte regelverket, som Stortinget har godkjent.

Erik Solheim (SV): Jeg skal få takke for svaret, som inneholdt et par interessante momenter, særlig den klare vektleggingen av at dette var et israelsk skip, i og med at det går under tysk kommersielt flagg i norske farvann – som i så måte er aldeles merkelig, når det i henhold til Janes informasjon er overtatt av Israel for over et år siden. Det framgår av utenriksministerens svar at Norge har sett dette som et israelsk skip. Det må da være tillatt å spørre om hvorfor man driver denne komedien med ikke engang tysk militært, men tysk kommersielt flagg – om det kan ha til hensikt å dekke over den reelle bruken av det.

Så ble det sagt at Regjeringen hadde lagt til grunn at det var en konvensjonell ubåt. Nå skal ikke jeg oppnevne meg til noen militær ekspert, men det er vel slik at mange ubåter kan levere både atomvåpen og konvensjonelle våpen. Av det man kan lese av internasjonal ekspertise på området, er det svært mange som mener at Israel skaffet seg dette for å ha en mulighet for å slå tilbake med atomvåpen dersom israelske landbaserte atomvåpen skulle bli slått ut. Jeg ber om utenriksministerens kommentar til om det er lurt å importere slike muligheter til Norge.

Utenriksminister Knut Vollebæk: La meg først si at det er riktig at vi har lagt til grunn at det er et israelsk fartøy. Hvorfor det går med tysk flagg, kan ikke jeg svare på, men hvis det hadde vært et tysk fartøy, hadde ikke Utenriksdepartementet behøvd å være inne i bildet, for da hadde det ifølge NATO-regler vært Forsvarets overkommando så vidt jeg vet – iallfall Forsvarsdepartementet – som hadde håndtert saken.

Jeg kan ikke være enig i at det dreier seg om import av sikkerhetspolitiske problemer, som representanten nevner i sitt spørsmål. Det dreier seg om en teknisk utprøving av undervannsbåter som bygges av et tysk verft for Israel. Anmodningen har vært praktisk begrunnet, og den er vurdert i forhold til regelverket for eksport av forsvarsmateriell og tjenester. Regjeringen har som nevnt etter en bred vurdering funnet å kunne gi klarsignal. Vi mente at dette var å anse som en tjeneste, og at det derfor ikke var naturlig å legge noe annet regelverk til grunn

enn det som da allerede foreligger, og som, som jeg tidligere har nevnt, har vært godkjent av Stortinget.

S p ø r s m å l 1 4

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Hva er status for gjennomføringen av FN-avtalen fra 1995 for forvaltningen av vandrende fiskebestander utenfor kyststatenes økonomiske soner, og hva gjøres fra norsk side for å få avtalen realisert?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: FN-avtalen fra 1995 for forvaltningen av vandrende fiskebestander fastsetter regler om samarbeidsplikt mellom stater som fisker på det åpne hav, dvs. håndhevelsesregler, tvisteløsning samt regler om forvaltningen av vandrende fiskebestander.

Avtalen ble ratifisert av Norge den 30. desember 1996.

Avtalen er foreløpig ikke trådt i kraft. Det vil først skje når avtalen er ratifisert av 30 stater. Til nå har 19 stater ratifisert avtalen.

Til sammen 59 stater har imidlertid undertegnet avtalen. Flere av disse statene arbeider nå aktivt med å foreta de nødvendige skritt etter intern lovgivning for å ratifisere avtalen. Dette omfatter bl.a. Canada og EU-landene. EU-landene vil ratifisere avtalen samlet når samtlige medlemsland har foretatt de nødvendige konstitusjonelle skritt i henhold til hvert enkelt medlemslands interne lovgivning. Det er imidlertid usikkert når denne prosessen vil være gjennomført.

Norge har både multilateralt, gjennom FN-systemet, og bilateralt oppfordret andre stater til å slutte seg til avtalen, slik at den kan tre i kraft snarest mulig. Norge har regelmessig tatt dette opp i FNs generalforsamling under behandlingen av havrettsspørsmål. Vi har videre lagt vekt på avtalens prinsipper i forbindelse med arbeidet i de regionale fiskerierorganisasjonene og oppfordret til ratifikasjon gjennom bilaterale kontakter.

Selv om FN-avtalen foreløpig ikke er i kraft, har den allerede hatt betydning, særlig i forbindelse med arbeidet i regionale fiskerierorganisasjoner. Norske myndigheter arbeider aktivt for å styrke slike organisasjoner. Dette gjelder f.eks. gjennom det praktiske forvaltningssamarbeidet i den nordøstatlantiske fiskerierorganisasjonen NEAFC. Samarbeidet omfatter bl.a. forvaltning av norsk vårgytende sild i internasjonal farvann, det såkalte Smutt-havet, og arbeid for et felles kontroll- og håndhevingsregime.

I den grad FN-avtalen representerer nyskaping innenfor folkeretten, som f.eks. håndhevelse overfor fremmede lands fartøyer på det åpne hav, kan imidlertid disse ikke uten videre påberopes før FN-avtalens ikrafttredelse.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg takker for svaret, og jeg går ut fra at utenriksministeren er av den oppfatning at dette er veldig viktig å få på plass. Matvareeksperter

mener jo at det piratfisket som foregår i internasjonale farvann, er den største trusselen mot framtidig matforsyning, og det er jo ting som tyder på at Norge er i ferd med å bruke en del av prinsippene og traktatene som ligger i denne avtalen, i forbindelse med å nekte lisens til båter som ønsker å fiske i norsk farvann, og som har vært i de farvannene der vi ikke ønsker at de skal fiske.

Men det som er interessant, er at det i perspektivmeldingen som Fiskeridepartementet har lagt fram for Stortinget, og som nå skal behandles, blir antydning av utvidelse av fiskerigrensen til 250 nautiske mil. Dette er jo et spørsmål som ikke er enkelt internasjonalt. Så mitt spørsmål til utenriksministeren blir: Hva ser han som det viktigste: å få FN-avtalen på plass, eller eventuelt å jobbe ensidig for å få en 250 mils fiskerisone?

Utenriksminister Knut Vollebæk: I samsvar med Voksenåserklæringen prioriterer Regjeringen satsing på tiltak som kan fremme regulering og forvaltning på bærekraftig måte av fiskebestandene utenfor de nasjonale kyststatssoner på 200 nautiske mil. Selv om Regjeringen ikke støtter en ensidig utvidelse av disse soner, har vi gått inn for internasjonale så vel som nasjonale tiltak for å motarbeide uregulert fiske som undergraver etablerte ressursforvaltningsregimer.

FN-avtalen av 1995 om fiske på det åpne hav vil utgjøre en vesentlig folkerettslig ramme for styrking av håndhevelsesregimet på det åpne hav. Norge har, som jeg nevnte tidligere, konsekvent tatt dette opp i FN, og vi har vist til avtalen som en nyttig impuls i arbeidet. Videre har Regjeringen gjennomført tiltak som bl.a. omfatter lisensnektelser for fiske i norske farvann av fartøyer som har fisket uregulert på det åpne hav – som også representanten Rasmussen nevner. Etter alt å dømme er slike tiltak blitt oppfattet som virkningsfulle i flere utenlandske fiskerimiljøer, og det skal ikke herske noen tvil om at vi innenfor folkerettens rammer vil treffe alle nødvendige tiltak for å bidra til en bærekraftig utvikling av de viktige fiskeressursene i havet.

S p ø r s m å l 1 5

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til fiskeriministeren:

«Den siste tiden har det pågått en prosess med sammenslåing og oppkjøp av fiskeforedlingsbedrifter med trålkvoterettigheter og eierskap i båter med konvensjonelle fiskerettigheter – dette for å få kontroll med fiskeressursene ut fra kortsiktig profittmotiv. Særlig kan Lofoten- og Vesterålenregionen stå i fare for å miste råstoff som er livsnerven i lokalsamfunnet, og lokalt eierskap svekkes ved uthuling av lovverket.

Hvilke tiltak mener statsråden kan egne seg for å motvirke denne utviklingen?»

Statsråd Peter Angelsen: La meg innledningsvis si at det er min erfaring at når fiskeforedlingsbedrifter søker å knytte fartøy med kvoterettigheter til seg, er det

først og fremst for å sikre bedriftene kontinuerlig tilgang på råstoff sett i et langsiktig perspektiv.

Dermed vil jeg tilføye at eierskifte som følge av salg eller sammenslåing av fiskeforedlingsbedrifter ikke krever tillatelse fra Fiskeridepartementet.

Fiskeridepartementets befatning med slike saker inntrer først når industribedriftene eier fiskefartøyer. Tillatelse til å erverve fiskefartøyer vurderes ut fra gjeldende regelverk og etablert forvaltningspraksis. Eierskap til fiskeflåten reguleres også ut fra det som vil tjene norsk fiskerinæring best. Særlig vekt tillegges distriktpolitiske hensyn, hvor en fordeling av flåten vurderes i forhold til råstoffbehovet for anleggene i land. I denne vurderingen inngår hvilke næringsmessige, samfunnsøkonomiske, distriktsmessige og andre forhold som skal tillegges vekt. Fiskeridepartementets praksis i slike saker er at konsesjoner tildelt fiskeindustribedriftenes fartøyer ikke kan løsrives fra bedriftene.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg finner det ikke betryggende, særlig den siste setningen om at trålerne ikke kan løsrives fra bedriftene.

Det er råstoffet det er snakk om, det er rettighetene det er snakk om. For eksempel i Vesterålen er det kun to privateide bedrifter, bedrifter som altså er lokalt eid, og det er J. M. Nilsen på Andenes og Gunnar Klo AS på Myre. Resten er oppkjøpt utenfra, av store konsern, og det er helt klart at det er av profittensyn. Det er om å gjøre å få fatt i aksjene, og så kan de gjøre med råstoffet akkurat som de selv vil. Jeg tror ikke Fiskeridepartementet, med den politikken som føres i dag, kan forhindre det, og jeg må da stille spørsmålet: Er det god Senterparti-politikk at dette får lov til å skje?

Statsråd Peter Angelsen: Jeg vet ikke om jeg helt skjønner spørsmålet til representanten Bastesen. Det som er praksis i dag, er at når fartøy som er eid av industribedrifter, er til salgs, vil selvfølgelig de vurderingene som jeg nevnte i mitt svar, bli lagt inn, og det vil bli stilt krav til at råstoffet skal være forbeholdt den bedriften som opprinnelig var tildelt konsesjonen. Men pr. i dag har jeg ikke hatt noen saker hvor industribedrifter har forsøkt å selge en tråler, for hensikten med å eie trålere, er jo å ha tilgang til det råstoffet bedriften trenger. Det er vel heller saker hvor fiskeindustribedrifter ønsker å kjøpe opp fartøyer som er eid av fiskere i dag, som har kommet på vårt bord. Fiskeridepartementet fulgt den praksis at dersom det er fiskere i regionen som ønsker å kjøpe et fartøy, blir det de som får muligheten til å få konsesjon – hvis det ikke er tilfellet, vil konsesjon bli gitt til regionens fiskeribedrifter for å beholde fartøyene og kvotene i regionen. Det vil bli lagt leveringsbetingelser til slike konsesjoner.

S p ø r s m å l 1 6

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Forvaltningen av kommunale næringsfond reguleres av Kommunal- og regionaldepartementet, som fastsetter

årlige kapitalbehovsgrenser. Kapitalgrensene setter klare grenser for kommunenes mulighet til aktiv deltagelse i næringsarbeid utover mindre investeringer og etableringer av små foretak.

Er statsråden villig til å revidere regelverket slik at kommunene, for å sikre næringsaktivitet og bosetting, får en friere bruk av fondene?»

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: De distriktspolitiske virkemidlene over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett forvaltes på tre nivåer. Kommunene forvalter de kommunale næringsfondene. Det andre nivået, fylkeskommunene og SND regionalt, behandler gjennom delegerte rammer saker opp til en fastsatt kapitalgrense. Kommunal- og regionaldepartementet og SND sentralt utgjør det øverste forvaltningsnivået og behandler de største sakene. De tre forvaltningsnivåene skal følge samme retningslinjer for de ulike støtteordningene.

Målet med kommunale næringsfond er å styrke kommunenes mulighet til lokalt næringsutviklingsarbeid med utgangspunkt i lokalmiljøenes forutsetninger og muligheter. Gjennom de kommunale næringsfondene gis kommunene mulighet til å støtte prosjekter som det er vanskelig å fange opp for virkemiddelapparatet på fylkes- og statsnivå. Dette gjelder i hovedsak små prosjekter og prosjekter som ofte befinner seg i en tidlig fase.

På bakgrunn av at vi har tre forvaltningsnivåer for forvaltningen av de distriktspolitiske virkemidlene, synes jeg det er naturlig at det settes kapitalgrenser for hvilke saker som skal behandles hvor. Beløpsgrensene som er satt for hvert enkelt prosjekt, kan ses på som en effektiv avgrensning i forhold til de ulike forvaltningsnivåene. Dette slås også fast av NORUT Samfunnsforskning, som i 1996 evaluerte de kommunale næringsfondene.

På bakgrunn av tilbakemeldinger fra kommuner som forvalter de kommunale næringsfondene, er det min oppfatning at regelverket sikrer tilfredsstillende næringsaktivitet og tilstrekkelig fleksibilitet.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

Det var ikke særlig oppløftende å høre at statsråden mener at beløpsgrensene er vide nok. Det er greit nok med disse beløpsgrensene hvis det gjelder lefsebaking, strikkekurs eller rose-maling for den saks skyld.

Jeg må gjøre statsråden oppmerksom på at investeringsverdien på en sjark kanskje er fem eller seks ganger større enn beløpsgrensen i kommunen. En sjark kan skape fire-fem sikre arbeidsplasser, men det blir avslått i SND-systemet, for SND skal selvfølgelig bare satse på store båter. Men for den lille bygda og for kommunen har fem-seks sjarker stor betydning. Det er forskjell på lefsebaking og sjarkfiske!

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Jeg er helt enig med Bastesen i at det er forskjell på lefsebaking og sjarkfiske – hvis det var det han sa.

Jeg er åpen for å se på beløpsgrensene. De vurderes hvert eneste år, men vi må følge opp den arbeidsdelingen

vi har mellom de tre forvaltningsnivåene. For innværende år er beløpsgrensen allerede bestemt. Det har det gått ut rundskriv om. Men dette er altså noe som vurderes hvert eneste år.

Jeg har merket meg de synspunktene som Bastesen hadde. Jeg tror at det er like viktig at en ser på hva slags prioriteringer og vurderinger SND har på regionalt og sentralt nivå når det gjelder strukturen på fiskeflåten.

S p ø r s m å l 1 7

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Snart 4 år etter storflommen i juni 1995 bor ekteparet Astrid og Rolf Rødås, Åsnes, i en gammel campingvogn. Dette skyldes blant annet at fylkesmannen i Hedmark ikke har avgjort om det er trygt eller ikke å bo i det gamle huset som ble skadet under flommen. Saksbehandler hos fylkesmannen tilbakeviser at de skal ha brukt lang tid.

Synes statsråden dette høres rimelig ut, og vil statsråden gjøre noe for å få fortgang i saken?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Regjeringen legger stor vekt på at saksbehandlingen i offentlig forvaltning skjer raskt og effektivt. Borgernes rettigheter skal imidlertid også ivaretas gjennom den plikten et forvaltningsorgan har til å påse at en sak er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes.

Den aktuelle saken oppstod i forbindelse med taksering av skade på huset etter flommen våren 1995, der ekteparet Rødås reiste tvil om grunnforholdene var trygge. Ekteparet bad derfor kommunen vurdere grunnforholdene i henhold til plan- og bygningslovens bestemmelser.

Kommunen engasjerte to tekniske firmaer til å utføre grunnundersøkelser og setningsmålinger. Dersom kommunen hadde funnet ut at grunnen ikke var sikker, ville kommunen nedlagt forbud mot utbedring av det skadde huset, slik det i etterkant av flommen har blitt gjort med andre bygninger i kommunen.

På bakgrunn av resultatet fra målingene fant imidlertid kommunen at det ikke kunne reises tvil om sikkerheten. Dette vedtaket ble opprettholdt av kommunens faste utvalg for plansaker, som behandlet anken fra ekteparet Rødås i etterkant av det opprinnelige vedtaket.

For halvannet år siden, i september 1997, fikk fylkesmannen saken til behandling. Saken ble gitt prioritet fra fylkesmannens side. I februar 1998 framkom det imidlertid nye opplysninger i saken som gjorde det nødvendig for fylkesmannen å innhente vurderinger fra kommunen. Det har også vært nødvendig å gå ekstrarunder overfor et av de tekniske firmaene for å fastslå om det tekniske grunnlaget for kommunens vurderinger har vært godt nok. Det har også vært kontakt mellom fylkesmannen og ekteparets advokater underveis.

Jeg vil understreke at dette har vært en komplisert sak der opplysninger har kommet til underveis, samtidig som fylkesmannen har vært nødt til å innhente faglig bistand i saksforberedelsene. På bakgrunn av de opplysningene

jeg sitter inne med, vil jeg derfor ikke karakterisere fylkesmannens tidsbruk i den aktuelle saken som urimelig.

Av hensyn til ekteparet Rødås er jeg imidlertid opptatt av at det så raskt som mulig blir fattet vedtak i saken. Jeg er derfor glad for å kunne meddele at fylkesmannen i neste uke vil fatte et slikt vedtak.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for et godt og utfyllende svar, med god historikk.

Det gleder meg at en avgjørelse i denne konkrete saken vil bli tatt i neste uke. Men når det er sagt, vil jeg si at det i enkelte tilfeller vil bli hevdet fra søkerens side at det offentlige bruker urimelig lang tid. Kan statsråden tenke seg en begrensning på f.eks. ett år som maksimal saksbehandlingstid, og hvis saken ikke har fått en avgjørelse innen denne tid, skal den avsluttes i søkerens favør?

Statsråd Eldbjørg Løwer: Når det gjelder balansen mellom det å være rask og effektiv og det å ha en tilstrekkelig saksbehandling for å kunne ta et riktig standpunkt, er det selvfølgelig en avveining i hvert tilfelle.

Det å hoppe på et forslag nå som begrenser saksbehandlingstiden til ett år, for så å la saken gå til den saksøktets fordel, synes jeg er for lettvindt. Men i forbindelse med effektivisering av moderne forvaltning og ny forvaltning, ser vi også på saksbehandlingstiden i det offentlige. Jeg må derfor få lov til å komme tilbake til eventuelt å svare bekreftende eller avkreftende på representantens spørsmål.

S p ø r s m å l 1 8

Per Sandberg (Frp): Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Statens Pensjonskasse er blitt stadig mindre tilgjengelig den siste tiden. Pensjonister som ringer for å få svar på ulike spørsmål i forbindelse med sine pensjoner, risikerer å måtte vente i opp til en time eller mer. Med den moderne teleteknologien, der man venter mens man stadig rykker fremover i køen, blir telefonregningene svært høye.

Er dette en akseptabel måte å skyve utgifter over på pensjonistene på, og burde ikke disse utgiftene bæres av dem som har bestilt tjenesten»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Innledningsvis vil jeg bemerke at det selvsagt ikke er akseptabelt å måtte vente i telefonen 1 time eller mer for å komme fram til Statens Pensjonskasse. En slik ventetid hører også med til unntakene. Slik jeg ser det, er det viktigste i denne saken hvordan Pensjonskassen kan bli bedre tilgjengelig på telefonen. Det er bedre å redusere ventetiden for dem som ringer inn, enn å dekke innringernes kostnader forbundet med fortsatt lange ventetider.

Årsaken til at det er blitt vanskeligere å komme fram til Statens Pensjonskasse på telefonen, er en generelt økende pågang av henvendelser til Pensjonskassen, og at den ikke har kunnet sette inn tilstrekkelige ressurser til å takle denne pågangen. I tillegg kommer det forhold at

Pensjonskassen de siste tre-fire månedene har opplevd en tidobling av antall telefonhenvendelser angående boliglån.

Denne enorme økningen i telefonhenvendelser har ført til dårlig telefontilgjengelighet på Statens Pensjonskasses sentralbord samt på kundesenteret. Pensjonskassen er imidlertid svært klar over tilgjengelighetsproblemet, og har satt i verk bl.a. disse tiltakene:

- Statens Pensjonskasse vurderer å øke telefonmottaket for å besvare forespørsler om boliglån ytterligere.
- Pensjonskassen styrket for et halv år siden bemanningen på kundesenteret fra 10 til 16 personer. Disse har bygd opp kompetanse på et komplisert fagfelt, som pensjon er. Jeg regner derfor med at disse personene vil kunne bidra til en bedre og mer effektiv rådgivningstjeneste.
- Pensjonskassen har satt i gang mange nye rutiner og systemer på pensjonsområdet som skal føre til raskere saksbehandling og bedre informasjon til den enkelte i pensjoneringsprosessen. Dette vil kunne føre til noen færre henvendelser til Pensjonskassen, bl.a. når det gjelder spørsmål om hvor langt en sak er kommet.
- Pensjonskassen har kjøpt inn et telefonstyringssystem der alle telefonhenvendelser «logges», slik at man hele tiden kan følge telefontilgjengelighet og svartider.

Avslutningsvis ønsker jeg å nevne at Statens Pensjonskasse – som alle andre med begrensede ressurser – er nødt til å foreta en løpende avveining når det gjelder hvilke ressurser som blir satt inn til å besvare telefoner, i forhold til andre oppgaver, som saksbehandling og utbetaling av pensjoner, brevbesvarelser mv. Jeg vil derfor avvente virkningen av de tiltakene Pensjonskassen har satt i gang for å bedre tilgjengeligheten på telefonen, før jeg tar stilling til hva som eventuelt bør gjøres videre i saken.

Jeg ser videre behov for å vurdere styring og organisering av Statens Pensjonskasse sett i sammenheng med de store utfordringene Pensjonskassen står overfor. Jeg vil i første omgang se nærmere på alternative modeller for finansiering av Pensjonskassens driftsbudsjett, slik at den bedre blir i stand til å håndtere den store økningen i saksmengde som etaten opplever.

Per Sandberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det hørtes ut som om det her er mange positive tiltak med hensyn til fremtiden i forhold til Statens Pensjonskasse.

Statsråden viser også til at Statens Pensjonskasse har vært gjennom flere organisasjonsmessige endringer, og det var i 1996 dette kundesenteret som skulle besvare henvendelsene, ble opprettet. Ifølge lederne har disse organisasjonsendringene påvirket arbeidsmiljøet negativt. Etableringen av kundesenteret har ført til irritasjon og frustrasjon viser Riksrevisjonens undersøkelser. Saksbehandlerne bekrefter også at intensjonene med kundesenteret ikke er blitt oppfylt. Som statsråden var inne på, besluttet man, etter tilbakemeldinger fra de ansatte, å bemanne senteret med 16 ansatte i 1998. Kan nå statsråden, ut fra de tiltakene som ble skissert, se for seg et bedre ar-

beidsmiljø innenfor Statens Pensjonskasse, og vil Statens Pensjonskasses kunder kunne regne med en bedre og billigere service i framtiden?

Statsråd Eldbjørg Løwer: Når det gjelder miljøet ved kundesenteret, har jeg ikke noe direkte svar å gi representanten her. Men når kundesenterets bemanning er økt fra 10 til 16 personer, og med den kompetanseoppbygging som disse telefonsvarerne har behov for for å kunne gi skikkelige svar, vil jeg tro at også belastningen vil bli mindre, og at det totale miljøet i kundesenteret vil bli bedre.

Ellers er Pensjonskassens problem at de får beskåret sitt driftsbudsjett ved behandlingen av de årlige budsjettene, samtidig som kravet til effektivitet, omorganisering og raske svar skjerpes og økes. Av den grunn nevnte jeg også i mitt svar at jeg ønsker å se på måten driftsbudsjettet til Statens Pensjonskasse blir finansiert på, og hvilken form det har, slik at det blir bedre forhold mellom de oppgaver de har, og de ressurser de får stilt til disposisjon.

S p ø r s m å l 1 9

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Kristin Halvorsen til samferdselsministeren, vert teke opp av representanten Rolf Reikvam.

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Det er funnet rester av avisningsvæskene glykol og acetat i grunnvannet på Gardermoen. Dersom grunnvannet forurenses, vil dette ødelegge et uhyre verdifullt grunnvannsreservoar.

Hva vil statsråden gjøre for å kartlegge og rydde opp i forurensningene til grunnvannet, og for å forhindre slike lekkasjer i framtiden?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Oslo Lufthavn AS iverksatte umiddelbart tiltak for å kartlegge og rydde opp i forurensningene etter at disse ble påvist i forrige uke. Tiltakene som er iverksatt, omfatter:

- Detaljerte undersøkelser for å bestemme omfang og spredning av glykol og acetat som har nådd grunnen og grunnvannet.
- Det grunnvannet som blir påvist forurenset, blir pumpet opp og renses. Dette vil samtidig stoppe utbredelsen av forurensningene i grunnvannet.
- Grunnvannsressursen har siden driftsstart vært overvåket i flere titalls brønner. Det var ved rutinekontroller, som er en del av denne overvåkingen, at forurensningen ble oppdaget. Dette overvåkingsprogrammet oppgraderes nå til en enda mer detaljert overvåking, slik at alle eventuelle uregelmessigheter registreres mer detaljert og om mulig på et tidligere tidspunkt.
- Driftstiltak er iverksatt for å redusere kjemikalieforbruket, eksempelvis ved mer mekanisk snørydding.

Samtidig som det er iverksatt strakstiltak for å rydde opp i det som har skjedd, er det iverksatt tiltak som skal

hindre at tilsvarende situasjoner oppstår. Disse tiltakene omfatter:

- innskjerping av interne rutiner for å redusere kjemikalieforbruket
- skjerming av den sårbare delen av grunnvannsressursen ved prioritert bruk av vestre rullebane ved vanskelige værforhold
- Luftfartsverket vil evaluere driften og de tekniske løsningene med sikte på å optimalisere grunnvannssikringen. En vil i dette arbeidet også nytte ekstern ekspertise

Jeg ser alvorlig på den oppståtte situasjonen og vil meget gjerne følge saken og tilse at de nevnte tiltakene etterleves.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret.

De tiltak som er satt i verk for å rydde opp i det som har skjedd, virker forsvarlig. I Aftenposten for i dag er det et ganske stort oppslag om grunnvannsforkomstene, og en forsker fra Jordforsk kaster inn en brannfakkell i dette. Han påstår at det ikke er mulig å drive en flyplass med en slik aktivitet uten at dette går ut over drikkevannskvaliteten. Jeg går ut fra at statsråden ikke er enig i denne påstanden, men uansett er vi nødt til på en eller annen måte å forholde oss til slike påstander fra forskningshold.

Mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden blir: Er statsråden, ut fra det som nå er sagt fra forskerhold, bekymret for at det blir problematisk å iverksette tiltak som kan hindre forurensning av drikkevannet under flyplassen?

Statsråd Odd Einar Dørum: Alvoret i denne saken ligger i at Stortinget, da denne flyplassen ble vedtatt plassert der den er, forutsatte at det ikke skulle være slike kjemikalier i grunnvannet. Det er det som er utgangspunktet. Derfor har jeg også innen i morgen bedt om å få en fullstendig rapportering fra Luftfartsverket om alle prosedyrer, registreringer og bruk av tilsetningsstoffer for å kunne se hvordan dette er, og for å gjøre meg opp en mening om det. I tillegg vil jeg i nær framtid også selv foreta en befaring for å sette meg inn i alle de spørsmål som knytter seg til forsvarlig sikring av miljøet. Jeg har også bedt om en generell evaluering av alle driftsforhold ved flyplassen med bakgrunn i driftssituasjonen og spesielt med fokus på sikkerhet og miljø, og en slik evalueringsrapport har jeg bedt om å få innen utgangen av februar.

S p ø r s m å l 2 0

Petter Løvik (H): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskningsministeren:

«Striden om nasjonalt eller samisk læreplanverk førte til at ei rekke foreldre i februar 1998 søkte om å få godkjent å opprette ein privatskule etter montessoriprinsippa i Tana.

Når vil departementet gi svar på denne søknaden»

Statsråd Jon Lilletun: Tana Montessoriforening søkte i brev 1. februar 1998 om godkjenning av privat

grunnskule ved Tanabru med rett til statstilskott etter privatskulelova. Søkjaren ynskte å verte vurdert etter føremålet i privatskulelova § 3 bokstav b «skipa som eit fagleg-pedagogisk alternativ».

Søknaden er behandla etter dei vanlege reglane for saksbehandling i slike saker. Etter § 25 nr. 2 i privatskulelova er søknaden send til vertskommunen og Statens utdanningskontor i fylket for uttale. Søkjaren vart underretta om dette i brev 12. februar 1998.

Det vart i brevet også teke atterhald om seinare å innhente ytterlegare opplysningar frå søkjaren.

Departementet har hatt jamleg kontakt med søkjaren både skriftleg og på telefon om det faglege innhaldet i søknaden. Den 20. januar i år fekk departementet melding frå søkjaren om å behandle saka ut frå dei saksdokumententa som låg føre.

Søknaden vil då verte behandla så raskt som mogleg.

Petter Løvik (H): Eg vil takke statsråden for svaret og vil minne om at det er over eitt år sidan den søknaden kom inn. Montessoriprinsippet er velkjent og godkjent som alternativ pedagogikk, og omsynet til dei som skal starte skulen, til elevar og foreldre, er viktig i denne samanhengen. Det er viktig også for den offentlege skulen i kommunen å få ei avklåring for deira planlegging av skuleåret vidare.

Det er gledeleg at statsråden no seier at det vil bli ei avklåring så snart som muleg. Eg håpar det blir ei positiv avklåring, men det kunne vere veldig greitt å få ei nærare presisering av kva som i dette tilfellet ligg i omgrepet «så snart som mogleg».

Statsråd Jon Lilletun: Eg kan godt forstå representanten Løvik sitt ynske om å få eit endå meir presist svar. Det er heilt rett som representanten seier, at det er eit velkjent prinsipp som er godkjent mange stader i landet. Det er derfor ikkje montessoriprinsippet som sådant spørsmåla har gått på i korrespondansen og i den avsluttande vurderinga som departementet skal gjere. Det er ein del særlege forhold i dette tilfellet som gjer at saka har vore noko meir innfløkt. For å prøve å roe representanten Løvik vil eg seie at avklåring skal skje, slik at både foreldra og det offentlege skuleverket i Tana kan få beskjed tidnok til planlegginga som gjeld neste skuleår.

S p ø r s m å l 2 1

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Departementet er en bremsekloss i arbeidet med å gi norske elever et bedre inneklima.» Det er nestlederen i Foreldreutvalget for Grunnskolen (FUG) som skriver dette i et notat ifølge Norsk Skoleblad. Ifølge Barneombudet er det behov for 15 mrd. kr for å ruste opp skolene. I budsjettet for 1999 foreslo SV en øremerket låneordning på kr. 1 mrd. til inneklimatiltak. Nestlederen konkluderer med at det må til statlig finansiering.

Vurderer statsråden dette annerledes enn nestlederen i FUG?»

Statsråd Jon Lilletun: Representanten Rolf Reikvam set eit viktig tema i fokus når han tek opp kva som kan gjerast for å gje norske elevar eit betre inneklima.

Det er allment kjent at godt inneklima i skulen er ein føresetnad for god læring. Forskrifta om miljøretta helsevern i barnehagar og skular, som er utarbeidd av Sosial- og helsedepartementet, vil vonleg gjere det meir ryddig på området, med eit einskapleg og samla regelverk. Ein møter ofte den oppfatninga at desse krava er nye og dyre, men forskrifta er langt på veg ei oppdatering og vidareføring av hevdvunne prinsipp og ikkje noko nytt, sjølv om somme av krava er nye, f.eks. kravet om internkontroll.

Reglane i forskrifta er klare: verksemder som er omfatta av forskrifta, skal vere «helsemessig tilfredsstillende». Forskrifta opnar elles for lokale vurderingar av kva som vil vere tilfredsstillande standard på dei ulike områda, og det er derfor opp til skuleeigarane å sikre at skuleanlegga er i samsvar med krava, deriblant at det er etablert internkontrollsystem.

Eg vil også minne om mitt svar i spørjetimen 20. januar i år, der eg m.a. viste til tiltak departementet har sett i gang for å sikre barn og unge betre arbeidsmiljø:

- Departementet har gjeve ut ei rettleiing om inneklima: «Hvordan lage et sunt innemiljø i skolebygg», som vart presentert den 14. desember i fjor. Rettleiinga vart laga av nestleiarer i Foreldreutvalet for grunnskulen. Målgruppene for dette heftet er i fyrste rekkje skulepolitikarar, medlemmer av plan- og byggekomitear, skuleleiarar, lærarar og foreldretillitsvalde. Målsetjinga er å medverke til større kunnskap om kva inneklimaet har å seie for helsa, trivselen og læringsvilkåra for elevane, og om kva faktorar ein må ta omsyn til når ein vil skape eit godt og sunt innemiljø i skulebygga.
- I 1998 vart den fyrste Skulebyggprisen delt ut. Formålet med denne prisen er å stimulere kommunar og fylkeskommunar til å byggje gode skuleanlegg. Kvart år vil det verte laga ein publikasjon som beskriv det skuleanlegget som fekk prisen.
- I samarbeid med SINTEF i Trondheim vert det gitt ut eit hefte i løpet av våren som tek føre seg måtar å byggje gode skular på. Heftet er retta til kommunane, og er meint som ei hjelp og støtte i arbeidet med å planleggje skulebygg. Det vil her verte vist eksempel på gode løysingar.

Når det gjeld statlege midlar, har det vore eit prinsipp at staten ikkje yter midlar til skulebygg, noko som også Stortinget stadfesta med busjettvedtaket for 1999. Eit unntak har vore skulereformer som har teke nye årskull inn i grunnskulen. Eg vil då vise til at det er investert store summar i skulebygg i samband med grunnskulereforma. Staten yter kompensasjon til kommunane for utgifter til nye lokale som fylgje av at seksåringane er tekne inn i grunnskulen. Den statlege kompensasjonen svarer til ei investeringsramme på 5,2 milliardar kr.

Alt dette synest eg viser at departementet ikkje er nokon bremsekloss i arbeidet for å gje norske elevar eit betre inneklima, sjølv om det alltid kan gjerast meir.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret. Hvis en har mye god vilje, kan en si at det var et svar på spørsmålet.

Mitt utgangspunkt var at nestlederen i Foreldreutvalget for grunnskolen har påpekt at det er behov for statlige midler. Vedkommende tar utgangspunkt i bl.a. det som Barneombudet har påvist, nemlig at det trengs 15 milliarder kr for å ruste opp skolene slik at vi kan få tilfredsstillende inneklima. Mitt spørsmål var helt konkret knyttet opp til det. Anser statsråden det for mulig med de store investeringene vi ser foran oss, med det behovet for penger som en har, at kommunene kan klare dette uten at de får statlige midler? Jeg regner med at nestlederen er riktig sitert i Norsk Skoleblad, og det han åpenbart var opptatt av, var at for å få en fortgang i dette, må en gi statlige midler. Jeg vil gjerne ha et svar på om statsråden ser at det må til ekstra statlige midler for å gjennomføre denne forbedringen som det er påvist behov for.

Statsråd Jon Lilletun: Eg er samd i at representanten Reikvam er ein mann av god vilje. Eg prøvde å svare på to ledd, for det var nemleg to ting som nestleiarer hadde sagt, både at departementet var ein bremsekloss, og at det trongst statlege midlar.

Når det gjeld det siste, har Stortinget behandla denne saka så seint som i samband med budsjettarbeidet, og det er heilt rett at SV fremja forslag om midlar til dette formålet, men så vidt eg hugsar, var det berre dei som stemte for det. Eg er ikkje i tvil om at det er eit stort behov. Eg vil likevel ikkje gå god for 15 milliardar, for eg trur neppe Barneombudet, trass i god vilje og gode folk, har ein heilt nøyaktig analyse av dette. Eg vil nok halde på at dette er kommunane sitt ansvar, og at ein må finne ein måte å fylgje opp den nye forskrifta på, som eg vil kome attende til Stortinget med og orientere om ved eit seinare høve.

Presidenten: Spørsmåla 22-27, frå representantane Astrid Marie Nistad, Vidar Bjørnstad, Petter Løvik, Jan Petter Rasmussen og Ågot Valle til justisministeren, vil verta svara på av fungerande justisminister, statsråd Jon Lilletun.

S p ø r s m å l 22

Astrid Marie Nistad (A): Eg stiller følgjande spørsmål til fungerande justisminister:

«I samband med at Kvinnehelseutvalget la fram sin rapport om kvinnehelsa, peika dei på at det bør settast ned eit offentleg kvinnevaldsutval. Stortinget har bedt om det same i handsaming av Budsjett-innst. S. nr. 4 (1998-99) til Justisdepartementet sitt budsjettforslag for 1999.

Vil statsråden følgje opp Stortinget og Kvinnehelseutvalget med å oppnemne eit kvinnevaldsutval?»

Statsråd Jon Lilletun: Arbeidet mot vald og overgrep er prioritert av Regjeringa. Denne prioriteringa

gjeld òg vald og overgrep mot kvinner og den valden som skjer privat.

Vald mot kvinner, truslar om vald og seksuelle overgrep er eit stort problem både for dei det gjeld, og for nærstående. I tillegg kjem redsla for vald, som vil påverke handlefridomen for den einskilde. Valden mot kvinner er eit problemkompleks som er eit resultat av fleire samverkande omstende, med grunnlag i livstilhøva for kvar einskild, og vert påverka av tilhøve som t.d. økonomi, rusproblem og andre personlege problem. Difor vil eg sjå på problemkomplekset i eit samla perspektiv. Dette vil gjere det mogleg å byggje opp eit betre vern mot vald og overgrep mot kvinner i eit samarbeid mellom politiet, påtalemakta og helsestellet, samt frivillige organisasjonar som må trekkjast inn med sin kunnskap.

Regjeringa vil arbeide for langsiktige tiltak som kan redusere valden mot kvinner. Dette er òg bakgrunnen for at det vart oppretta ei arbeidsgruppe med politisk deltaking frå Barne- og familiedepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Justisdepartementet for å greie ut og kome med framlegg om tiltak mot vald og overgrep mot kvinner. Gruppa skal greie ut problemkomplekset i vid forstand. Arbeidet skal munne ut i ein handlingsplan som skal vere ferdig til sommaren. Ein del av gruppa sitt arbeid er difor å utarbeide ei kunnskapsoversikt over forskning og kompetanse på området, i tillegg til å kome med framlegg om tiltak for å ta opp kampen mot vald og overgrep mot kvinner. Det er behov for å utarbeide ei oversikt over den innsatsen som allereie er gjord, slik at vi kan sjå på kva som kan gjerast for å avhjelpe problemet. På grunnlag av dette skal gruppa kome med framlegg om tiltak som anten byggjer på eksisterande ordningar eller nye ordningar.

I samband med handlingsplanen skal det haldast ein idédugnad den 15. februar 1999. Målet med idédugnaden er å få fram synspunkt og innspel frå andre offentlege organ og frivillige organisasjonar når det gjeld konkrete framlegg om tiltak som kan leggjast inn i handlingsplanen. På idédugnaden skal ein særleg fokusere på vald og overgrep i heimen eller der tilhøvet mellom overgripar og offer på annan måte er prega av personleg relasjon.

Som ein del av gruppa sitt arbeid i samband med tiltaksplanen vil det difor vere naturleg å vurdere Kvinnehelseutvalets rapport og framlegg som denne rapporten inneheld. Arbeidsgruppa vil også vurdere spørsmålet om oppretting av eit kvinnevaldsutval er føremålstenleg, sett i samanheng med andre tiltak som gruppa vil foreslå.

Astrid Marie Nistad (A): Eg takkar statsråden for svaret.

Statsråden sa at dette er eit problemkompleks. Eg er vel nøgd med at Regjeringa har sett ned eit politisk utval med deltakarar frå ulike departement for å sjå på dette. Men eg er redd for at det kan få ein politisk karakter, ein karakter av at det kanskje er Kristeleg Folkeparti sin familiepolitikk som er rådande i Regjeringa. Av den gode grunn hadde eg følt meg langt tryggare på at alle sidene ved kvinnevalden og det som skjer i samfunnet, hadde

vorte betre utgreidd og hadde fått ei meir seriøs mottaking i forhold til tiltak som skal settast inn når vi skal begynne med behandlinga, dersom utvalet hadde fått den breidda som eg ønskjer eit slikt utval skal ha. Difor oppmodar eg framleis Regjeringa til å ta eit initiativ i tråd med det som Stortinget har sagt om saka, og, slik statsråden no sa, òg Kvinnehelseutvalet har peika på i sin rapport.

Statsråd Jon Lilletun: Eg er overtydd om representanten Nistads oppriktige engasjement i denne saka. Men eg seier meg lei for at representanten Nistad gjev uttrykk for at det ville vere eit problem om det var Kristeleg Folkepartis familiepolitikk som ville vere sentral i arbeidet med slike spørsmål. Men det kan liggje no. Eg har lista over dei som er inviterte til denne idédugnaden, framfor meg. Det er t.d. Senter for kvinneforskning, Likestillingsombodet, Kompetansesenteret for likestilling, Norsk Krisesenterforbund, Krisesentersekretariatet – ei lang rekkje av alle dei som er opptekne av dette.

Regjeringa har ikkje avvist å opprette eit slikt utval, men eg synest det er klokt å høyre kva ei så brei gruppe representative organisasjonar og personar meiner om dette spørsmålet, før vi konkluderer endeleg. Kanskje vil vi til slutt vere samde, representanten Nistad og eg, om at det er fornuftig, men vi vil altså vente på denne dugnaden.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

S p ø r s m å l 2 3

Astrid Marie Nistad (A): Eg stiller følgjande spørsmål til fungerande justisminister:

«Politimeisteren i Trondheim har innført undervisning og politibevis for dørvakter ved byens uteplassar som ledd i tiltak mot uro og vald.

Vil statsråden ta eit initiativ til at politimeistrane i dei større byane i landet set i gang tilsvarande?»

Statsråd Jon Lilletun: Det er slått fast i serveringslova av 1997 at det ved serveringsstader skal vere ordensvakter godkjende av politiet når politiet finn det naudsynt. Politiet kan krevje gjennomføring av kurs som grunnlag for godkjenninga. Ein tilsvarande heimel for gjennomføring av kurs hadde ein òg i den tidlegare hotelllova.

Justisdepartementet avgjorde allereie i 1995, i samråd med dåverande Nærings- og energidepartementet og bransjeorganisasjonane, at det skulle setjast i verk kurs for ordensvakter som ei førebels ordning. Politimeistrane vart bedne om å gjere ei konkret vurdering av behovet for kurs ut frå lokale tilhøve. I den utstrekninga det vert halde kurs, skal desse vere obligatoriske. Ein går vidare ut frå at gjennomføringa av kurs skal skje i nært samarbeid mellom politiet sine driftseiningar og dei aktuelle skjenkestadene og ordensvaktene. Det er ein føresetnad at planlegginga og gjennomføringa av kurset skal skje i

samarbeid med dei kommunale styresmaktene og bransjeorganisasjonane lokalt.

Etter det departementet kjenner til, har dei fleste politidistrikta etablert eit opplegg i forhold til ordensvaktene, anten i form av kurs, vandelskontroll eller annan kontakt med bransjen.

Politimeisteren må, ut frå ei konkret vurdering, vurdere behovet for vandelskontroll og pålegg om gjennomføring av kurs. Eg kan i denne samanhengen nemne at politimeisteren i Oslo nyleg har sendt ut eit førehandsvarsel til 25 serveringsstader i sentrum med pålegg om å ha godkjende ordensvakter. Det er også utarbeidd eit kursprogram over 25 timar i samarbeid med Reiselivsbedriftenes Landsforening og Hotell- og Restaurantforbundet. Ordensvaktene vil verte vandelskontrollerte og gjevne ei førebels godkjenning. Dei får eit identitetsbevis som skal berast synleg, og dei vert pålagde å gjennomføre kurset innan seks månader. Deretter gjev ein ordensvaktene ei permanent godkjenning. Oslo politidistrikt tek sikte på å krevje at 50 serveringsstader gjennomfører kurs for ordensvaktene sine i 1999.

Kampen mot valdskriminalitet er eit av Regjeringa sine hovudinnsatsområde, og valdsutøving i samband med skjenkestader må takast alvorleg.

På bakgrunn av den nye serveringslova og dei røyntslene som er hausta i samband med kursverksemda sidan 1995, tek departementet sikte på å sende ut eit nytt rundskriv til politimeistrane i løpet av første halvår 1999. Om serveringsstader skal påleggast å ha godkjende ordensvakter, må framleis vurderast ut frå staden si plassering og kva for ein risiko for valdsutøving og annan kriminalitet som er knytt til serveringsstaden. Denne vurderinga må gjerast av politimeisteren.

Astrid Marie Nistad (A): Eg takkar for svaret. Med bakgrunn i at dette er eit av punkta i handlingsplanen frå Regjeringa i samband med tiltak mot vald hadde eg venta eit litt meir offensivt svar. Å vise til at det vert sendt ut eit rundskriv i 1999, tykkjer ikkje eg er noko særleg offensivt, sett i forhold til denne problemstillinga.

Dei fleste som uttaler seg om valdsbiletet i samband med serveringsstader, viser til at det er ved dei minst seriøse serveringsstadene det er mest vald og uro – noko som folk dreg med seg frå dei kjem ut på gata til dei kjem heim. Derfor hadde eg venta at Regjeringa, når den har tatt dette inn i handlingsplanen, hadde vore langt meir offensiv, hadde sagt at ein krev at politimeistrane set dette i gang straks, og peikt på overfor serveringsstadene, at dersom dei ikkje skaffar seg godkjenning innan rimeleg tid, vert dei også stengde. Eg ventar at det vert gjort i det rundskrivet som vert sendt ut frå departementet.

Statsråd Jon Lilletun: Vi definerer kanskje «offensivt» ulikt. Men det vi gjer, er altså å sende ut eit rundskriv og å gje beskjed til politimeistrane om at dette skal takast alvorleg. Her har eg ei oversikt over dei som allereie er i gang, Trondheim og Kristiansand – Oslo nemnde eg i innlegget mitt – men det må vere sjølvstøtt at politimeistrane skal vurdere kva for skjenkestader som skal ha

ei slik ordning. Det er opplagt at både representanten Nistad og eg kan finne ganske mange serveringsstader med skjenkerett der det er heilt uaktuelt og heilt unødvendig med vakt i det heile, fordi alt fungerer som det skal. Det vil vere eit mindretal av stadene som har eit sterkt behov for det. Då skal det krevjast autorisasjon, det skal vere kurs med følgjande autorisasjonspålegg, og gjerne også iverksetjing av tiltak om ikkje pålegga vert følgde, så eg meiner at vi med dette rundskrivet viser at vi er offensive.

S p ø r s m å l 24

Vidar Bjørnstad (A): «Det er en målsetting at straffedømte skal starte soningen straks og senest to måneder etter at dommen er rettskraftig. Undersøkelser viser at over tusen straffedømte ikke har startet soning mer enn tre måneder etter at dom har falt. Dette begrunnes blant annet med at politiet bruker lang tid på å få oversendt dommene. Samtidig står fengselsplasser ledig.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre en hurtigere soningsavvikling?»

Statsråd Jon Lilletun: Et av Regjeringens hovedmål for kriminalpolitikken er en effektiv kriminalitetsbekjempelse. Som et ledd i dette er det viktig at reaksjonen for lovovertrедelser kommer så raskt som mulig etter overtredelsen. Det er derfor nødvendig at rettskraftige dommer med ubetinget fengselsstraff uten unødig opphold oversendes fengslene for fullbyrdelse. Det er også nødvendig i denne sammenheng at fengslenes kapasitet utnyttes best mulig. Ledig fengselskapasitet må søkes utnyttet. Statistikken viser at fengselsvesenets kapasitetsutnyttelse i 1998 har vært ca. 83 pst.

Fengselskapasiteten skal brukes til domssoning og varetektsopphold og avsoning av ikke-betalte bøter. Målet er at iverksettelse av domssoning skal skje så raskt som mulig etter at dommen er rettskraftig, og at varetektsplass skal framskaffes innen 24 timer etter at fengslingskjennelse er avsagt, slik at opphold i politiarrest kan unngås. Fordi varetektspågangen varierer ganske sterkt i perioder, må man likevel alltid forsøke å holde en viss plassreserve i lukkede fengsler.

Kriminalomsorgen skal iverksette soning av både fengselsdommer og samfunnsstraffdommer straks, og senest innen to måneder fra dommen er mottatt. I stor utstrekning klarer kriminalomsorgen dette, men det er en fortløpende ambisjon at tidsbruken for iverksettelse stadig skal gå ned. Justisdepartementet vil gjennomføre neste resultatmåling etter første halvår 1999. Regjeringen vil da vurdere om det er behov for ytterligere sentrale tiltak i denne forbindelse.

Like før årsskiftet 1998-99 foretok Justisdepartementet en undersøkelse blant de fleste av landets politidistrikter vedrørende hvor lang tid som medgår fra en dom er rettskraftig, til den er oversendt et fengselsdistrikt for berømmelse av soningstidspunkt. De fleste politidistriktene rapporterte om en-to ukers saksbehandlingstid. Imidlertid var det noen få politidistrikter som hadde lengre

saksbehandlingstid. Til tross for at disse trakk gjennomsnittet opp, syntes den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for de innrapporterte distriktene å være ca. tre-fire uker.

Det er ulike årsaker til at liggetiden kan være noe høyere enn ønskelig. Overgang til nye tekniske saksbehandlingssystemer og saksbehandlingsrutiner, samt to-instansreformen, synes å skape temporære forsinkelser enkelte steder. Mye av dette er man i ferd med å rette opp. Andre forhold som påvirker saksbehandlingstiden for politiet, kan være vanskeligheter med å få kontakt med domfelte, søknader om soningsutsettelse og benådning, samt erklæringer om soningsudyktighet. Dette vil alltid medføre merarbeid for politiet og derved gi utslag på saksbehandlingstiden.

I årets tildelingsbrev til politiet har Justisdepartementet presisert at rettskraftige dommer med ubetinget fengselsstraff uten opphold må oversendes fengslene for fullbyrdelse. Videre arrangerer departementet om kort tid et symposium som er viet effektiviteten i straffesaksjeden, der alle leddene i kjeden vil være bredt representert. Disse tiltakene vil etter min mening gi økt bevissthet om målet om rask soningsavvikling.

Vidar Bjørnstad (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Vi er alle enige om at vi trenger en rask reaksjon, rask straffesaksavvikling og rask gjennomføring av straffen, både ut fra samfunnshensyn, det å ha troverdighet til straffesystemet, og ut fra at den enkelte skal kunne gjøre opp for seg. I en del tilfeller er det snakk om at alvorlig kriminelle går og venter på soning. Jeg vil understreke at jeg ikke synes det er tilfredsstillende at det er over tusen som venter mer enn tre måneder, særlig fordi det her er en del alvorlige tilfeller. Det sies at det i hovedsak skyldes mangler i politiet, at politikamrene i gjennomsnitt bruker nesten to måneder på å oversende saker, som en skulle tro i stor grad består i ekspedering.

Nå har statsråden sagt at man har sendt ut et rundskriv om at politiet må få opp farten. Jeg vil be om at statsråden tar mer hånd i hanke ved å spørre politikamrene hvordan de vil gjøre det innen en fastsatt frist. Kan statsråden tenke seg å se på om f.eks. domstolene kan oversende dommer direkte til fengselsdistriktene?

Statsråd Jon Lilletun: Det siste, om det kan sendast direkte, vil eg ta med meg som ein idé til vurdering.

Gjennomgangen som eg hadde, viser at gjennomsnittleg er ikkje situasjonen så alarmerande som ein del avisoppslag kunne tyde på, og som representanten Bjørnstad refererte til. Eg reagerte nok som representanten Bjørnstad då eg såg desse oppslaga.

Det er opplagt at ein må ha ein viss kapasitet i forhold til eventuell varetekt. Vi ynskjer altså ikkje at politiarrestane skal verte brukte for mykje. Samstundes meiner eg at ved å føreta ei undersøking før jul, fylgje opp med eit nytt rundskriv og varsle ei evaluering, som allereie skal kome til våren, er det gjort grep. Eg meiner ein har teke konsekvensen av dei uheldige episodane ein har sett.

Så får neste evaluering vise om det vi har gjort, er nok. Så tek eg med ideen som representanten Bjørnstad hadde.

S p ø r s m å l 2 5

Petter Løvik (H): Eg tillet meg å stille følgjande spørsmål til den fungerande justisministeren:

«Sunnmøre politikammer har fått tildelt to nye stillingar for 1999. Samtidig er drifts- og overtidsbudsjettet kutta med fleire millionar kroner. Politimeisteren har difor sendt brev til lensmennene på Sunnmøre om å rykke ut på overtid berre dersom liv og helse står i fare.

Kva vil statsråden gjere for å rette på denne heilt uhaldbare situasjonen?»

Statsråd Jon Lilletun: Det er løyvt ca. 4,3 milliardar kroner til politidistrikta og politiets særorgan til drift i 1999. Dette er ein auke på 7,2 pst. samanlikna med 1998. Løyvinga skal dekkje faste, variable kostnader og øyremerkte midlar. Dei variable kostnadene utgjer ca. 12 pst. av den totale løyvinga. For denne delen av løyvinga i 1999 vil dette seie ein liten reduksjon, men det er viktig i denne samanhengen å streke under at alle faste utgifter, til og med tillegg etter tenestelister, har fått full dekning.

For Sunnmøre politidistrikt medfører det løyvde beløpet for 1999 ein auke på 5,4 pst. samanlikna med 1998. Den totale løyvinga utgjer 66 mill. kr. Dersom ein trekker ut den variable delen, som m.a. også inneheld drifts- og overtidsbudsjettet, har Sunnmøre politidistrikt for 1999 fått ein reduksjon på 659 000 kr. Påstanden om ein reduksjon på fleire millionar kroner er såleis ikkje rett.

Når det gjeld det nemnde skrivet, har politimeisteren opplyst at han med bakgrunn i å ha motteke eit budsjett med reduksjon vil varsle ei streng budsjettline til leiarane av driftseiningane, før ein ser verknadene av reduksjonen og før fordeling av budsjettet vert gjort internt. Leiargruppa i politidistriktet har i ettertid handsama nemnde skriv og vedteke nokre presiseringar av kva som skal vere grunnlag for utrykking på overtid, samanlikna med det som er kalla «liv og helse står i fare». I denne samanhengen er det også viktig å understreke politimeisteren sitt ansvar for å halde budsjettet.

Sunnmøre politidistrikt er eit av dei fem politidistrikta som får opprette nye stillingar i 1999. I dette ligg det også at departementet arbeider med ei styrking av politidistriktet.

Dessutan kan ein nemne at Justisdepartementet gjennomførte ein inspeksjon ved Sunnmøre politidistrikt i tida 1. – 4. februar i år, der m.a. ressursar og ressursbruk var eit sentralt tema. I etterarbeidet med inspeksjonen vil departementet sjå på ressursituasjonen for Sunnmøre politidistrikt og samanlikne den med dei andre politidistrikta.

Petter Løvik (H): Eg takkar for svaret.

Eg registrerer at det er usemje mellom statsråden og Sunnmøre politikammer om storleiken på reduksjonen i løyvingane til variable kostnader. Men statsråden inn-

rømmer iallfall at det har vore ein reduksjon m.a. på drift og overtid. Dette er ei utvikling som etter mi meining er stikk i strid med Stortinget sine føresetnader om å styrke det aktive politiarbeidet.

I brev av 25. januar til justiskomiteen slår politiorganisasjonane fast at Justisdepartementet sitt forslag vil føre til at «aktiviteten i politiet måtte reduseres med gjennomsnittlig 5 %, og en rekke stillinger vil bli stående ubesatt». Då vil eg spørje: Er ikkje dette eit brot på Stortinget sine føresetnader då ein kom med tilleggsloøyvingar? Kva vil statsråden gjere om det viser seg at så er tilfellet? Og konkret: Kva legg statsråden i det han sa – utover det han her nemnde – om at departementet arbeider med ei styrking av Sunnmøre politidistrikt?

Statsråd Jon Lilletun: For å ta det siste fyrst. Det er klart at når besøket var 1. – 4. februar, er ein ikkje komen så langt i evalueringsarbeidet at ein kan seie kva konkrete tiltak ein seinare vil setje i verk. Men, som eg sa, ein har allereie retta opp ei urettvis underdekning på Sunnmøre ved at ein ved den omfordelinga som vart gjort i inneverande budsjett, oppretta to nye stillingar. Eg svarte i førre spørjetime på spørsmål frå representantar som kom frå distrikt som hadde mista stillingar, stillingar som no er komne Sunnmøre til gode – så her har ein prøvd å fordele dei ressursane ein har, på ein mest mogleg rettferdig måte.

Når det gjeld dette med kva Stortinget la i sitt budsjettvedtak, meiner eg at Regjeringa har fylgt opp det på ein god måte. For å utdjupe det kan eg seie at det vil vere ein dialog mellom regjering og forlikspartar som eg håper kan syne at det er tilfellet.

S p ø r s m å l 2 6

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg tillater meg å stille følgjande spørsmål til den fungerende justisminister:

«Hvilke vurderinger legger Regjeringen til grunn for å innvilge besøksvisum for nære slektninger til mennesker som har fått oppholdstillatelse i Norge»

Statsråd Jon Lilletun: Det er riktig at personer som har fått oppholdstillatelse i Norge, har mulighet for kontakt med sine nære slektninger. Slik kontakt kan foregå i Norge, i hjemlandet eller i et tredjeland.

Visum betyr innreisetillatelse og kan gis for inntil tre måneder ved ønske om bl.a. familibesøk, turistbesøk eller forretningsbesøk til Norge. Så fremt utlendingen som søker om visum, ikke er utvist fra Norge, og det ikke er grunn til å tvile på de opplysningene vedkommende gir i forbindelse med visumsøknaden, er regelverkets utgangspunkt at visum skal gis med mindre «utenrikspolitiske, sikkerhetspolitiske eller innvandringspolitiske hensyn taler mot», som det står i utlendingsforskriftens § 106 femte ledd.

Det er kriteriet «innvandringspolitiske hensyn» som er det sentrale ved behandlingen av visumsøknader. Et visum skal ikke være et middel til å innvandre til Norge. «Innvandringspolitiske hensyn» taler mot visum når man

ved behandling av visumsøknaden ikke finner det sannsynlig at søkeren vil forlate Norge frivillig når visumperioden er omme. Utgangspunktet for en slik vurdering er i tillegg til de opplysningene søkeren selv gir, utlendingsforvaltningens kunnskap om den generelle situasjonen i søkerens hjemland, samt tidligere erfaring med andre visumsøkere fra samme land som søkeren. Er den generelle situasjonen i søkerens hjemland vanskelig, er dette et moment som tilsier at vedkommende *kan* ønske å forbli i Norge. Et slikt utgangspunkt kan imidlertid modifieres av opplysninger om søkerens individuelle situasjon. Erfaring tilsier at jo sterkere tilknytning en søker har til sitt hjemland, jo større er sjansen for at vedkommende vil returnere frivillig. Også velferdsbehovet i den enkelte sak er viktig. I denne vurderingen står slektskapsforholdet sentralt, om det er spesielle årsaker til besøket e.l.

Foreldre innvilges f.eks. som regel visum uansett hvilket land de kommer fra.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg takker for svaret, som var som forventet.

Jeg vil nevne et eksempel med barn fra et afrikansk land, den yngste er sju år, foreldrene sitter fengslet i hjemlandet, og de har tante og søsken i Norge. I det første avslaget – da de skulle besøke tanten – ble «innvandringspolitiske hensyn» brukt som grunn samt at en ikke var i nær nok familie. Ved den andre søknaden, da de skulle besøke søsknene, ble avslaget fremdeles begrunnet med «innvandringspolitiske hensyn», en bemerket bare kort at en hadde merket seg de familiære forholdene.

Dette må vel bety at Regjeringen i realiteten vektlegger innvandringspolitiske forhold sterkere enn de rent familiære, slik at det ville være mer redelig å si at det er det som er grunnen. Og videre må det, selv om det dreier seg om barn på sju år, bety at de innvandringspolitiske hensyn teller mer enn de humanitære og menneskelige selv når det gjelder besøksvisum.

Statsråd Jon Lilletun: No reknar eg med at representanten Rasmussen har forståing for at eg ikkje kan behandle enkeltsaker frå Stortingets talarstol. Generelt vil eg likevel seie at det eg sa om at f.eks. foreldre som hovudregel alltid får innvilga opphaldsløyve og visum, viser at ein i mange tilfelle legg meir vekt på familiære årsaker enn på innvandringspolitiske årsaker.

Så vil ein alltid ha eit vanskeleg grenseland, og der vil ein sikkert kunne leggje til grunn ulike vurderingar. Det er viktig at ein tek på alvor sosiale, menneskelege og familiære forhold, men samstundes skal denne forskrifta fylgjast. Vi erkjenner at det er vanskeleg, men prøver likevel på ein samvitsfull måte å gjennomføre det best mogleg.

S p ø r s m å l 27

Ågot Valle (SV): Jeg har følgende spørsmål til fungerende justisminister:

«På en høring i regi av Oslo Bispedømmeråd kom det fram at serberne i Øst-Slavonia i Kroatia blir utsatt for omfattende trakassering, og at situasjonen stadig forverrer seg. En av de serbiske krigsfangene fra andre verdenskrig skriver i et brev til statsminister Kjell Magne Bondevik at den fascistiske organisasjonen Ustasja har fått nytt liv i Kroatia.

Vil statsråden på bakgrunn av disse opplysningene vurdere å gi de serbiske asylsøkerne fra Øst-Slavonia opphold på humanitært grunnlag?»

Statsråd Jon Lilletun: Norske utlendingsmyndigheter har inngående kjennskap til situasjonen i Øst-Slavonia i Kroatia. Vi holder oss jevnlig oppdatert gjennom rapporter og direktekontakt med forskjellige internasjonale organisasjoner som overvåker menneskerettighetssituasjonen og sikkerhetssituasjonen i Øst-Slavonia. I tillegg har utlendingsmyndighetene foretatt fire delegasjonsreiser til området, senest i november 1998. På slike reiser har man selvsagt også direkte kontakt med serbiske representanter fra ulike hold. På denne måten får vi en bred bakgrunn for vurderingen av situasjonen. Vi er således kjent med de opplysningene som fremkom under høringen, og disse har inngått i vår vurdering.

Det er ingen tvil om at situasjonen i Øst-Slavonia er vanskelig for etniske serbere og at utviklingen etter 15. januar 1998 ikke har vært tilfredsstillende. Det er imidlertid ingen dramatiske endringer i situasjonen i den senere tid. Etniske serbere kan ofte bli utsatt for ulike former for diskriminering og trakassering. De kan også bli utsatt for trusler, spesielt fra privatpersoner. Det er klart at særlig dette siste er svært skremmende og medfører at serberne ønsker å flytte fra området, spesielt når dette kommer i tillegg til en vanskelig økonomisk og sosial situasjon, med bl.a. høy arbeidsledighet for serberne. På den annen side er antallet rapporterte konfliktepisoder gått klart ned mot slutten av året, og det er heller ikke grunnlag for å si at slike trusler de blir utsatt for, i alminnelighet følges opp med handling. Jeg minner i denne sammenheng om at politiet i området er sammensatt av både kroater og serbere, og at politiets nøytralitet og måte å fungere på er under internasjonal overvåkning.

På bakgrunn av den kjennskap vi har til menneskerettighetssituasjonen og sikkerhetssituasjonen i området, kan vi ikke se at enhver serbisk asylsøker har behov for beskyttelse eller opphold på humanitært grunnlag. Denne vurderingen sammenfaller med vurderingen som bl.a. FN's høykommisær for flyktninger har foretatt. Følgelig må hver søknad vurderes individuelt, der den enkeltes situasjon må vurderes konkret i forhold til om vedkommende har behov for asyl eller fyller vilkårene for opphold på humanitært grunnlag.

Det betyr altså at vi, i likhet med en rekke andre nøytrale organisasjoner, ikke kan se at den generelle situasjonen eller utviklingen i området er av en slik karakter at alle serbiske asylsøkere må få bli i Norge. På den annen side vil det kunne være personer som er i en særlig vanskelig situasjon, hva enten det skyldes deres forhold i Kroatia eller andre personlige forhold, og som derved

(Statsråd Lilletun)

fyller de vanlige vilkårene for å få opphold i Norge. Av de i underkant av 2 500 etniske serberne som har søkt asyl i Norge, er det for øvrig gitt oppholdstillatelse til ca. 150 personer fram til nå, nettopp etter en konkret vurdering av deres situasjon.

Ågot Valle (SV): Ja, vi ser jo klart her at det er en puslete innvilgningsprosent, og det viser hvor trangt nåløyet er inn til Kongeriket Norge – eller hvor lett det er å bli kastet ut igjen.

Når statsråden nevner at antallet rapporterte konflikt-episoder er gått klart ned på slutten av året, er ikke det så rart, for det er ikke så mange serbere igjen. Det som er alvorlig, er at det ikke bare er de serbiske flyktingene som kom fra andre deler av Jugoslavia til Øst-Slovenia som flykter, men det er de som har bodd der over lengre tid.

Det er nå flere som rapporterer om en etnisk rensning. Den kroatiske Helsingfors-komiteen snakker om de kroatiske myndigheters higen etter å skape et etnisk rent område. Jeg kunne ha kommet med en hel masse eksempler, men det gir ikke tida mulighet til.

Utlendingslova § 15 gir fullt mulig vern mot forfølgelse ved å gi opphold på humanitært grunnlag. Bør man ikke når nye informasjonen kommer til, og det mener jeg kom fram gjennom denne høringa, vurdere situasjonen på nytt? Gjør det ikke inntrykk når det rapporteres om etnisk rensning?

Statsråd Jon Lilletun: Jo, det gjer inntrykk. Og det gjorde såpass inntrykk at Regjeringa tok kontakt med Høgkommissæren for flyktingar ut frå den situasjonen som vart gjort kjent på denne høringa, for å sjå om dei hadde endra syn i forhold til tidlegare når det gjaldt heimsending til dette området. Vurderinga frå Høgkommissæren var at folk der hadde det vondt, dei hadde det vanskeleg, og det var trakassering. Men i forhold til store andre område i verda der det òg er tilfellet, gav ikkje vurderinga og rådet som er gjeve frå Høgkommissæren grunnlag for å endre vår vurdering. Derfor: Vi har gått igjennom opplysningane på nytt og funne at sjølv om det er vondt og vanskeleg, kan ikkje Regjeringa endre standpunkt på grunn av det.

S p ø r s m å l 2 8

Britt Hildeng (A): «Byrådet i Oslo har foreslått å sette eldreomsorg i tre bydeler ut på anbud som ledd i en omfattende plan for privatisering av hovedstadens eldreomsorg. Byrådet ønsker videre å delegere vide privatiseringsfullmakter på dette og andre områder til underliggende etater og bydeler.

Hvor langt mener statsråden at kommuner kan gå i konkurranseutsettingsvirksomhet innen helse- og omsorgssektoren?»

Kirsti Kollé Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Konkurransetsetjing av pleie- og omsorgstenester reiser fleire spørsmål. Sjølv om privat drift er velkjent gjennom t.d. privat pleie og ideelle organisasjonars drift av alders- og sjukeheimar, vil ei utsetjing av tenester føra med seg nye utfordringar for kommunane dersom kommersielle firma kjem inn i sektoren.

Det er i dag ikkje rettslege skrankar korkje i kommunehelsetenestelova eller sosialtenestelova mot å overføra driftsansvar for pleie- og omsorgstenester til private firma.

I lov om kommunar og fylkeskommunar § 12 nr. 3 heiter det:

«Kommunestyret fastsetter selv kommunedelsutvalgenes arbeidsoppgaver. Kommunedelsutvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker vedrørende kommunedelen hvor ikke annet følger av lov.»

Eg viser òg til kommuneloven § 23, som gjeld vidare delegering av fullmakter:

«Kommunalt og fylkeskommunalt folkevalgt organ kan gi administrasjonssjefen myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.»

Dette vil gjelda tilsvarande for bydelsadministrasjonen i Oslo. Tolking av kva som er av «prinsipiell betydning» når det gjeld konkurranseutsetjing av pleie- og omsorgstenesta, er ei sak for bystyret.

La meg likevel understreka:

Kommunane har ikkje høve til å konkurranseutsetja forvaltningsoppgåver og utøving av mynde. Kommunane skal ta hand om:

- tildeling av tenester etter lovverket og lokale vedtak
- utforming og kontroll av tenestene etter lovverket, politiske vedtak og detaljerte kontraktar med den som er ansvarleg for drifta
- finansiering av tenestene

Pleie- og omsorgssektoren har liten tradisjon for detaljert omtale av eigne tilbod og kvalitetskrav. Dersom kommunen vel å konkurranseutsetja denne sektoren, er det naudsynt å setja i verk eit grundig arbeid med å presisera omfanget av dei tenestene ein ynskjer å få levert, og kva kvalitet tenestene skal ha.

Mellom anna må desse tilhøva vurderast:

- Kommunen må til kvar tid utvikla og halda på kompetanse innanfor områda økonomi, juss, forhandling og sjølvstøtt pleie og omsorg.
- Kommunen må som ansvarleg for kontrakten og som arbeidsgjevar kunna handsama omlegging og eventuelt nedlegging av kommunale tiltak.
- Kommunen må òg vera budd på og ha kapasitet til å handsama eventuelle akutte problem i det private tenestetilbodet.

Eg ynskjer at kommunane aktivt drøftar alternativ til privatisering/konkurranseutsetjing. I Voksenåserklæringa har vi lagt vekt på modernisering og fornying av offentleg sektor. Den store satsinga på pleie- og omsorgssektoren i samband med handlingsplanen for eldreomsorga vil gje eit godt grunnlag for eit offentleg tenestetilbod også i tida som kjem.

Tenestene på dette området er av personleg karakter. Det gjer dei spesielt sårbare. I samband med handlingsplanen for eldreomsorga går det no føre seg eit lyft over heile landet på denne sektoren. Bygningar og personell er sette i fokus. Kvaliteten i tenestene må drøftast nærare.

Regjeringa tek sikte på å gje ei nærare utgreiing om konkurranseutsetjing av pleie- og omsorgstenester i kommuneøkonomiproposisjonen for år 2000. Proposisjonen vert lagd fram i mai.

For ytterlegare å bidra til den grenseoppgangen som er naudsynt, vil eg òg syta for at Stortinget får høve til ei drøfting av grunnprinsippa, verdigrunnlaget og kvaliteten i pleie- og omsorgstenesta.

Britt Hildeng (A): Jeg vil takke for svaret, men jeg vil understreke at omfanget av konkurranseutsettingen i Oslo er meget stort. Det er eldreomsorg pr. i dag for 157 mill. kr og 470 årsverk som settes ut på anbud, med velsignelse fra Venstre og Kristelig Folkeparti. Dette dreier seg ikke bare om kommende virksomheter, men om virksomheter som allerede er i drift, og byrådet har definert dette som det første skritt til å sette hele Oslos eldreomsorg ut på anbud. Et slikt prosjekt vil ha en økonomisk ramme på 3 milliarder kr. Dette skaper stor usikkerhet.

Jeg har lyst til å spørre statsråden om hun vil gi Thorbjørn Jagland rett i hans advarsel om at en koalisjon av Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ville kunne komme til å gå i kompaniskap (presidenten klubber) med Høyre og Fremskrittspartiet i deres privatiseringsiver. Og jeg vil be om ...

Presidenten: Taletiden er omme.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Når spørsmålet så direkte er knytt til meninger frå Arbeidarpartiet sin parlamentariske leiar, føler eg behov for å seia at det undrar meg at den førre regjeringa ikkje i sterkare grad trekte grenser i høve til konkurranseutsetjing.

I balansepunktet mellom kommunalt sjølvstyre og statlege retningslinjer er det behov for klarare grenser enn det det vart lagt opp til frå den førre regjeringa. Eit arbeid på dette feltet er igangsett i departementet. Og som sagt, dette vil det bli høve til å koma tilbake til både ved behandlinga av kommuneøkonomiproposisjonen og òg i ein debatt som eg vil leggja til rette for og som gjeld innhald og kvalitet i tenestene.

S p ø r s m å l 29

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«I de senere år har det vært arbeidet med utvikling av teknologiassistert omsorg i omsorgsboliger og sykehjem. Utprøvingen har vist at bruk av teknologi i kombinasjon med personlig omsorg kan forhindre ulykker og bidra til varsling ved fall og lignende. Teknologien kan særlig være nyttig i omsorgen for tunge beboergrupper med hukommelses- og desorienteringsproblemer.

Vil statsråden foreta en praktisk og etisk vurdering av teknologien med henblikk på bruk i omsorgstjenesten?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det finst i dag mange tekniske hjelpemiddel på marknaden. Det går føre seg eit omfattande utviklingsarbeid på dette området, og det er all grunn til å tru at bruken av ulike tekniske innretningar vil auka i tida framover. Spekteret av tekniske hjelpemiddel er stort, frå hjelpemiddel som brukaren sjølv utløyser, som t.d. tryggleiksalarmar, til omfattande overvakingssystem.

Tekniske løysingar og ny teknologi kan gje funksjonshemma og eldre høve til å leva eit sikrere og meir sjølvstendig liv ved å kompensera for reduserte funksjonar, gjera kommunikasjon mogleg, hindra ulykker og varsla når brukaren treng hjelp. Samtidig kan slikt utstyr representera omfattande inngrep i privatlivet. Dette reiser viktige personvernspørsmål. Særlege etiske og juridiske spørsmål er knytte til bruk av tekniske innretningar i tenesteytinga til personar som ikkje kan gje eit gyldig samtykke til bruken, som t.d. aldersdemente. Det er òg ein fare for at teknologiske løysingar kan bli ei erstatning for anna nødvendig eller ynskjeleg hjelp. Teknikk kan aldri erstatta menneskeleg kontakt og omsorg.

Bruken av tekniske alarm- og varslingsystem vart vurdert og regulert i samband med sosialtenestelova kapittel 6A «Rettigheter for og begrensning og kontroll med bruk av tvang og makt m.v. overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming». I rundskrivet til lova er det gjort nærare greie for dei retningslinjene som gjeld kring dette.

Vi står overfor store utfordringar i omsorga for eldre og funksjonshemma i åra framover. Den moderne teknologien utfordrar både rammene og innhaldet i omsorga. Vi må vera opne for å vurdere teknologiske løysingar som kan gje brukarane ein betre og sikrere kvardag. Samtidig er det viktig å vera klår over dei etiske dilemma som vil vera knytte til omfattande bruk av slike innretningar.

Departementet vurderer for tida kva tiltak, under dette endringar av regelverket, som kan sikra rettstryggleiken til aldersdemente. Ei vurdering av bruken av tekniske innretningar vil vere ein viktig del av dette arbeidet.

I tillegg er det viktig at vi reiser ein debatt om innhaldet i pleie- og omsorgstenestene. Og som eg svarte i det førre spørsmålet, vil eg syta for at Stortinget får høve til ei drøfting av grunnprinsippa, verdigrunnlaget og kvaliteten i pleie- og omsorgstenesta.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Den gruppen omsorgstrengende som representerer noen av de største utfordringene for omsorgstjenesten i dag, er mennesker med desorienterings- og hukommelsesproblemer. Og for dem som berøres av dette, de pårørende, de ansatte og ikke minst de selv, er dette en situasjon som kan være meget vanskelig å takle i hverdagen.

Ganske ofte hører vi at folk med slike problemer blir borte fra sykehjem eller bolig og det må gjennomføres

leteaksjoner. Dessverre har det også vært tilfeller med tragisk utfall av slike forsvinninger.

Jeg ser også klart det etiske dilemmaet som statsråden her nevner, men jeg tror likevel det er nødvendig å ta denne diskusjonen, for jeg ser at ikke minst ansatte i institusjoner, hvor bemanningen ofte er begrenset, settes i en umulig situasjon. Jeg ser fram til å få denne diskusjonen.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Representanten Bendiks H. Arnesen peika på både viktige eksempel som det er vel verdt å ta med seg vidare, og dei mange dilemma som dei tilsette i denne sektoren står overfor i dag. Eg er glad for det engasjementet han her har vist ved å ta opp dette spørsmålet, og så vil eg gjere mitt til at vi får problemområda innafør dette feltet nærmare utdjupa og drøfta.

S p ø r s m å l 3 0

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg vil stille følgende spørsmål til helseministeren:

«I Norge finnes det helikopterbasert så vel for redningstjenesten som for luftambulansetjenesten. De to tjenestene er organisasjonsmessig atskilt ved at redningstjenesten er underlagt Justisdepartementet mens luftambulansetjenesten er underlagt Sosial- og helsedepartementet. Ved et redningsoppdrag ved Dombås kan dette innebære at ambulanshelikopteret der står på bakken mens en terrengmessig mer uegnet Sea King flys inn fra Vestlandet.

Ser statsråden svakheter ved dagens organisering?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Redningstjenesten defineres som den offentlig organiserte virksomhet som utøves i forbindelse med øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykker- eller faresituasjoner og som ikke blir ivarettatt av særskilt opprettede organer eller ved særlige tiltak.

Justisdepartementet har ansvaret for den administrative samordningen av redningstjenesten. Hovedredningsentralen og de lokale redningssentraler har ansvaret for den operative samordningen ved aksjoner.

Hovedredningsentralen kan etter rekvireringsreglene for luftambulanserekvirere luftambulansetjenesten til redningsoppdrag. Dette skjer ved at lokal redningssentral, politidistrikt, anmoder hovedredningsentralen om å få benytte luftambulanshelikopter i forbindelse med f.eks. søk etter savnet person. Luftfartøyene vil i slike tilfeller være underlagt den redningssentralen som koordinerer aksjonen. Redningssentralen betaler luftambulansoperatøren for slike oppdrag. 1995 ble det registrert 61 slike redningsoppdrag. Det virkelige tallet er sannsynligvis en god del større, idet et redningsoppdrag ofte omdefineres til luftambulansoppdrag dersom man finner en skadet som har behov for legehjelp.

Det er i utgangspunktet redningshelikoptrene som skal utføre redningsoppdrag. En av målsettingene for ambulanshelikoptrene er at de skal være en ressurs som kan settes inn i redningsoperasjoner. I det ligger ikke at de skal fungere som redningshelikoptre, men at de skal

kunne brukes som den akuttmedisinske ressurs de faktisk representerer.

En utvikling av ambulanshelikoptrene i retning av redningshelikoptre vil bl.a. forutsette større helikoptre og påmontering av heis. Dette er ikke bare et teknisk, utstyrmessig spørsmål, men vil også stille betydelig økte krav til trening og redningsmessig kompetanse. Større helikoptre kan bety tap av funksjonalitet ved økte krav til landingsplass. Luftambulansetjenesten, som nylig har utredet luftambulansetjenesten i Norge, mener at nytten ved en slik utvikling ikke står i rimelig forhold til kostnadene, og vil derfor ikke gå inn for en slik utvikling.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er helt enig i at der hvor situasjonen fører til økt og uhensiktsmessig ressursbruk, vil en samordning være uegnet. Jeg ble oppmerksom på problemstillingen under et besøk på Dombås, der man altså opplevde at et helikopter fra redningstjenesten ble fløyet inn, mellomlandet og tanket opp ved siden av det helikopteret som står på Dombås, for så å fly inn i et område i umiddelbar nærhet av Dombås og gjøre et søk, samtidig som det helikopteret som var stasjonert på Dombås, ikke var i bruk til andre formål. Man får da en helt uhensiktsmessig ressursbruk nettopp ved at man ikke bruker det helikopteret som er plassert nærmest. Utstyrmessig beskrev de det også slik at dette ikke ville ha vært noe problem i det hele tatt. Søket kunne ha vært avbrutt, og helikopteret ville kunne ha vært brukt til ambulansoppdrag uten forsinkelse.

Det utvikler seg tydeligvis to parallelle kulturer der man ikke uten videre har den samordning og det samarbeid man burde hatt for å få til en bedre ressursbruk. Ser helseministeren den problemstillingen, og kan han tenke seg å gå nærmere inn i den og vurdere en bedre samordning?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg har redegjort for hvordan ansvarsfordelingen og også koordineringsansvaret er utformet i de ordninger vi har for henholdsvis redningstjenesten og luftambulansetjenesten. Jeg kan selvfølgelig ikke utelukke at det i praksis finnes eksempler på dårlig samordning, selv om intensjonene og retningslinjene skulle være de beste.

Mitt svar på representanten Ballos tilleggsspørsmål er at vi nå har to offentlige utredninger til behandling. Det er NOU 1998:8 Luftambulansetjenesten i Norge, som nettopp har vært på høring, og NOU 1997:3 Om Redningshelikoptertjenesten, som er justisministerens svar. Det vil gi en anledning til å gjennomdrøfte de spørsmål som representanten Ballo reiste. Når jeg ikke gikk lenger i mitt svar enn jeg gjorde, var det nettopp av respekt for den prosessen som vi har foran oss knyttet til disse utredningene, som jeg regner med vil bli forelagt Stortinget på en egnet måte.

S p ø r s m å l 3 1

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«I sosialkomiteens Innst. S. nr. 231 (1995-96) til St.meld. nr. 16 (1995-96), «Erfaringer med lov om svangerskapsavbrudd m.v.», uttrykte komiteflertallet at kvinnene ved et abortinngrep burde stilles overfor valget mellom kirurgisk og medisinsk abort ved at også en abortpille kan gis ved sykehus som alternativ til det kirurgiske inngrepet. I dag gis dette tilbudet svært få steder, slik at abortsøkende kvinner i liten grad kan velge.

Vil statsråden se til at tilbudet blir landsdekkende?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: I spørretimen den 11. februar i fjor besvarte jeg spørsmål med omtrent samme innhold som det spørsmålet representanten Olav Gunnar Ballo her stiller. I mitt svar den gang gjorde jeg rede for holdningen til abortpillen og hvilke muligheter norske kvinner har til å benytte den. Svaret jeg gav den gang, er gyldig også i dag.

Abortpillen er ikke i ordinær handel. Likevel kan pillen i praksis sies å være tilgjengelig over hele landet. Et vilkår for å kunne benytte pillen fremfor kirurgisk inngrep er at avdelingsoverlege, eventuelt seksjonsoverlege, ved det aktuelle sykehuset søker Statens legemiddelkontroll om såkalt godkjenningfritak. Det er en faglig vurdering som ligger til grunn for søknaden. Normalt blir søknader om godkjenningfritak avgjort i løpet av to uker. Rekvirerende lege har et særlig ansvar for å se til at legemidler gitt etter godkjenningfritak, tilfredsstillende de krav til kvalitet, sikkerhet og effekt man normalt stiller til legemidler.

Innvilgelse av godkjenningfritak gir anledning til å benytte pillen i en nærmere avgrenset periode. Deretter blir det opp til den enkelte sykehuslege å vurdere hvorvidt bruk av det aktuelle preparatet er den behandlingsform som den enkelte pasient vil være best tjent med.

De fleste av landets sykehus har til nå ikke tatt i bruk pillen. Blant de sykehus som benytter pillen, varierer omfanget av bruken sterkt. Dette kan ha sammenheng med at produsenten har hatt problemer med å dekke etterspørselen i 1998, og at sykehusene av den grunn ikke har kunnet bruke pillen i tiltenkt omfang. Jeg har fått opplyst at leveringssituasjonen ventelig vil bli bedre i 1999. Et noe svakt omfang av bruken av pillen kan også ha sammenheng med at svangerskapsavbrudd ved bruk av medikamenter er en ny metode i Norge og dermed ikke fremstår som et nærliggende alternativ til kirurgisk inngrep. Det er først i løpet av det siste året at pillen er blitt prøvd ut ved norske sykehus. Haukeland sykehus i Bergen var først ute. De fikk levert sine første piller i april 1998, og anser nå at pillen kan gå inn som en del av sitt medisinske tilbud.

Abortloven § 3 slår fast at inngrep som utføres før 12. svangerskapsuke, kun kan utføres i sykehus eller andre helseinstitusjoner som fylkeslegen har godkjent til dette. Loven skiller ikke mellom kirurgisk inngrep og medikamentelt induert svangerskapsavbrudd.

Jeg anser forvaltningens håndtering av denne saken å være i tråd med Stortingets behandling av disse spørsmål, jf. Innst. S. nr. 197 for 1988-89 og Innst. S. nr. 231 for 1995-96. Sykehusene må gjøre en faglig vurdering av

om de skal benytte abortpillen som et alternativ til kirurgisk inngrep. Sykehusene må selv vurdere om de er klare til å ta i bruk pillen og om de derfor skal søke om godkjenningfritak.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg oppfattet at statsråden mener at situasjonen i dag er sidestilt med situasjonen for et år siden og at man derfor ikke skal gi noe annet svar. Men i forhold til for et år siden er det en vesensforskjell, fordi man nå nettopp høster erfaringer med bruk av abortpillen som et alternativ til kirurgisk inngrep.

Så vidt jeg er kjent med, er det seks land i verden – og det vil komme nye land til – der man har prøvd ut denne pillen, og det begynner å bli et rikelig erfaringsmateriale. Fagfolk beskriver det slik, eksempelvis Ole-Erik Iversen, som er professor og spesialist ved Haukeland sykehus, at behandlingen med medikamenter er sikrere og mer skånsom og enklere for kvinnen. Det beskrives også at av de kvinner som har valgt metoden, vil 85 pst. anbefale den. Det betyr at man står overfor en type behandling som gir mindre komplikasjoner, er mindre risikofylt og som er å foretrekke.

Ser ikke statsråden det som tjenlig, også ut fra Stortingets vedtak, at man da får et bedre tilbud enn det som er i dag?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg anser det for å være en oppfølging av Stortingets behandling at forvaltningen faktisk innvilger de godkjenningfritak som det blir søkt om, når kriteriene for slike godkjenningfritak foreligger. I den grad leveringssituasjonen for disse medikamentene har vært en begrensende faktor, har jeg fått opplyst at det ventelig vil bli bedre i 1999.

Men det må være slik også her at det er ansvarlig lege som med utgangspunkt i tilgjengelige behandlingmuligheter på det aktuelle sykehus, ut fra forsvarlighetskriterier og i samråd med pasienten, vurderer hvilken behandlingsmetode som er riktig å anvende.

Jeg antar at med de erfaringer man etter hvert vinner, så vil flere sykehus ta denne pillen i bruk. Jeg er enig med representanten Ballo i at i den grad dette er en mer skånsom og bedre metode, kan det skje.

S p ø r s m å l 3 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til helseministeren, vil bli tatt opp av representanten Asmund Kristoffersen.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg vil på det grunnlag som presidenten refererte til, stille følgende spørsmål til helseminister Dagfinn Høybråten:

«I Dagbladet 24. januar 1999 tar norske leger til orde for å gi den såkalte lykkepillen til barn/unge.

Mener statsråden at slik medisinerer av mindreårige er forsvarlig, mener han det er en fallitterklæring at mindreårige blir satt på kjemisk fremstilte antidepressiver over kortere eller lengre tid, og hva vil statsråden gjøre for at

disse barna/ungdommene får forsvarlig psykologisk behandling?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: 15-20 pst. av alle barn har i løpet av oppveksten lettere eller tyngre psykiske lidelser. Cirka 5 pst. har alvorlige lidelser i form av psykoser, alvorlige depresjoner og tvangslidelser, og trenger hjelp fra 2.-linjetjenesten.

For barn og unge med depressive symptomer er det viktig at det blir foretatt utredning og blir stilt diagnose som grunnlag for god behandling og oppfølging, både overfor barnet og for familien. Viktige tiltak kan settes inn i nærmiljøet, i regi av skole og PP-tjeneste, oppfølging fra helsestasjon, psykolog og lege, mv. Depressive tilstander hos barn og unge er imidlertid meget alvorlig, og behandling med legemidler kan være en nødvendig del av det helsetilbudet som gis, bl.a. for å forhindre utvikling av selvmordstanker og spiseforstyrrelser.

Statens legemiddelkontroll foretok høsten 1997 en særlig vurdering av medikamentell behandling av barnepsykiatriske tilstander. Rapporten fastslår at det for alvorlig syke barn og unge er forsvarlig å bruke antidepressive legemidler dersom tilstrekkelig utredning er gjort og diagnose stilt. Det understrekes at når medikamentell behandling velges, skal dette alltid gis sammen med annen behandling. Dette materialet er sendt ut som veiledning til alle leger og alle apotek. Ved behandling av depresjon hos barn og unge anbefales som førstevalg et legemiddel som meget uheldig ofte omtales som «lykkepillen». Dette medikamentet synes å ha minimale bivirkninger, men det må understrekes at dokumentasjonen av sikkerhet og effektivitet for legemidler hos barn og unge er mangelfull. Det finnes svært få medikamenter som er vurdert i Norge til bruk for barn og unge.

Vi har i dag ikke mulighet til å si noe om hvordan dette eller andre legemidler faktisk brukes i befolkningen. Dette er ikke tilfredsstillende. I St.prp. nr. 1 for i år har Regjeringen omtalt dette og varslet at det vil bli iverksatt et arbeid for gradvis å bygge opp et informasjonssystem for dette formål.

Når representanten spør om hva statsråden vil gjøre for at disse barna og ungdommene skal få forsvarlig psykologisk behandling, viser jeg til opptrappingsplanen for psykisk helse, som Stortinget har sluttet seg til. Denne omfatter forsterket satsing på tiltak både i 1. og 2. linjetjenesten. Det er en forutsetning for de øremerkede tilskuddene til kommunene at det foretas en helhetlig planlegging som også omfatter tiltak overfor barn og ungdom, herunder styrking av helsestasjoner, skolehelsetjeneste, støttekontaktilbud og kultur- og fritidstilbud – for å nevne noe. 2. linjetjenesten skal styrkes gjennom utbygging av klinikkplasser og poliklinikker.

La meg til slutt understreke at det etter min vurdering går et klart skille mellom det å bruke antidepressiva overfor barn og unge med alvorlige depresjoner og det å bruke piller for å løse det jeg vil kalle «dagliglivets problemer». I den ene situasjonen dreier det seg om nødvendig behandling, og i den andre kan det dreie seg om glidende overganger til misbruk. Forbruket av medika-

menter i Norge er høyt. Jeg tar avstand fra enhver generell oppfordring om økt bruk av lykkepiller og tilsvarende medikamenter. Min holdning er at det viktigste redskapet i kampen mot ukritisk bruk eller misbruk er arbeidet for å styrke lokale miljøer, familie, skole og fritidstiltak.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg takker for svaret. Jeg må likevel, utover det som helseministeren var inne på, stille meg spørsmålet om leger for lett satser på medikamentell behandling, kanskje i mangel av tilstrekkelig faglig innsikt. Jeg tror at det ligger muligheter i et bedre samarbeid enn det vi har i dag, mellom lege og PP-tjeneste, som ofte besitter ganske høy kompetanse på dette området.

Jeg vil spørre helseministeren i lys av det som var referert i Dagbladet den 24. januar, om vi i Norge har et regelverk som hindrer de tilstander som var beskrevet fra USA, der legene fritt kunne forskrive disse medikamentene til barn.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er vanskelig å benekte at leger i enkelte tilfeller for lett kan gripe til medikamentell behandling generelt. Det er også ofte en forventning fra pasientens side om at så skal skje.

Det representanten Kristoffersen peker på, et bedre samarbeid mellom legen og PP-tjenesten, anser jeg for å være et viktig oppfølgingspunkt i forhold til psykiatriseringen når det gjelder barn og unge spesielt.

På spørsmålet om vi har et regelverk som hindrer amerikanske tilstander, vil jeg si at vi iallfall har en høy grad av faglig bevissthet rundt disse spørsmålene i fagmiljøene, som vises bl.a. ved den gjennomgang som er foretatt av Statens legemiddelkontroll. Jeg synes det er viktig å holde et høyt bevissthetsnivå her og også å vurdere tiltak hvis vi får dokumentert en uheldig utvikling.

S p ø r s m å l 3 3

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla følgende spørsmål til helseministeren:

«Ifølge en artikkel i Aftenposten 30. januar 1999 kan Norge gjennom EØS-avtalen bli tvunget til å tilsette jern i cornflakes, til tross for at dette er i strid med norsk ernæringspolitikk og tradisjon. ESA har nå lagt bevisbyrden på norsk side.

Hva vil statsråden gjøre for å hindre at norske forbrukere kan bli tvunget til å spise mat med tilsetningsstoffer som ernæringsseksperter ikke anbefaler?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Norske myndigheters holdning til beriking samsvarer med de prinsippene som er fastsatt i Codex Alimentarius' internasjonale standard for tilsetning av essensielle næringsstoffer i næringsmidler. Slike retningslinjer har til formål å fastsette ensartede premisser for beriking, og bygger på at beriking kun skal tillates dersom man kan dokumentere et behov for tilsetningen i befolkningen. Videre må det dokumenteres at den matvaren man søker beriket, er egnet for å nå de

angjeldende grupper av befolkningen. På grunn av ulike kostvaner vil både spørsmål om dokumentasjon av behov og dokumentasjon for at angjeldende næringsmiddel er egnet til å dekke behovet, variere fra land til land.

I Norge er det SNT – Statens næringsmiddeltilsyn – som gir tillatelse til beriking, basert på tilråding fra Statens ernæringsråd. SNT har ikke hjemmel til å gi enkelttillatelse når det gjelder beriking. Dersom ett produkt tillates beriket, vil et tilsvarende produkt ikke kunne avvises med mindre det foreligger en saklig begrunnelse for å tillate beriking av én type produkter, men nekte beriking av en annen. Det vil si at en tillatelse til beriking av cornflakes vil medføre at man heller ikke vil kunne nekte beriking av andre typer frokostcerealier. Saken er derfor av prinsipiell karakter.

Resultatet av en friere berikingspraksis ville kunne føre til en situasjon med et ukjent antall berikede produkter på markedet, hvor trolig ikke ett enkelt produkt isolert sett vil kunne sies å utgjøre noen helserisiko. Men samlet sett vil disse kunne overstige anbefalt inntak av vitaminer og mineraler i befolkningen. De helsemessige betenkeligheter i forbindelse med fri beriking er bl.a. risiko for overdosering av enkelte næringsstoffer som tilsettes i flere næringsmidler, og at et unaturlig høyt inntak av enkelte vitaminer og mineraler vil kunne forstyrre kroppens opptak av andre nødvendige stoffer. Fordi helserisiko ikke kan utelukkes, må føre var-prinsippet veie tungt i slike saker. Videre er langtidseffekter av beriking lite kjent.

Norske fagmyndigheter anbefaler at dagens berikingspolitikk opprettholdes, og at det bare blir gitt tillatelse til tilsetning av vitaminer og mineraler når det ut fra et helsehensyn foreligger et dokumentert behov.

Når det gjelder cornflakes spesielt, har norske myndigheter blitt bedt om å dokumentere at beriket cornflakes alene vil kunne representere en helserisiko for den norske befolkningen. Å dokumentere potensiell helse-skade krever risikoberegninger for hvert enkelt næringsstoff hvor det er fare for overdosering.

Det er vår holdning så langt at dokumentasjon av helse-skade uansett bør følges opp med argumentasjon om de prinsipper som berikingspolitikken i Norge bygger på pr. i dag, nemlig at det må foreligge et reelt behov i befolkningen for å gi tillatelse til beriking av et gitt næringsstoff.

Norge har i underkant av to måneder på seg til å utarbeide et svar til ESA. Denne perioden vil departementet bruke til å foreta en grundig gjennomgang av norsk berikingspraksis, for deretter å kunne ta endelig stilling.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret.

Utgangspunktet til Kelloggs er at dei tener mindre pengar dersom dei må utvikla eit produkt spesielt for Noreg, og det er basisen for at me eventuelt skal måtta endra vår politikk på området. Eg tolkar statsråden slik at han og departementet vil vurdere nøye om ein skal akseptera dette ut frå ei presedenstenking, og vil gjerne ha statsråden til å stadfesta dette. Det er nemleg noko av hovud-

poenget i SV sitt engasjement i denne saka. Dette er ei sak av prinsipiell karakter. Dersom ein aksepterer denne, må ein òg rekna med å akseptera liknande saker i framtida. Eg vil berre be om at statsråden utdjuvar svaret sitt på dette punktet.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg kan bekrefte at departementet arbeider med ytterligere å underbygge det standpunkt som vi har tatt i den konkrete saken. Den type presedens som det er grunn til å frykte, er en konsekvens av det norske regelverket som tilsier at gir man tillatelse til beriking av ett bestemt produkt, må man samtidig tillate beriking av andre liknende produkter i samme produktgruppe. Det vil innebære at vi i realiteten står overfor et spørsmål om en ganske betydelig omlegging av norsk ernæringspolitikk når det gjelder beriking. Derfor er spørsmålet prinsipielt.

S p ø r s m å l 3 4

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til vår helseminister:

«Leger antas ikke å ha anledning til å ta betalt av pasienten for telefonresept når vedkommende henter den selv uten forutgående konsultasjon på legekantoret, men de kan kreve refusjon fra trygdekantoret for tjenesten. I Sarpsborg tar alle kommuneleger og allmenleger med driftsavtale fra 20 kr til 35 kr betalt for denne tjenesten.

Mener statsråden legene har adgang til å ta betalt av pasienten for resept uten konsultasjon?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Honorartariffen eller normaltariffen for legene er et resultat av forhandlinger mellom staten, Kommunenes Sentralforbund og Lægeforeningen. Honorartakstene er bindende for leger med driftsavtale, og de egenandelene som fremkommer i normaltariffen, gjelder også hos fastlønnte kommuneleger. Det er et felles ansvar for avtalepartene å påse at bestemmelsene følges.

Normaltariffens virkeområde er avgrenset til de behandlinger og øvrige forhold som er omtalt i tariffen. Det finnes behandlinger som det ikke er fastsatt takster for og der legen selv kan fastsette hva pasienten skal betale. Ett eksempel kan være akupunkturbehandling. Det er slått fast i tariffen at skrijving av resept dekkes av de fastsatte konsultasjonshonorarene. Derimot er det slik at om legen må sende resepten til pasienten eller til apoteket, er dette et forhold som ikke er regulert gjennom normaltariffen. Det synes å være en forholdsvis utbredt praksis at legen belaster pasienten med et ekspedisjonsgebyr i slike tilfeller.

Enten pasienten har hatt en vanlig konsultasjon på legekantoret eller en såkalt enkel kontakt på legekantoret eller pr. telefon, er altså utfylling av en eventuell resept dekket av de takstene legen kan innkreve fra pasienten eller folketrygden. Like lite som legen har grunnlag for å kreve et ekstra gebyr for å overlevere resepten til pasienten i løpet av en konsultasjon, like lite er det grunnlag for gebyr om pasienten etter en telefonkonsultasjon henter

den ferdig utfylte resepten på legekantoret. Jeg vil vurdere tiltak som kan bidra til bedre kunnskap om dette. Om nødvendig bør det kunne tas inn en presisering av dette i legenes taksthefte.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg vet ikke om jeg oppfattet statsråden rett, men mitt spørsmål gikk på telefonrecepter der pasienten selv eller pårørende hentet resepten på legens kontor, og at det da ikke var adgang til å ta betalt av pasienten.

Jeg vil sitere en underdirektør i departementets helseavdeling, Atle Grøhn, som sier til Sarpsborg Arbeiderblad:

«En telefonsamtale med legen som resulterer i en resept, og der resepten på en eller annen måte blir overlevert pasient eller apotek, koster i utgangspunktet ikke pasienten noen ting. Men legen har eventuelt mulighet til å ta betalt for de portoutgifter eller tellerskritt som legen bruker for å sende eller fakse resepten til deg eller apoteket».

Ut fra vedkommendes uttalelse virker dette klinkende klart. Er statsråden enig med Grøhn i dette?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det korte svaret er ja. Det fremgår også av det første svaret jeg gav, at det er slik det forholder seg. Jeg vil som sagt vurdere en tydeliggjøring av dette budskap overfor de aktører som det er viktig for.

S p ø r s m å l 3 5

Bent Hegna (A): Jeg skal stille olje- og energiministeren følgende spørsmål:

«De siste årene har vi i Norge vært avhengig av kraftimport fra utlandet. Det er vedtatt å legge tre nye kabler til kontinentet som skal komme i drift fra år 2001 og år 2004. På grunn av EUs eldirektiv er det fra flere hold uttrykt tvil om hvorvidt disse kabelforbindelsene blir realisert.

Hva er statsrådets vurdering av dette, og hva gjøres for å sikre at vi i framtiden ikke får problemer med elforsyningen ved ekstreme værforhold med sterk kulde og lite nedbør?»

Statsråd Marit Arnstad: EUs direktiv for felles regler for det indre elektrisitetmarkedet ble vedtatt av EU i desember 1996. Siden direktivet er relatert til det indre markedet, er det også EØS-relevant. Det forventes en EØS-komitebeslutning om direktivet våren 1999. Direktivet stiller krav til det enkelte land om en gradvis åpning av markedet over en seksårsperiode fram til 2003. Fra norsk side har direktivet blitt grundig vurdert opp mot de rammene som vi har etablert for elektrisitetmarkedet i Norge. Det gjelder også for den måten myndighetene har tilrettelagt utenlandshandelen på, bl.a. gjennom de kraftutvekslingsavtaler for sjøkabler som er fremforhandlet mellom kommersielle aktører.

Fra norsk side er det i våre samtaler med EU-kommisjonen om eldirektivet lagt vekt på at kraftutvekslingsav-

talene er basert på langsiktige avtaler som tilrettelegger for handel, samtidig som det tas allmenne hensyn til miljø og energiforsyningsikkerhet. Det har fremkommet gjennom våre kontakter med EU-kommisjonen at de deler vårt syn på at eldirektivet ikke påvirker gyldigheten av eksisterende og inngåtte avtaler. Kraftutvekslingsavtalene vurderes derfor som robuste i forhold til EUs eldirektiv, og direktivet bør ikke være til hinder for realisering av avtalene. For partene på norsk side er det en forutsetning at avtalene er i samsvar med eldirektivet siden kablene påfører selskapene betydelige forpliktelser ved de omfattende investeringene som skal gjøres.

Vi har tidligere overfor Stortinget gjennom den informasjon som har vært oversendt, også bemerket at det norske og det norsk-svenske kraftmarked er kommet lenger i retning av markedsåpning enn det som er minstekravet i EUs direktiv. Fra norsk side anses det derfor ikke å være behov for tilpassing av det norske systemet ved en innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen.

Når det gjelder spørsmål som vedrører den framtidige kraftbalansen i en situasjon med ekstreme værforhold, enten det er kulde eller lite nedbør osv., vil jeg vise til det arbeid som nå pågår med en stortingsmelding om energipolitikken. Stortingsmeldingen er en naturlig oppfølging av hovedtemaene for energiutvalget, som avleverte sin rapport om den framtidige kraftbalansen i fjor sommer. Jeg vil komme tilbake med en helhetlig vurdering både av forsyningssikkerhetsspørsmålet og de muligheter vi har for å styrke kraftbalansen, i stortingsmeldingen om energipolitikken.

Bent Hegna (A): Jeg vil takke statsråden for svaret.

Det som gjør at lyset ikke går i Norge, er at vi har muligheter til å importere. Det vi importerer, er kullkraft. Vi har basert kraftforsyningen i Norge på nye kabelforbindelser, og usikkerheten som er skapt omkring disse nye kablene, bør absolutt gi grunn til bekymring.

Hvordan liberaliseringen av markedet på kontinentet vil påvirke dette, er usikkert. Men saken er at det er skapt tvil om hvordan de som skal levere strøm fra kontinentet, vil forholde seg til denne avtalen. Er det garantert at Norge vil kunne importere så store mengder som vi har behov for, gjennom de avtalene som er inngått?

Statsråd Marit Arnstad: Så langt som det er mulig, har en fra norsk side prøvd å få avklart det spørsmålet i samtaler med EU og EU-kommisjonen. Vi mener at det er grunn til å vurdere kraftutvekslingsavtalene som robuste i forhold til det direktiv som nå foreligger, og at direktivet ikke bør være til noe hinder for realisering av de langsiktige avtalene.

For øvrig har vi over mange år hatt en kraftutveksling mellom Norge og Danmark, og vi har i dag et nordisk marked for utveksling av kraft. Det har gått litt begge veier. Tidligere har det vært eksport av kraft fra Norge, og de tre siste årene har det vært import av kraft til Norge. Jeg tror at situasjonen i Norge de tre siste årene aktualiserer spørsmålet om en forsyningssikkerhet. Jeg tror ikke man i årene framover kan basere seg på å ha en

forsyningssikkerhet gjennom en overkapasitet i det norske systemet, men at man må ha en ordning, som kan sikre tørrår eller perioder med ekstreme kuldeperioder.

S p ø r s m å l 3 6

Bent Hegna (A): Jeg skal få stille nok et spørsmål til olje- og energiministeren:

«Norge har som målsetting å være selvforsynt med elektrisk kraft. De tre siste årene har vi vært avhengig av import. I fjor importerte vi så mye som 3,6 TWh strøm fra kontinentet. Forbruket vokser år for år, mens produksjonen av elkraft ikke økes tilsvarende.

Hva gjør Regjeringen for at vi skal oppnå målsettingen om selvforsyning?»

Statsråd Marit Arnstad: Det er Regjeringens mål at en både kan styrke arbeidet for å utvikle nye fornybare energikilder, samtidig som en også er nødt til å gjøre et arbeid for å redusere forbruket av elektrisitet i Norge. Det er et arbeid som allerede er i gang. I løpet av den tiden som Regjeringen har sittet, har bevilgningene over statsbudsjettet blitt økt til 248 mill. kr når det gjelder satsing på disse områdene. Det er en økning på 75 mill. kr bare i løpet av ett og et halvt år. Det er i tillegg gitt lettelse i rammevilkårene for nye fornybare energikilder. Det er gjort bl.a. gjennom et fritak for investeringsavgift på 7 pst. for vindkraft, bioenergi, varmepumper, solenergi, mini- og mikrokraftverk og fjernvarmesystemer. For vindkraft er det også gitt en produksjonsstøtte som tilsvarer en halv elavgift. Alle disse tiltakene kan bidra til å bedre energi- og kraftbalansen. Nye fornybare energikilder kan få styrket sin konkurransevne, samtidig som tiltakene også kan bidra til å begrense veksten i elektrisitetsforbruket.

Regjeringen vil for øvrig i løpet av våren legge fram en stortingsmelding om energipolitikken. I den stortingsmeldingen vil jeg komme tilbake med en helhetlig vurdering av de mulighetene vi har for å styrke kraftbalansen.

Bent Hegna (A): Det som er saken, er at dette problemet er nokså akutt. For noen uker siden gikk det ut retningslinjer til kraftverkene om at de skulle bytte over fra elkjeler til oljekjeler der det var mulig, for at ikke systemet skulle bryte sammen.

Når statsråden kommer inn på dette at nye fornybare energikilder, som f.eks. vindkraft og bioenergi, er fritatt for investeringsavgift osv., er det ting som kan virke på lang sikt og som er relativt marginalt. Det er ikke noe som vil løse dette problemet, som er nokså akutt.

Statsråden sa i sitt forrige svar at vi ikke kunne ha overkapasitet i det norske systemet. Betyr det at statsråden da går bort fra målet om å ha selvforsyning i Norge?

Statsråd Marit Arnstad: La meg først få understreke når det gjelder det representanten Hegna nevner om det som har skjedd tidligere i vinter, at det er en naturlig del av det systemansvar som Statnett har, dvs. det ansvaret de har for å sikre tilstrekkelig forsyning av elektrisitet

til enhver tid. Det betyr at på ekstremt kalde dager, som vi har hatt et par av i vinter, har Statnett et ansvar for å ta ut de reservene som en kan ta ut i markedet, for å sikre at alle får den strømmen de skal ha.

Når det gjelder energipolitikken og tilgangen på produksjonssiden for øvrig, har vi i Norge levd i en nokså begunstiget situasjon i den forstand at vi har hatt et system med så mye vannkraft at det har vært overdimensjonert. Vi har ikke til enhver tid hatt behov for å diskutere de knapphetsdagene en kan ha i løpet av en kald vinter. Nå må vi forberede oss på en økt grad av diskusjon omkring forsyningssikkerhet. Det syns jeg er viktig. Det gjelder for oss å få dekket opp de dagene og periodene i året da det er viktigst. Men jeg tror at vi skal gjøre det gjennom en fornuftig debatt om forsyningssikkerhet og ikke i en debatt om hvilken energipolitisk kurs en bør ha.

S p ø r s m å l 3 7

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utviklings- og menneskerettighetsministeren:

«I media er det kommet informasjon om at det er omfattende voldsbruk og trakassering overfor religiøse minoriteter i India. Menneskerettighetsorganisasjoner melder om religiøst motiverte angrep på kristne.

Hvordan ser statsråden på slike brudd på menneskerettighetene, og hva kan gjøres for at indiske myndigheter tar religionsfriheten på alvor?»

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Regjeringen har gitt høy prioritet til arbeidet for tros- og religionsfrihet internasjonalt, og Regjeringen er bekymret for voldsøkningen mot religiøse minoriteter i en rekke asiatiske land. Man har vært vitne til dypt tragiske hendelser som viser at minoriteter blir utsatt for overgrep og lider under manglende tros- og religionsfrihet.

I India har man det siste året registrert en betydelig økning i intoleranse og vold overfor minoriteter generelt og de kristne spesielt.

Indiske myndigheter har tatt avstand fra den senere tids hendelser. De viser til at India er en rettsstat med grunnlovsfestet religionsfrihet og til at overgrep mot minoriteter etterforskes som kriminelle handlinger.

Vår ambassade i New Delhi har overfor indiske myndigheter uttrykt vår bekymring for voldshandlinger overfor minoriteter i India og understreket betydningen av beskyttelse av minoriteter og behovet for strafferettslig forfølgelse av dem som står bak overgrepene.

Ambassaden har også hatt et møte med Det nasjonale kirkerådet i India. Kirkerådet understreker at overgrepene i første rekke bør betraktes som brudd på den indiske grunnloven og som brudd på menneskerettighetene.

Ambassaden har også kontaktet norske misjonærer i India. Ingen av dem som er kontaktet, opplever seg truet, men er oppfordret til å rapportere til ambassaden og det lokale politiet dersom situasjonen skulle tilsi dette.

Regjeringen vil selvsagt følge nøye den videre utvikling når det gjelder overgrep og manglende beskyttelse av forskjellige religiøse minoriteter i de asiatiske landene. La meg understreke at *alle* minoriteter, ikke bare kristne, har krav på vern og beskyttelse.

Regjeringen gir høy prioritet til arbeidet for tros- og religionsfrihet, bl.a. i FNs menneskerettighetskommissjon, hvor Norge nå er medlem. Jeg kan tilføye at vi også har gitt spesialrapportøren for disse spørsmålene i FNs menneskerettighetskommissjon ekstra midler. Også i OSSE og ved støtte til og aktiv deltagelse på den internasjonale konferansen om tros- og religionsfrihet har vi prioritert tros- og religionsfriheten. Denne konferansen ble som kjent arrangert i Oslo i august 1998, og det vil også være oppfølging fra denne konferansen fremover.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg takker statsråden for svaret. Det er godt å høre at norske myndigheter har tatt opp dette og fortsatt vil følge med i utviklingen.

Jeg er klar over at indiske myndigheter har tatt avstand fra hendelsen i Orissa den 23. januar, som også ble meddelt i norske medier, der en australsk evangelist og hans to sønner ble brent levende i en bilbrann. Der var det også lokale mennesker som ville hjelpe, men de ble truet og slått tilbake av militante hinduer fra organisasjonen Bajrang Dal.

Når utlendinger blir drept, blir det selvfølgelig fokusert også utenlands, så jeg skjønner at indiske myndigheter gjerne vil unngå dette. Men før denne episoden var det tydelig en opptrapping av vold mot kristne indere – predikanter er blitt slått sanseløse og nonner voldtatt, og det har vært rasering av skoler og kapell og kirkegårder.

Jeg vil spørre statsråden, som i sin redegjørelse om humanitær bistand påpekte at voldelige konflikter nå utspilles oftere innenfor nasjoner, og at dette er etnisk og kulturelt forklart: Ser hun at dette nå skjer også i India?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg tror nok ikke at disse problemene i India har et omfang som skulle tilsi at det kan komme til en omfattende konflikt mellom etniske grupper og religiøse minoriteter som går i retning av krigshandlinger, som kanskje var det den humanitære redegjørelsen først og fremst dreide seg om, men det er likevel ingen grunn til å underslå at situasjonen er foruroligende. Vi forventer, og har uttrykt dette veldig klart til indiske myndigheter, at de må beskytte sine minoriteter og straffe de ansvarlige for brudd på indisk lov.

Samtidig er vi heller ikke kjent med at dagens indiske regjering har innført noen ny politikk på dette området, eller har foreslått noen endring i hva som de siste 50 årene har vært indisk politikk knyttet til det å være en rettsstat. Derfor vil vi følge situasjonen meget nøye, og sammen med andre land reagere dersom det viser seg å være en endring også i den indiske regjeringens politikk. De må nå ta beskyttelsen av de religiøse minoritetene på alvor, uansett hvilke trossamfunn de måtte høre til.

S p ø r s m å l 38

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ottar Kaldhol til miljøvernministeren, vil bli tatt opp av representanten Laila Kaland.

Den reglementsmessige tiden er nettopp omme. Presidenten vil foreslå at møtet fortsetter til dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Laila Kaland (A): Eg vil få stille følgjande spørsmål til miljøvernministeren:

«Frå fleire hald blir det hevda at oppdrettsanlegg som ligg nær elvar, kan vere ei av årsakene til at villaksstammane har blitt dramatisk reduserte og delvis står i fare for å bli utrydda.

Har Miljøverndepartementet i samarbeid med Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet vurdert denne problemstillinga, og kva konkrete tiltak vil i så fall statsråden gjere for å redde villaksen?»

Statsråd Guro Fjellanger: Den problemstillinga representanten Kaland tar opp, har vore vigd stor merksemd gjennom fleire år. Dei involverte departementa – Miljøverndepartementet, Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet – har både vurdert og sett i verk fleire tiltak med sikte på å redusere faren for skadeverknader på dei ville laksebestandane. Eg vil m.a. nemne innføring av sikringssoner, som inneber avgrensing av oppdrett nær dei viktigaste laksevassdraga, reglar for etablering og drift av oppdrettsanlegg og det generelle arbeidet med å redusere sjukdomsproblema i næringa.

Eg vil presisere at det er ei rekkje ulike årsaker til den dramatiske tilbakegangen i dei ville laksebestandane. Tilbakegangen skuldast i hovudsak forsuring, vassdragsinngrep, spreining av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* og i nokon grad overfiske. Nyare forskning tyder også på at klimatiske endringar i havmiljøet har medverka til nedgangen i bestandane. Rømd oppdrettslaks i gytebestandane og dermed sjukdomspress frå oppdrettsanlegga vert rekna som relativt nye truslar.

Når det gjeld påverknad frå oppdrett, er det viktig å skilje mellom rømmingar og innblanding av oppdrettsfisk, og spreining av sjukdomar og parasittar. Vi har ikkje klare vitenskaplege haldepunkt for å hevde at rømming og innblanding av oppdrettsfisk er ei direkte årsak til nedgangen i laksebestandane. Økologisk og genetisk påverknad på grunn av rømd oppdrettsfisk vert likevel rekna for å ha negativ innverknad på bestandane av villaks, og dette gjev grunn til uro. Økologisk kan denne innverknaden skje ved konkurranse om ressursar i elvane, medan genetisk påverknad kan endre dei særskilde eigenskapane som er viktige for bestandane si tilpassing til den enkelte elva.

Derimot har vi i dag indikasjonar på at høg førekomst av lakselus kan vere ei medverkande årsak til nedgang i bestandane. Det synest også å vere ein samanheng mellom konsentrasjon av oppdrettsanlegg og førekomst av lakselus. Myndighetene og næringa har i samarbeid utarbeidd ein nasjonal handlingsplan mot lakselus, og i til-

legg har næringa sjølv tatt initiativ til å utarbeide ein nasjonal handlingsplan mot rømmingar. Det er heilt klart at begge desse saksforholda må gjevast særleg merksemd i det vidare arbeidet med å sikre dei ville laksebestandane.

Eg vil til slutt vise til at forholdet mellom havbruksnæringa og dei ville laksebestandane er blant dei tema som det regjeringsoppnemnde villaksutvalet har blitt bedt om å sjå spesielt på. Utvalet si innstilling vil ligge føre i første halvdel av mars, og vi vil vurdere ytterlegare tiltak i lys av utvalet sine tilrådingar.

Laila Kaland (A): Det er ein alvorleg situasjon vi har i høve til villaksen. Grunneigarar eg har snakka med, sportsfiskarar og turistnæringa meiner det hastar med konkrete tiltak for å redde denne laksen. Det er fleire årsaker, som statsråden peika på, til nedgangen. Det er nok å nemne for hard beskatning, sjukdomar – Gyrodactylus solaris, som rammar fleire elvar – og lakselusa, som rammar spesielt smolten, for å nemne andre ting.

Miljøministeren snakkar om at ein skal ha eit lakseutval. Vi veit i dag at forvaltingsansvaret ligg hos tre departement – Miljøverndepartementet, Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet. Eg vil be statsråden om at forvaltninga og ansvaret for laksen blir lagt under eitt departement, Miljøverndepartementet – under miljødirektoratet. Dette vil gi større samordning av konkrete tiltak slik at vi kan redde villaksen. Like eins vil eg be om at ein blir mindre restriktiv overfor det kultiveringsarbeidet som grunneigarane har gjort dei siste åra.

Statsråd Guro Fjellanger: Blant de tingene jeg har hatt gleden av å være med på i den jobben jeg har nå, er besøk til lakselver og den virksomheten som drives rundt dem, spesielt i Buskerud. Jeg har også lært at det er to ting som kreves for å bli en god laksefisker, nemlig orange flue og tålmodighet, tålmodighet, tålmodighet – og jeg pleier å si at jeg ikke har noen av delene.

Men jeg er helt enig med representanten i at det er en svært alvorlig situasjon, og jeg tror det er veldig sammensatte årsaker til det. Jeg er også helt enig i at det hastar med konkrete tiltak, og det er derfor jeg har så pass stor forhåpning til den utredningen jeg nå skal få overlevert fra lakseutvalget. Dette utvalget har nå vært i arbeid i flere år, og er bredt sammensatt, både fra fiskerisiden, fra friluftssiden og ikke minst fra oppdrettssiden. Jeg håper og tror at de kommer med forslag som er omforent, og som vi kan bruke. Jeg vil ikke konkludere med hvorvidt forvaltningen eventuelt skal samles, før jeg har sett utredningen.

S p ø r s m å l 39

Gunnar Halvorsen (A): «Lov om motorisert ferdsel i utmark har i § 5 forbud mot rekreasjonsløyper med unntak av Finnmark og Nord-Troms. Antall snøscootere øker dramatisk, og fra et miljøsynspunkt er en nå kommet til et punkt der alle ville tjene på å fjerne et slikt forbud mot rekreasjonsløyper.

Er statsråden villig til å vurdere og åpne for rekreasjonsløyper under streng kontroll av Miljøverndepartementet?»

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg er kjent med at det totale antall snøscootere fra 1997 til 1998 økte med ca. 2 000, til ca. 44 000, men etter mitt syn kan denne økningen vanskelig karakteriseres som dramatisk. Jeg kan heller ikke se at en økning i antall snøscootere skulle være noe argument for oppheving av forbudet mot rekreasjonsløyper ut fra miljøhensyn.

Jeg har tidligere gitt uttrykk for at det er ønskelig å foreta en gjennomgang av dagens regler for motorferdsel i utmark med sikte på økt ansvarliggjøring av kommunene. Direktoratet for naturforvaltning har i brev av 2. november 1998 til Miljøverndepartementet foretatt en slik gjennomgang. Brevet signaliserer behov for en rekke endringer av dagens regler. Direktoratet legger opp til at forvaltningen av reglene for motorferdsel i utmark kobles sterkere opp mot kommunenes planlegging etter plan- og bygningsloven.

I media har et forslag om oppmyking av kjøreforbudet på ubrøytete veier blitt mest fokusert. Direktoratet har flere ganger presisert og understreket at alle foreslåtte endringsforslag må ses samlet og i lys av ønsket om en sterkere kobling mellom kommunenes forvaltning av reglene om motorferdsel og plan- og bygningslovens prosesser. Direktoratet foreslår ingen generell åpning for bruk av snøscootere på ubrøytet vei. Både departementet og direktoratet har mottatt en rekke henvendelser fra kommuner og andre som framholder at dagens system for forvaltning av snøscooterkjøring i store trekk fungerer godt, og som advarer sterkt mot en liberalisering av dagens regler. Flere viser til at en generell åpning for bruk av snøscootere på ubrøytet vei ville ødelegge grunnlaget for leiekjøring, som jo er et distriktpolitisk næringsstiltak. Når det gjelder forbudet mot rekreasjonsløyper for snøscooterkjøring, har det aldri vært direktoratets mening å foreslå en generell oppheving av dette. Jeg har heller ikke for egen del til hensikt å foreslå noen generell oppheving av dette forbudet.

Departementet har foreløpig ikke tatt stilling til hvordan direktoratets ulike endringsforslag skal følges opp. Det vil kunne være aktuelt at endringsforslag utprøves i enkelte utvalgte kommuner. Slike forsøk vil bli grundig evaluert før endringer eventuelt gjøres gjeldende for hele landet.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg takker for svaret, som det var noe positivt i. Vi har jo begge miljøets beste som utgangspunkt.

Det er, som statsråden sa, i dag ca. 44 000 scootere. Av disse er 30 000 i sør. Vi må ha regulert ferdsel, det er vi enige om. En kan ikke åpne for å tillate kjøring på tilsnødde veier generelt, men kanskje på enkelte veier og islagte vann som en del av en godkjent rekreasjonsløype. Det må være bedre at de kjører en regulert løype enn alternativet, som er å kjøre overalt, eller på offentlig vei, der snøscootere etter min mening ikke har noe å gjøre.

Vil statsråden gjennomgå § 5 i motorferdselsloven og gi kommunene muligheter til å arbeide fram løyper som alle interesser er tjent med?

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg har nok et behov for innledningsvis å nyansere påstanden om at *alle* er interessert i dette, og jeg har, ikke minst fra mine erfaringer med møter om motorisert ferdsel i store deler av Distrikts-Norge, kunnet konstatere at det bl.a. er mye kjønns-spesifikk interesse i dette spørsmålet. Men det forhindrer ikke at det er viktig å se på det.

Som jeg sa, er noe av det Direktoratet for naturforvaltning foreslår, nettopp en sterkere kobling av plan- og bygningslovens prosesser og kommunenes forvaltning av reglene om motorferdsel. Det tror jeg kunne være fornuftig, og det vil jeg vurdere. Det vil bl.a. kunne bety at kommunene kan dele utmarksområder i to kategorier: områder av nasjonal og regional betydning med strenge restriksjoner, og områder av lokal betydning hvor det kan være noe mer liberalt.

S p ø r s m å l 4 0

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få lov å stille miljøvernministeren følgende spørsmål:

«Direktoratet for naturforvaltning har gitt Stor-Elvdal kommune fellingstillatelse på to ulver. Som vanlig når det gjelder felling av rovvilt, er det så mange restriksjoner både når det gjelder tidspunkt, geografisk område og økonomi, at det skal mye til for å felle ulvene.

Hva vil statsråden gjøre for at fellingstillatelsen blir reell, og at fellingstillatelsen ikke blir en snikinnføring av kjerneområde for ulv i østre Hedmark?»

Statsråd Guro Fjellanger: Direktoratet for naturforvaltning har nylig gitt Stor-Elvdal kommune fellingstillatelse på to ulver. Tillatelsen gjelder for et bestemt område og tidsrom. Vedtaket er fattet den 25. januar i år og kan påklages til Miljøverndepartementet innen tre uker. Klagefristen har altså ennå ikke gått ut. Direktoratet har bestemt at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen har gått ut og eventuelle klager er blitt behandlet. Dette er gjort for at eventuelle klagere skal ha en reell mulighet til å få direktoratets vurderinger overprøvd i klageinstansen. Dersom vedtaket blir påklaget, skal direktoratet ta stilling til klagen før de oversendes departementet til avgjørelse.

Siden departementet er klageinstans, kan jeg ikke nå uttale meg om direktoratets vedtak.

Grethe G. Fossum (A): Jeg har forståelse for at man ikke kan være klageinstans fra Stortingets talerstol, men spørsmålet mitt går ikke på om man skal gi fellingstillatelse på to ulver, men hvordan. Jeg har lyst til å opplyse statsråden om at det ikke er søkt om fellingstillatelse for ulv av Stor-Elvdal kommune. De har krevd at ulven blir fjernet.

Kostnadene for ulve- og bjørnejakt i sommer var 10 000 kr pr. døgn. Det betyr at det som er avsatt av mid-

ler av Direktoratet, vil vare i to døgn. Det er stor skepsis til manuell ulvejakt, fordi det tar utrolig lang tid. Bare for å få opp historien i departementet også: Sist det ble felt ulv i Stor-Elvdal, tok det tre år før man fikk tatt ulven. Så spørsmålet mitt til statsråden er: Vil statsråden nå sørge for at dette ikke blir jakt, men felling, og legge forholdene til rette for at det blir felling og ikke en sport ut av det?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få lov å si at en av de tingene vi har vært opptatt av fra Regjeringens side, er å sørge for at når det blir gitt fellingstillatelse, skal den være reell, og muligheten for å ta et skadedyr skal være reell. Det har også ført til at vi i siste sesong i stor grad benyttet oss av betingede fellingstillatelser på skadedyr, slik at fylkesmannen kunne ta avgjørelser relativt raskt. Og det skjedde også i spesielt stor grad i Hedmark, hvor folk stort sett gjennomsnittlig fikk svar på en søknad om fellingstillatelse i løpet av et døgn.

Når det så gjelder denne konkrete saken, er jeg interessert i at en eventuell fellingstillatelse skal være reell, og blant de tingene jeg da vil vurdere, er også vilkårene som er knyttet til fellingstillatelsen.

S p ø r s m å l 4 1

Jan Tore Sanner (H): «I Innst. S. nr. 150 (1997-98) til St.meld. nr. 58 (1996-97), «Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling – Dugnad for framtida», etterlyste energi- og miljøkomiteen en grundig vurdering av mål og strategier i kulturminnepolitikken.

Hva har statsråden gjort for å følge opp Stortingets ønske?»

Statsråd Guro Fjellanger: I den innstillingen representanten Sanner viser til, gikk et flertall i komiteen inn for at det settes ned et offentlig utvalg som skal utrede mål og virkemidler i kulturminnepolitikken. Under debatten i Stortinget 5. mai 1998 sluttet jeg meg til at det ble nedsatt et slikt utvalg.

Stortingets ønske for utvalgets arbeid favner vidt. Allerede før Stortingets behandling av stortingsmeldingen om miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling arbeidet departementet med viktige utviklingsoppgaver innenfor kulturminnevernet. Dette gjelder bl.a. endringer i kulturminneloven og en gjennomgang av skatte- og avgiftsregelverket som virkemiddel i kulturminnearbeidet. Jeg viser til at energi- og miljøkomiteens flertall la vekt på at etablering av et offentlig utvalg ikke måtte bremse viktig, pågående utviklingsarbeid.

Det har derfor vært nødvendig å bruke noe tid på å avklare forholdet mellom pågående utviklingsarbeid og utvalgets mandat. Jeg har vært opptatt av å utarbeide et mandat som sikrer at utvalget får de nødvendige rammebetingelser for å videreutvikle og fornye de politiske og faglige rammer for vern og bruk av kulturminner og kulturmiljøer.

Jeg kan opplyse at Regjeringen etter planen i løpet av mars vil oppnevne utvalget som skal utrede strategier,

mål og virkemidler for framtidens kulturminnepolitikk. Siktemålet er at utvalget legger fram sin innstilling høsten 2001.

Jan Tore Sanner (H): Jeg tror vi raskt kan enes om at privat kulturminnevern er av stor verdi, både fordi det legges ned et uendelig stort antall timer med frivillig arbeid, og fordi det tas vare på store historiske og kulturelle verdier som kommer oss alle til gode.

Jeg har imidlertid registrert at sentrale aktører i kulturminnevernet, bl.a. leder for Norsk Kulturarv og leder for Foreningen for eiere av fredede hus, har uttalt seg meget kritisk til Aftenposten når det gjelder samarbeidet mellom de private aktørene og departementet. Fra Stortingets side ble det spesielt understreket at man er avhengig av et godt samarbeid. Det har nå gått åtte måneder siden Stortinget uttrykte at man ønsket et slikt utvalg, og det skal da åpenbart gå halvannet år før vi ser resultater av arbeidet.

Mitt spørsmål er: Hva har statsråden tenkt å gjøre i mellomtiden? Vil det bl.a. bli tatt noe initiativ på skatte- og avgiftssiden som kan stimulere private eiere til å ta vare på bl.a. fredede hus?

Statsråd Guro Fjellanger: Som representanten Sanner sa, tror jeg det er stor enighet om at kulturminnear-

beidet er svært viktig, og veldig mye av det skjer i privat regi. Vi vet at det legges ned svært mange frivillige arbeidstimer, og det tas vare på store verdier.

Jeg har også registrert at det har kommet kritikk, spesielt gjennom Aftenposten og kanskje spesielt fra lederen av Norsk Kulturarv. Da har jeg behov for å si fra Stortingets talerstol at vedkommende har hatt to møter med politisk ledelse i departementet, så jeg tror ikke vi har vært så vanskelige å få i tale.

Det som er det viktige her, er at utvalgets arbeid skal se framover. Man gjør det uten at vi hindrer den omleggingen som skal skje underveis. Blant de tingene Stortinget spesielt har lagt vekt på, er at man skal kunne se på skatte- og avgiftsregler også mens dette utvalget er i arbeid. Og det vil selvsagt Regjeringen gjøre og eventuelt komme tilbake med det i tradisjonelle budsjettframlegg.

Presidenten: Sak nr. 1 er dermed avsluttet.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 15.20
